

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN
AZA İNDİRİLMESİ, KURAKLIKLARLA MÜCADELE VE SU
KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

**(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170,
1221, 1305, 1434, 1518, 1806, 1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391,
2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647, 3677,
3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)**

TUTANAK DERGİSİ

19'uncu Toplantı

16 Haziran 2021 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- TÜİK Başkan Yardımcısı Tülay Korkmaz, TÜİK İstatistik Grup Başkan Vekili Hakan Yazıcıoğlu ile TÜİK Grup Başkanı Fatma Betül Demirok'un, iklim değişikliği göstergeleri, bu kapsamda TÜİK'in sera gazı emisyonlarıyla ilgili çalışmaları ve planları hakkında sunumları

2.- TARSİM Genel Müdürü Serpil Günel'in, yasal çerçeve, tarım sigortasının neleri kapsadığı ve TARSİM'in iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaları hakkında sunumu

3.-Türkiye Sigorta Birliği Koordinatörü Sevgi Unan'ın, ülkemiz ve

*dünya sigortacılığının küresel iklim değişikliğine bakışı, Birliğin çalışmaları,
öngörülleri ve önerileri hakkında sunumu*

**KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ,
KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221, 1305, 1434, 1518, 1806,
1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647,
3677, 3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

19'uncu Toplantı
16 Haziran 2021 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Az İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.01'de açıldı.

TÜİK Başkan Yardımcısı Tülay Korkmaz, TÜİK İstatistik Grup Başkan Vekili Hakan Yazıcıoğlu ile TÜİK Grup Başkanı Fatma Betül Demirok tarafından, iklim değişikliği göstergeleri, bu kapsamda TÜİK'in sera gazı emisyonlarıyla ilgili çalışmaları ve planları,

TARSİM Genel Müdürü Serpil Günel tarafından, yasal çerçeve, tarım sigortasının neleri kapsadığı ve TARSİM'in iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaları,

Türkiye Sigorta Birliği Koordinatörü Sevgi Unan tarafından, ülkemiz ve dünya sigortacılığının küresel iklim değişikliğine bakışı, Birliğin çalışmaları, öngörülleri ve önerileri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.37'de toplantıya son verildi.

16 Haziran 2021 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.01

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)**BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)****SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)****KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)**

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toplantıyı açıyorum, hayırlara vesile olmasını diliyorum.*

Efendim, özellikle, bugün TÜİK Başkan Yardımcısı Tülay Korkmaz Hanımefendi ve tabii İstatistik Grup Başkan Vekili Hakan Yazıcıoğlu sunum yapacak. Ayrıca, daha sonra Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi Genel Müdürü Serpil Günal Hanımefendi, kendileri burada, hoş geldiniz, bir de Türkiye Sigorta Birliği Koordinatörü Sevgi Unan Hanımefendi, o da herhâlde yoldadır.

Bugün 3 arkadaşımızı dinleyeceğiz.

Ben hemen sözü Türkiye İstatistik Kurumuna veriyorum.

Kayda girdiği için öncelikle arkadaşları, ekibi bir tanıtırsanız.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, buyurun, söz sizde efendim; yirmi dakikada toplarsanız.

Özellikle, siz, TÜİK olarak sera gazı emisyonlarını belirliyorsunuz ve bunların istatistiklerini yayınlıyorsunuz. Bu konuda neler var, sıkıntılar var mı, değerlendirmeniz nedir? Onu kısaca açıklarsanız.

Buyurun efendim.

II.- SUNUMLAR

1.- TÜİK Başkan Yardımcısı Tülay Korkmaz, TÜİK İstatistik Grup Başkan Vekili Hakan Yazıcıoğlu ile TÜİK Grup Başkanı Fatma Betül Demirok'un, iklim değişikliği göstergeleri, bu kapsamda TÜİK'in sera gazı emisyonlarıyla ilgili çalışmaları ve planları hakkında sunumları

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TÜLAY KORKMAZ – Sayın Bakanım, izninizle sadece bir girizgâh yapmak isterim, çok vakit almamak adına.

Sizi, Komisyon üyelerimizi, sayın milletvekillerimizi; saygıyla selamlamak istiyorum hem kurumum adına hem şahsım ve meslektaşlarım adına.

Buradayız, Komisyona teşekkür ediyoruz. Bu kıymetli konuyla ilgili kurumumuzun birikimini aktarma fırsatı verdiği için özellikle teşekkür ediyoruz çünkü biraz sonra göreceğiniz gibi tarihsel anlamda geçmişi oldukça derin bir mevzu, uzmanlığı derin bir mevzu ve arkadaşlarımla uzmanlığı da sadece ulusal değil, uluslararası anlamda da kıymetli bir mevzu size kısaca aktarmak istiyorum.

Bahsettiğiniz gibi de konu doğrudan doğruya aslında... Hani Komisyonumuzun başlığı "Kuraklık Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması" sonuç-sebebi olan sera gazlarıyla ilgili çalışma kıymetli, dediğim gibi mevzu derin; ben hiç zamanı, vakti almadan işi üstatlara bırakmak istiyorum izninizle.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz Tülay Hanım.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TULAY KORKMAZ – Bir de çok özür dileyerek şunu söylemek istiyorum: Kürşad Bey’in katılımı söz konusuydu, kendisi -sebebi aktarıldı- Bakanlıkla bir toplantıda.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biliyorum onun bir toplantısı var ona selamlarımızı iletayım, Kürşad Bey’e de teşekkür ederiz. Mühim olan, bize teknik bilgiyi kim verecekse onları davet ediyoruz.

İstatistik Grup Başkan Vekili Hakan Yazıcıoğlu, buyurun.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri, Komisyon üyeleri ve sayın basınımız; hoş geldiniz öncelikle.

Bugün, iklim değişikliği, iklim değişikliği göstergeleri ve bu kapsamda TÜİK’in ana çalışması olan sera gazı emisyonları hakkında genel bir bilgi vermeye çalışacağız.

Sunum planımızda, iklim değişikliği politik süreciyle ilgili kısa bir bilgilendirmeden sonra...

MURAT BAKAN (İzmir) – O konuya vakıfız Sayın Başkan Yardımcımız, tüm Komisyon... Politik süreci, tarihi süreci diyorsunuz değil mi?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet, onu hızlı geçeceğim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Boşuna vakit kaybı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle yapalım: Biz size...

MURAT BAKAN (İzmir) – Herhâlde 50 kere tekrar oldu; her sunumda...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey, şöyle yapalım: Bizdeki, Komisyondaki bütün sunumları sizlere gönderdik; herhâlde okudunuz, mutlaka.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Tutanaklardan takip ettik Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dolayısıyla, bilinen kısımları geçelim; en detaylı -konuyu biliyoruz, onları geçelim- sizin konunuzda, TÜİK’le alakalı olan kısma hemen girelim çünkü zamanımız sınırlı.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Olur.

Sera gazı emisyonu kapsamındaki çalışmalar, iklim değişikliği göstergeleri kapsamındaki dünyadaki çalışmalar, bu kapsamda ilk defa, hani taslak ve nihai olarak sonuçlandırılmış bir Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonunun bir göstergeler seti var, ondan bahsedeceğiz, sonra da sera gazı emisyonlarıyla ilgili bazı temel istatistikleri verip TÜİK’in gelecek çalışmaları ve planları hakkında bilgilendirme yapacağım.

Bu politik süreci kısmen biliyorsunuz; 1994’de Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi yürürlüğe girdi ve biz 2004’te taraf olduk. TÜİK’in buradaki çalışmaları; Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne her yıl Ulusal Sera Gazı Envanter Raporu’nu raporlamakla görevli. Bizim ana çalışmamız burada başlıyor ve tabii, Paris sonrası da özellikle iklim değişikliği göstergelerine olan bir küresel ihtiyaç var; onunla ilgili de çalışmalarımızdan bahsedeceğim.

Burada ana etken, iklim değişikliğinin ana sebebi, baskı unsuru sera gazı olduğu için ve dünyada da sera gazı emisyonlarını azaltmakla ilgili bir temel hedef olduğu için ulusal istatistik ofisleri, genel olarak bu kapsamdaki sera gazı emisyon istatistiklerini üretmekle ülkelerde görevliler. Bazı ülkelerde bakanlıklar da bu işte görevli ama şeffaflık ve tarafsızlık adına istatistik ofisleri üretiyor. Biz de dediğimiz gibi IPCC rehberlerine göre Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekreteryasına her yıl bu ulusal sera gazı envanterinde yayınlıyoruz ve 2009 yılından beri ulusal envanter odak

noktasıyız. Ülkede bu konudaki koordinasyonu sağlıyoruz ve her yıl da sera gazı emisyon istatistiklerini, haber bültenimizi TÜİK internet sitesinde yayınlıyoruz. Bu kapsamda çalıştığımız kurumlar, özellikle, envanter oluşturulmasında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla ve Tarım ve Orman Bakanlığıyla -bu envanter de çok geniş bir envanter, yaklaşık 550 sayfa- ülkedeki emisyonlarla ilgili tüm nedenler ve trendleri içeren bir doküman, İngilizce dilinde, bu raporu hazırlayıp yayınlıyoruz.

Burada, iklim değişikliği göstergeleri kapsamında da dünyada ne tarz çalışmalar var diye kısaca özetleyecek olursak: Bu tarz çalışmalar ilk önce bölgesel olarak başlıyor, afet çalışmaları da öyle başlamıştı. İklim değişikliğiyle ilgili çalışma da öncelikli olarak BM Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından bir Görev Gücü kurulmasıyla başladı. 2014-2016 yılları arasındaki Görev Gücü çalışmalarına biz de TÜİK olarak üye sıfatıyla katıldık, katkı verdik. Bu Görev Gücü, 2017’de Görev Gücü Raporu’nu yayınladı ve nihai taslak gösterge setini yayınladı ama bu taslaktan sonraki nihai gösterge seti de -yeni- Haziran 2020’de yayınlandı ve 44 göstergeden oluşuyor. Bu gösterge setinin amacı da iklim değişikliğinin ana fenomenleri olan uluslararası, karşılaştırılabilir bir şekilde verileri ölçmek ve bu konudaki politika sorunlarını ele almak.

Diğer taraftan, Paris’le birlikte, 2016’da Paris’in yürürlüğe girmesiyle beraber Birleşmiş Milletler İstatistik Komisyonu, Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümünden Paris’le ilgili izlemeleri yapmak üzere bir küresel gösterge seti oluşturulmasını istedi ve 2017 yılında da Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği İstatistikleri Raporu bu Bölüm tarafından yayınlandı ve bu raporda da genel olarak bu Paris’le ilgili gösterge ihtiyaçlarının karşılanması, ulusal istatistik ofislerinin yani istatistik kurumlarının bu konuda başta ana üretici olarak yer alması ve iş birliğinin bu konuda artırılması vurgulandı ve burada da tabii, sera gazı emisyonunu ve ulusal taahhütler olduğu için güvenilir veriye ihtiyaç konusu da vurgulandı ve bu gösterge seti şu an ne durumda dersek, şu an pilot çalışması yapıldı 130 ülkede ve en fazla tekrarlanan istatistiklerden oluşan yaklaşık 134 göstergelik bir küresel set taslak olarak oluşturuldu; 42 ülkeden ve 30 uluslararası kuruluştan göstergeyle ilgili tekrardan iyileştirmeler için görüş alındı, şu anda da tüm istatistik ofislerine ve ülkedeki diğer bağlı bakanlıklara küresel istişare için gönderildi. 134 civarında şu an ama büyük ihtimal biraz daha azalabilir bu sayı ve 2022 yılında...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - 134 parametre mi?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- 134 gösterge Sayın Başkanım.

Birazdan örnek göstergeleri göstereceğim; bu 134 göstergeyle Paris İklim Anlaşması’nın getirdiği yükümlülükler, sera gazıyla ilgili emisyon azaltımları ve iklim değişikliğine uyum, iklim değişikliğiyle ilgili azaltma çalışmalarıyla ilgili genel trendlerin ölçüldüğü göstergeler bunlar. Tabii, bu, dediğim gibi daha nihayetlenmedi, 2022 yılında sonuçlanacak ve tüm ülkelerin bunları üretmesi talep edilecek.

Burada süreci kısa olarak özetledik. 2014-2016 arasında dediğimiz gibi biz Görev Gücü’ndeydik; 2017’de UNSD’nin Görev Gücü istatistik raporu yayınladı ve taslak seti oluşturdu, pilot çalışması yapıldı Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümünün küresel setiyle alakalı, 2020’de de küresel müzakere oluştu, 2022’de de bu nihayetlenecek.

Şu an gösterdiğim Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonunun üretilmesini talep ettiği -ama tabii bu gönüllü- Avrupa bölgesi için iklim değişikliği göstergeler temel seti; yaklaşık 44 adet gösterge. Bu göstergeler IPCC’nin beş ana alanına göre oluşturuldu. Ne bu alanlar? İklim değişikliğinin ana nedeni, itici güçleri, “drivers” dediğimiz, ekonomik insan faaliyetleri yani bunun asıl nedeni de enerji ihtiyacı ve fosil yakıtlar. O yüzden bu itici güçler dediğimiz alanda genelde enerjiyle ilgili, fosil kaynaklarla ilgili göstergeler mevcut. İklim değişikliğinin ana nedeni olan, baskı unsuru olan sera

gazı emisyonlarıyla ilgili göstergeler de “Emisyonlar” başlığı altında yer alıyor. İklim değişikliğinin yaptığı diğer etkiler... Neler yapıyor? Biliyorsunuz, afetler, afet kaynaklı ekonomik kayıplar, tarımsal kayıplar, ölümler, etkilenen insanlar var, aşırı yağışlar, aşırı sıcaklıklar ve buna bağlı topraktaki karbon stokunun artması veya sıcaklığa bağlı ölümler gibi iklim değişikliğinin ana etmeni olan, etkisini gösteren göstergeler de etkiler “impacts” başlığı altında ve iklim değişikliğine sonuçta ülkeler olarak bir müdahale etmemiz lazım, bir azaltımla ilgili çalışmalar yapmamız lazım; bu azaltımı izleyeceğimiz göstergeler ise “mitigation” başlığı altında yani yenilenebilir enerjinin artırılmasıyla sera gazı emisyonların azaltmak sonuçta amaç. Burada tabii, iklim değişikliğine ilişkin azaltım harcamalarını artırmak veya iklim değişikliğiyle ilgili sübvansiyonlar, transferler yapmak, gerekirse vergiler koymak gibi göstergeler bu azaltım başlığında sıralanmış, en sonda da uyum “adaptation” yani sonuçta iklim değişikliği var kaçınılmaz ve ülkeler veya toplumlar hatta ekosistemler buna uymak durumunda. Bunu nasıl izleyeceğiz? İklim değişikliğiyle ilgili uyum harcamaları, su verimliliği, kentlerdeki yeşil alanların artırılması gibi konular da bu “uyum” başlığı altında sıralanmış. Bu, dediğim gibi bölgesel bir gösterge listesi; şu an ülkeler için bir zorunluluk değil, gönüllülük esasıyla üretiliyor, 2020’de sonuçlandı

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Ama bu 44 gösterge IPCC’nin bütün ülkelere ortak koyduğu gösterge değil mi?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Şöyle Başkanım, tam olarak öyle değil de IPCC’nin alanları olan bu 5 alan, bahsettiğim itici güçler, azaltım “adaptation” alanlarındaki sıralanmış bölgesel göstergeler, bu bir bölgesel çalışma ama bunun küresel çalışması yani tüm ülkeler tarafından üretilecek göstergeler seti Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümünün oluşturacağı -daha önce bahsettiğim- şu an için 134 göstergeden oluşan set o 2022’de karşımıza gelecek; şu an için bu bölgesel. Burada şunu söyleyebilirim: Biz Türkiye İstatistik Kurumu olarak belli başlıklarda; çevre, enerji...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Şimdi şunu sormak istiyorum: Bölgesel derken hangi bölge?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Avrupa bölgesi.

Türkiye İstatistik Kurumu olarak bu göstergeler, 44 göstergenin bir veri mevcudiyet çalışmasını zaten yaptık biz daha önce, yaklaşık yüzde 50’sinden fazlasını şu an üretip yayımlayabiliyoruz, bazılarını yayınlamadık ama yayımlayabilir durumdayız. Yani bu konuda hazırız zaten ileride de bahsedeceğim, bu iklim değişikliği göstergelerini de Resmî İstatistik Programına bir başlık olarak, konu olarak ele alacağız bu yıl.

Şimdi müsaade ederseniz hızlıca sera gazı emisyonları ve iklim değişikliğiyle ilgili kısa özet göstergelerden bahsetmek istiyorum. Sizler daha önce görmüşsünüzdür, sonuçta Paris İklim Anlaşması’nın asıl amacı, sanayi öncesi ısınmaları yani o periyottan sonraki ısınmayı yaklaşık 1,5 veya 2 dereceyle sınırlı tutmak. Bu yeşil ve sarı patikalar bu sınırları ve karşılık gelen sera gazı emisyonlarını gösteriyor ve azaltımlarını gösteriyor. İyimser bir hedef var, o nedir? Net sıfır emisyon. Sonuçta ormanlar belli bir emisyonu çekiyor, tarımsal arazideki bitkiler çekiyor, bunların çektiği emisyonla üretilen emisyonu denkleştirip totalde net sıfır emisyonun oluşacağı bir hedefte de turuncu patikayı görüyoruz; mavi patikada ülkelerin Birleşmiş Milletlerin Paris kapsamında verdiği taahhütler var, bu taahhütler olursa yaklaşık 2,4 derece küresel ısınma oluşacak, öyle görünüyor. Bu taahhütler de şu an yetersiz gibi görünüyor ve mevcut politikalar yani hiçbir şey yapılmazsa da bu mavi bantta yani dünya ortalama sıcaklığı 2,9 derece artacak şekilde bir ekonomik faaliyet görüyoruz yani 1,5-2 derece için her yıl yaklaşık küresel ölçekte yüzde 7,5 oranında bir sera gazı emisyonu azaltımı gerekiyor.

Tabii, bu emisyon nereden kaynaklanıyor? Ekonomik faaliyetlerden ve dünyada burada ilk 10 ülkenin, bu konudaki en çok salınımı yapan ilk 10 ülkenin çok büyük bir katkısı olduğunu görüyoruz; bunlardan en büyüğü Çin, sonra Amerika geliyor, Hindistan geliyor bu şekilde...

MURAT BAKAN (İzmir) - Kişi başı olarak bilginiz var?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Kişi başı şöyle; notum var: Tabii, totalde dediğiniz gibi, kişi başında Türkiye 75'inci sırada GSYİH başındaysa da 108'inci sırada.

MURAT BAKAN (İzmir) - Kişi başında 1'inci sırada ABD olması lazım Çin değil de, kişi başı emisyonunda. Bu ülkeler anlamında mı farklılaşır...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çin'in nüfusu çok büyük olduğu için aslında emisyon var ama nüfus...

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Onun şeyi var, 1'inci ABD değil başka ülkeler hatta; Brunei, Katar, Bahreyn, Arap Emirlikleri, Kuveyt gibi... Kanada 10'uncu, Avustralya 7'nci, Rusya 14'üncü, Amerika 11'inci sırada yani tabii, orada da yüksek; dediğiniz gibi sadece totalden ziyade GSYİH veya kişi başı göstergelerde de liste değişiyor. Total rakamda ama...

MURAT BAKAN (İzmir) – Onu da paylaşırsanız bizimle daha sonra...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunları rapora ekleyelim.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Tabii ki olur.

Burada da total rakamları görüyoruz; burada bazı Avrupa ülkelerinin bizden daha az emisyon ürettiği görülebiliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Bir de şunu söyleyeyim: 2018 değerlerini verdiniz.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Evet Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 2020 değerleri yok mu?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU- Şöyle Başkanım: 2020 değerleri yok. Burada zaten bir karşılaştırılabilirlik ve raporlama problemi var dünyada; en güncel veriler o yüzden bu, küreselde de bu son 2018 verisi.

Oransal olarak baktığımızda da Çin, toplam emisyon içinde yüzde 26 civarında bir paya sahip, sonra Amerika yüzde 13, Hindistan yüzde 7 diye gidiyor. Türkiye'ye baktığımızda da 16'ncı sıradayız ama yüzde 1, yüzde 1,1 oranlarında bir küresel emisyon hacmimiz var. Bunlar yaklaşık değerler.

Tabii, Türkiye'de ve dünyadaki total rakamlar nasıl ilerliyor diye baktığımızda; 1990 yılından itibaren mavi çizgi Türkiye'nin toplam emisyonu, grafikteki yeşil çizgi ise küresel emisyon. Bizim dünyaya göre biraz daha hızlı bir küresel emisyon artışımızın olduğunu söyleyebiliriz burada. Tabii, bu emisyonların ana kaynağı ne diye bakarsak; genel olarak karbondioksit gazı Tabii, diğer işte, metan veya N2O veya diğer F-Gazlar da karbondioksit eşdeğeri cinsinden hesaplanıp karbondioksit eşdeğeri olarak total hesaplanıyor ama hem dünyada hem de ülkemizde karbondioksit gazı, ana etmen.

Sektörler olarak baktığımızda, burada, bu IPCC sektörleri, enerji sektörü, endüstriyel...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle, orada bir yanlışlık var; o grafikte...

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Burada mı Başkanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, karbondioksit değil o; bütün sera gazlarının karbondioksit eşdeğeri; onu düzeltiyim.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Yok, Başkanım, bu, sadece karbondioksit çünkü bizim 2019 değerimiz 506 milyon ton CO₂. Şurada mesela, bu, eşdeğeri Başkanım, bu, 506 milyon ton ama bir sonraki slaytta sadece karbondioksit 399 yani 400 diyebiliriz. Yani bunların üçünün toplamı çünkü GPV dediğimiz küresel potansiyel ısınma katsayıları var. Bunlar, işte, CH₄'ün karbon cinsinden işte...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O zaman bu 399 sadece karbondioksit.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sadece karbondioksit yani...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama o zaman “eşdeğer”i silin oradan.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Ha, pardon, haklısınız Başkanım, orada milyon ton kalması lazım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Buradaki diğerleri hangisi? Kırmızı ve yeşille şey yapan hangi gazlar?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Metan ve N₂O.

MURAT BAKAN (İzmir) – Anladım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Azot oksit, metan.

MURAT BAKAN (İzmir) – Metan, büyükbaş hayvancılık ve...

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Genelde tarımsal faaliyetler, evet. Tabii, gübre sanayi kaynaklı da var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Atıklardan da...

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Atıklardan da var, atık sanayisinin atık depolama faaliyetleri...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sadece hayvan değil yalnız, burayı netleştireyim: Bakın, mesela, geçmişte çöpler atılıyordu oradan da bir metan... Yani sadece şey değil, bazı fabrikalardan çıkıyor, organik atıklardan vesaire.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sayın Başkanım, bir şeyi düzelteyim: Grafikteki eş değerimiz doğruymuş yani CH₄'ün 60,3 milyon ton CO₂ eşdeğeri var; Ha, CH₄'ün kendi değeri değil CO₂ eşdeğeri veya N₂O'nun da öyle; yani bunların hepsi karbondioksit eşdeğeri. Karşılaştırılabilir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, şimdi oldu.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Tamam Başkanım.

Müsaadenizle, diğer slaytımıza geçeyim. Burada, 364 milyon tonla sera gazı emisyonlarındaki en fazla katkıyı enerji sektöründen görüyoruz. Endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı 56 milyon ton, ondan biraz daha fazla olan tarım sektörünün 68 milyon ton gibi bir katkısı var, atıklarla ilgili oluşan emisyon da 17 milyon ton gibi. Bunları dengeleyen yani biraz daha aşağıya çeken “LULUCF” dediğimiz, ormancılık ve arazi kullanımından kaynaklı emisyonun emildiği yutak emisyon eksi 84 milyon ton civarında. Burada tabii, hani “Enerji sektörü nedir, endüstriyel işlemler nedir veya tarım atık sektöründe nasıl bir emisyon veya hangi faaliyetlerden oluşuyor?” dersiniz; enerji sektörü daha çok biliyorsunuzdur yakıt yanmasından kaynaklı, çevrim ve enerji sektörü yani elektrik üretimi bunun yüzde 40'lık payını oluşturuyor, ulaştırmadaki yakıt yanması yüzde 22 civarında, imalat sanayisi ve inşaat da yüzde 15'i görüyoruz. Tarım sektörüne baktığımızda, tarımdaki en büyük payı yüzde 49'la

enterik fermentasyon yani hayvanların tabiri caizse geviş getirmesinden kaynaklı metan oluşumu oluşturuyor, tarımsal toprakların işlenmesiyle ilgili yüzde 36'lık bir emisyon payı var, bir de gübre yönetiminin de burada yüzde 13'lük payı var.

“IPU” dediğimiz endüstriyel işlemler ve prosesler yani imalat sanayisinde ki üretimle ilgili işleme faaliyetlerinde mineral ürünlerinden kaynaklanan yüzde 65, metalden kaynaklanan 19 ve kimyadan kaynaklanan 4,1 civarında. Atıkta da en çok atık su arıtımı yüzde 52 ve deşarjı. Bir de atık depolama sahalarından bunlardan genelde metan çıkıyor yüzde 47 şeklinde bir sera gazı kompozisyonu var.

1990'a göre baktığımızda da 1990-2019 arasında enerji sektörünün payının daha arttığını görüyoruz, kısmen de tarım sektörünün yüzde 21'den 13'e düştüğünü görüyoruz, endüstriyel işlemler ve ürünler de yaklaşık aynı kalmış 10'dan 11 gibi, görüyoruz, atık 5'ten 3,4'e düşmüş.

Ekonomik faaliyet yani NACE sınıflamalarına göre bakarsak, son dönemde en fazla -daha öncede söylediğimiz gibi- NACE D sınıfı yani elektrik, gaz, buhar, iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ki bunun çoğunluğunda elektrik üretimi başı çekiyor, sonrasında imalat sanayisi geliyor ve sonrasında tarım ve hane halkları da burada bir katkı yapıyor, diğer sektörler de yeşil çizgiyle gösterildi.

“İmalat sanayisinde en fazla ne?” dersanız, genelde metalik olmayan mineraller ve plastik üretimi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız, burada bir grafiğe bakarsanız.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Hangisi Başkanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Yeşil olan da diğer sektörler.” demişiniz ama o, bayağı yüksek yani 3'üncü sırada.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Başkanım, o, bunlar haricinde kalan yaklaşık 10-15 sektörün toplamı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, o da yekûn tutuyor da acaba onları kendi içinde tasnif edebilir misiniz?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Tasnif edebiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani baktığımız zaman 3'üncü sırada.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Tasnif edebiliriz; Bir oranlarından bahsedebilirim en basitinden. Elimizde var, ayrıca sunabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu sonra gönderin.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Yani grafik de şöyle Başkanım: Çok fazla sektör var, hepsini koyunca grafik okunamaz duruma geliyor; o yüzden 4 veya 5 sektörle sınırlamak istedik ama verilerimiz var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şu, 23 de hepsini topladığımız zaman 2018 yılındaki Türkiye'deki sera gazı emisyonlarını mı açıklıyor?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – F-Gazlar hariç evet. Burada “F-Gazlar” dediğimiz gazlar yok; burada 506, pardon o zaman 520'ydi; tam 520 yapmıyor, bunun toplamı 515 gibi, o kalan 5 de F-Gazlar. Bu, 2018 değeri.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, peki.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – İmalat sanayisinde de en fazla ne diye bakarsak; metalik olmayan mineraller ve plastik üretimi sektörü “C22-23” dediğimiz ki burada en fazla da çimento imalatı geliyor ve diğer yüzde 14'lük paya sahip makine ve parçaları hariç temel metal üretiminde de demir-çelik sanayisinin çok büyük ağırlığı olduğunu görüyoruz.

Son olarak da sera gazı emisyonuyla ilişkili bir genel göstergelere bakacak olursak; hani, 1990 yılındaki değerlerini 100 kabul ettiğimiz bir endekste reel GSYİH 100'den 229 değerine çıkarken aynı dönemde nüfus 100'den 140'a çıkıyor ama nüfusun biraz daha üstünde artan bir kişi başı emisyonumuz var. Diğer taraftan da GSYİH, dolar bazlı GSYİH başına emisyon da yıllar itibarıyla azaldığını görüyoruz.

Son olarak, TÜİK'İN bu konudaki çalışmalarından ve planlarından bahsetmek istiyorum kısaca: Dediğimiz gibi, TÜİK, zaten bu Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonunun 44 göstergelik setin Görev Gücü'nde olması dolayısıyla takip ediyordu; bunlarla ilgili üretim çalışmalarına başladı; Dördüncü Dönem, 2022-2026 dönemini kapsayan Resmi İstatistik Programı'nda iklim değişikliği göstergeleri başlığında, konusunda bir bölümümüz olacak ve bu göstergeleri de yıllık olarak üretmeyi planlıyoruz. İlk başta UNFC gösterge setiyle başlayacağız, küresel gösterge seti UNFC tarafından 2022'de sonuçlandırıldığında biraz daha yönümüzü o tarafa çevireceğiz. Diğer taraftan, ülke içinden de talep olursa ülkeye özgü iklim değişikliği istatistikleri üretmek için çalışmalara başlayabiliriz. Tabii bu, Paris Anlaşması'nın da aşlında ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin de vurguladığı bir şey yani ülkeler kendi gösterge setlerini üretsinler konusu.

Diğer taraftan hani, TÜİK, bu çalışmaları zaten takip ediyor ve bir taraftan da çok içinde; biz 2004 yılında BMİDÇS'ye taraf olduğumuzdan beri, 2006'dan başlayarak her yıl raporlarımızı yayınladık, Birleşmiş Milletlere raporladık. Bu konuda 3 arkadaşımız sınava girerek Birleşmiş Milletler Sera Gazı Emisyon Envanteri Gözden Geçirme Uzmanı oldu. Yani, Birleşmiş Milletler, ülkeleri envanter konusunda, sera gazının nasıl hesaplandığı konusunda denetliyor; bu Komisyon'da, denetim ekibinde bizden de 3 arkadaşımız var ve 2014 yılından beri denetimlere katılıyorlar ve 9 kere de denetim yaptılar. Burada da söz sahibi olduğumuzu, yetkinliğimizi de belirtebiliriz. Ayrıca, yanımızda Fatma Betül Hanım var, kendisi de hem ülkemizi hem Avrupa bölgesini temsilen IPCC'nin bu sera gazı emisyonlarının ölçülmesiyle ilgili rehberlerin oluşturulması ve denetimlerin kimler tarafından yapılacağını seçen Komisyon'da -2 Eş Başkanın olduğu toplam 14 kişilik dünyada bir Komisyon var- hem ülkemizi hem de Avrupa bölgesini temsil ediyor; o anlamda da masada olduğumuzu söyleyebiliriz. Teknik olarak yeterliyiz ve bu göstergeleri de küresel politik süreci takip ederek üreteceğiz.

Sunumumuz bu kadar, arz ederiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, teşekkür ederiz.

Tabii, sorular var, soruları aldıktan sonra topluca cevap verirsiniz, bir de arada söylediğiniz bazı tablolara, grafiklere sonradan gönderirsiniz.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Tabii Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi ilk sözü alan, İzmir Milletvekilimiz Profesör Doktor Hasan Kalyoncu.

Buyurun Hasan Bey.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkan, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Benim merak ettiğim bazı şeyler var, mesela; Birleşmiş Milletlerde bu “IPCC” dediğiniz IPCC diyelim, bunun başlıkları arasında terörist faaliyetler sonucu oluşan karbon salınımı, emisyon vesair var mı? Mesela, İsrail'in durumunu merak ediyorum. Şimdi, Filistin'e attığı bombalar kimin

hesabına yazılıyor? Bu önemli, birincisi bu. İkincisi, Türkiye'deki terör faaliyetlerinin ne kadar emisyon oluşturduğuna dair bir çalışmanız var mı? Mesela, PKK denilen alçak terör örgütünün Türkiye'de yaktığı ormanlardan birçok etki var; bunlar sizin tarafınızdan hiç araştırıldı mı, bununla ilgili herhangi bir çalışmanız var mı? Ayrıca biliyorsunuz birçok Avrupa ülkesinin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyada zaman zaman desteklediği, mesela, Orta Doğu'da problem çıkaran örgütlere verdiği malzemelerden dolayı oluşan, oradaki kaostan dolayı oluşan karbon salınımı veya emisyon hesaplanıyor mu? Çünkü saydığınız başlıklar arasında bunların hiçbirini görmedim. Mesela, atom bombası denemelerinde, ne gibi bir etki oluyor? Veya çok merak ettiğim bir şey daha var -bunu bilmediğimden soruyorum- Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan bombaların emisyonla alakalı bir durumu var mı? Amerika'nın tarihî sorumluluğu içerisinde bunlar yer alıyor mu?

Uzay çalışmalarıyla ilgili bu alanda, mesela, bu Elon Musk denilen adam sürekli uydur fırlatıyor, iklimle ilgili bir şeyler yapıyor; bunlarla ilgili Türkiye'nin bir araştırması var mı? Ne oluyor? Yani izin aldığı yer Amerika, Birleşmiş Milletlerden izin aldı mı? Biz buna nasıl katkı sağladık?

Onun haricinde, bu terörist faaliyetlerde ki -destek verenlerden- çıkan emisyon kime yazılıyor, yani Türkiye'de terör yapıldığı zaman bize mi yazılıyor emisyon, öbür tarafa mı yazılıyor? Bunları merak ediyorum, bir de Birleşmiş Milletlerin Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Rusya'nın Kuzey Kutup Bölgesi'nde yaptığı çalışmalar var; bunlar iklim değişikliğiyle alakalı nelere etki ediyor çünkü orada fosil yakıtların belirlenmesi var, yüklü miktarda fosil yakıtlar da var, onlara ulaşma şeyleri de var. Yani, bu tip uluslararası ve ulusal problemlerle ilgili bir çalışmanız mevcut mu veya uluslararası platformlarda bu tip olaylar gündeme geliyor mu? Yani, şimdi, ineklerin metan gazı salınımdan daha fazladır her hâlde diye zannediyorum bu tür şeylerde emisyon?

MURAT BAKAN (İzmir) – O kadar az olmayabilir.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Fazladır.

MURAT BAKAN (İzmir) – İnekleri hafife alma!

HASAN KALYONCU (İzmir) – Fazladır, nükleer... O zaman Afrika'daki otçul hayvanların tamamını ortadan kaldırmak lazım; böyle de bir durum yani doğal yapı içerisinde.

MURAT BAKAN (İzmir) – Doğal hayat ayrı, büyükbaş hayvancılık ayrı; onlar için yem yetiştiriyorsun ya.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse, sizin o konuyla ilgili olanları çağıracağız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Teşekkür ediyorum, sorularım bunlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz Hasan Bey.

Şimdi de sözü Jale Hanım'a veriyoruz.

Sabaha kadar konuşabilirsiniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yok, sağ olun; öyle deyince... Ne zaman konuşuyorum?

Şimdi, öncelikle sunumunuz için teşekkür ederiz.

Aslında Sayın Başkanım, keşke TÜİK'i önce dinleseydik diye düşünüyorum çünkü yapılan sunumların tamamını, belki tüm bakanlıkların sunumlarını TÜİK'in verileri doğrultusunda daha rahat değerlendirip anlamlandırmamız mümkün olurdu.

Şimdi, tabii ki burada aslında sunumunuzda yaptığınız şeyin bazı şeyleri tespit etmek açısından son derece önemli olduğunu düşünüyorum. Şimdi, özellikle bu 11 ve 12'nci sayfalarda temel göstergeleri vermişsiniz.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Orada temel göstergeler tabii ki çok önemli ama temel göstergelerin aslında hani değerlerini bilmemiz çok daha anlamlı olurdu diye düşünüyorum bu sunuşta. Yani, hani neleri temel gösterge aldığınızdan çok temel göstergelerin değerlerini bilmemiz çok daha anlamlı olurdu ve Komisyon raporunda hani bunun yer alması gerektiğini düşünüyorum ben çünkü tüm anlamlandırma için son derece değerli olacak. Misal, bu sayfa 5'te size verileri teslim eden bakanlıkları saymışsınız; oradaki göstergeleri hani, göstergeler kapsamında bize daha sonra sunarsanız -şimdi, Başkanım “yazılı olarak alalım” diyecek nasıl olsa- yazılı olarak aldığımızda o değerleri değil gösterge değerlerini bilmemizde çok fayda var.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yazılı olarak, evet.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Anladığım kadarıyla da bir şey yayınlamışsınız Turkish Greenhouse Gas Inventory diye.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şu anda ekranda da var, onu Türkçe olarak mutlaka yayınlamışsınızdır. Var mı siteniz de?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Türkçe olarak yok bu.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – İsterseniz sonra da cevaplayabilirsiniz.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sonra cevaplayalım isterseniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tamam, fark etmez.

Şimdi, aslında sayfa 14'teki verilere baktığımızda, gerçekten 2030'a kadar bizim emisyonları hani yarı yarıya indirmemiz gerektiği çok açık ve net anlaşıyor.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet, bu küresel...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, küresel olarak ortada ve EPDK'nin buna göre kömür ve gaz santrallerine artık lisans vermeyi bırakması ve belki de inşaat sektörüne bu kadar ağırlık vermememiz gerekiyor bu tabloya bakıldığında ve misal; işte, hızlı ulaşımda sertifikasyon, elektrifikasyon, yayalaştırma, işte, şehir trafiğini yayalaştırma gibi konuların aslında şart olduğu bu grafikten çok açık anlaşıyor ve 2030'a kadar da emisyonları azaltmamızın gereği bu grafikte çok net ve açık ortaya çıkıyor.

Şimdi, hani hep duyuyoruz biz işte sunuşlarda “Emisyonda yüzde 1 payımız var.” argümanı var ama işte bu slaytta özellikle 1990'da 30,7 milyar tondan en son 47,5 milyar tona çıkarak neredeyse yüzde 50 artırırken, bunun da sıkıntıları ortadayken bizim 1990'da 205,6 milyon tondan, 2019'da 506 milyon tona çıkmamız neredeyse yüzde 150 artırımımız söz konusu.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Yüzde 130 efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yüzde 150'ye yakın.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Yüzde 130 Sayın Vekilim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – 130 mu? Tamam, istatistikçilere güvenelim o konuda. Ama yüzde 130 da az bir rakam değil sonuçta.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Hani, biz hep diyoruz ya azaltımdan indirim diye, dolayısıyla bu oldukça kötü. Burada da dünyaya kötü örnek olmamamız gerekiyor yani yüzde 1 payımız var, tarihi sorumluluğumuz yok diye rahat davranmamız gerektiğini aslında bu grafik çok ve net ortaya koyuyor ve bizim artık yüzde 50 azaltıma girmemizi netleştiriyor sizin bu grafiğiniz.

Aslında bu 23'üncü grafik de çok güzel, 23'üncü slaytta yer alan da. Yani burada hane halkı içinde tam ne var onu bilmiyorum ama işte, bu neredeyse sabit kalırken, Türkiye'nin -ya, orada bir sabit kalma var hane halkı değerlerinde- ithal gaz ve ithal kömürden elektrik önceliği yüzünden elektrik kaynaklı emisyonlarının gereksiz bir patlaması olduğunu çok açık ve net ortaya koyuyor hane halkı kullanımından çok. İşte, keşke siz de yakıt bazı verseydiniz de bunu daha rahat görebilseydik, hani hangi yakıtlardan kaynaklanıyor diye. İşte bu grafik aslında ekonomi için değil, daha çok kömür, petrol ve ithal doğal gaz ve ithalatı için emisyonların ne kadar arttığını daha açık ortaya koyuyor. 95'te mesela hane halkı ve elektrik başa başken aslında şu anda 3 katına çıkmış görünüyor, değil mi? Onun içinde elektrik, yakıt kullanımları da dâhil midir ona?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Normalde yakıt yanması kaynaklı olanlar enerji sektöründe, elektrik üretimi NACE D dediğimiz yani mavi çizgide yer alıyor, hane halklarında genelde ısınma ve mutfakta kullanmayla alakalı şeyler.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Dolayısıyla enerji var içinde, anladım.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Enerji, evet, hane halkının ürettiği...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Mesela, baz tablolarınız özellikle 90'dan sonra, değişik değerler mesela 95'te...

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Şöyle: 90'dan sonra olarak tüm dünyada ölçüldüğü için yani raporlamalar hep 90'ı baz alarak gidiyor, hatta taahhütler de o şekilde, 90'a göre azaltımlar falan oluyor, bizde de seri o şekilde gidiyor; güncellemeler olunca geriye dönük güncelliyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yok, ben zaten tam da onu isteyecek çünkü hani, bu sefer bizim, sanki iktidar eleştirimiz varmış gibi görünüyor muhalefetin, oysa 90'dan sonraki veriler aslında daha anlamlı. Bütün verileri 90'dan sonraya uyarlayarak verebilerseniz diye söyleyecektim.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Normalde yayınlarımız o şekilde.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama bazı veriler daha sonraki yıllara dönük.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Şöyle: Yani 95 olanlar, sektörel olanlar Avrupa İstatistik Ofisine yayınladığımız bir hava emisyon hesaplarının verisi, o 95'ten itibaren istenip başlayan bir süreç, o yüzde öyle ama emisyonlar 90'dan itibaren, envanterimizin verileri de o şekilde gidiyor.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Anladım. Çünkü o zaman ne oluyor? Hani elma ile armudu kıyaslıyor gibi oluyoruz, elma ile elmayı kıyaslamak için 90 verileri daha anlam içeriyor.

Bir de Komisyon Başkanımızdan da özellikle rica edersek, bugüne kadar gelen verilerin tamamı 90'dan itibaren olursa daha rahat kıyaslama...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 90’dan itibaren.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – 90’dan öncesi...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Varsa tabii, onda da sıkıntımız yok. Yani bu grafikleri daha sonra Komisyonumuza tablo olarak iletebilirseniz çok daha anlamlı olur.

Bir de şeyi sormak istiyorum: Gerçekten bu veriler doğru mu? Hani böyle bir ayarlama falan var mı bu verilerde ekonomik olarak?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Şimdi mi cevap vereyim, sonra mı vereyim?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Çünkü geçen Kadına Şiddet Komisyonunda öyle bir tartışma geçmiş, onu da merak ediyorum.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sözüünüzü kestim, kusura bakmayın. Zaten yetkinliğimizi de o yüzden belirttik yani denetim yapan bir ülke olarak...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Başkanım, onları sonra, karşılıklı değil; size söz vereceğim, merak etmeyin.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Dolayısıyla onun önemli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Başka var mı?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, yalnız burada ben bir şeye teşekkür ediyorum Jale Nur Hanımefendi. Hane hakkında nüfus artmasına rağmen aşağı yukarı 56,4’e sahibiz. Sebebi şu: Özellikle son yıllarda binalarda ısı yalıtımı, ısı tecridine çok önem verilmeye başlandı; bir. İkincisi, bir de eskiden çok kömür kullanılıyordu, şimdi çoğu evde artık doğal gaz, onun etkisi var. Nüfus artmasına rağmen rakamda bir artış yok, sebebi bu, onu özellikle vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ediyoruz.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sayın Başkanım, bir de güneş enerjisi panelleri kullanımı da çok yaygınlaştı, o da bir etken.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, güneş enerjisi panelleri, evet, o da önemli, evlerde veya iş yerlerinde.

Şimdi Sayın Murat Bakan, İzmir Milletvekili...

Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, teşekkür ederiz sunumunuz için; yüreğimize su serptiniz, bu 44 göstergeyle bütün bu değerlendirmeleri, sera gazı emisyonlarını ölçtüğünüzü söylediniz. Bu önemli çünkü biliyorsunuz, TÜİK kendi göstergelerini kendisi değiştiriyor sürekli bu iş gücüyle ilgili, işsizlikle ilgili, diğer şeylerle ilgili, bazı konuları alıyor sepete, bazılarını çıkarıyor vesaire. Dolayısıyla uluslararası göstergelerle yapılması güvenilirliği açısından yüreğimize su serpiyor ama TÜİK’in diğer verileriyle ilgili hepimizin endişeleri var.

Şimdi, bütün raporlar da 90’dan başlıyor, doğru yani Avrupa Birliği de emisyonla ilgili hedeflerini 90’a göre yapıyor. Yani 2050 yılında karbon nötr kıta olma hedefi de 1990’a göre, dolayısıyla bizim de öyle yapmamız doğru. Tabii, bu 90’daki veriler ne kadar sağlıklı, onu bilemiyoruz ama elimizde ne varsa ona göre yapacağız.

Tüm istatistikleriniz bize verdiğiniz sunumlarda bugüne kadar, hâlbuki bu Komisyonun temel var oluş sebebi, geleceğe yönelik bir vizyon, geleceğe yönelik bir bakış ve devlet politikalarını geleceğe yönelik hazırlayabilmekle ilgili. Dolayısıyla biz şunu merak ediyoruz: Mesela, en önemli şey, bizim Paris Sözleşmesi’nde ulusal katkı beyanımıza göre artırımlar, azaltımlar söyledik. Bu hedeflere göre Türkiye’nin gelecekteki artımı ne olacak? Yani Türkiye, bu şekilde giderse, bir, mevcut durum, reel durum; iki, bizim verdiğimiz ulusal katkı beyanına göre giderse grafiğimiz ne olacak gelecekte? Bunu düşürürsek -işte bu mevcut politikalar, taahhütler, hedefler, sıfır emisyon hedefi diyorsunuz ya- ne yapmamız lazım? Mesela, 2050 yılına kadar o patika ne olmalı? Yani sizin TÜİK olarak mevcut durum istatistiği paylaşmanız değil, siz eğer iklimle ilgili bize yön verecekseniz TÜİK olarak, geleceğe ilişkin bir bakış açısı sunmanız gerekiyor. Sunumuzda bununla ilgili bir şey...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Acaba TÜİK’in öyle bir vazifesi var mı?

MURAT BAKAN (İzmir) – Öyle bir şeyi vazife edinmeli o zaman yani vazifesi yoksa vazife edinmeli. Yani dünya bir felakete gidiyor, biz de Türkiye olarak Akdeniz havzasında bundan en çok etkilenecek ülkelerden birisiyiz. Dolayısıyla tüm devlet kurumlarının iklimle ilgili geleceğe yönelik de bir istatistik çalışması yapması lazım. Siz Enerji Bakanlığıyla çalışma yaptığınızı söylediniz, Ulaştırma Bakanlığıyla çalışma yaptığınızı söylediniz, bir sera gazı emisyon envanter çalışma grubundan bahsettiniz; sanırım, bunlar bakanlıklar değil mi, bu çalışma grubunun içindekiler?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet.

MURAT BAKAN (İzmir) – Dolayısıyla bu bakanlıklarla beraber aldığınız verilerle geleceğe yönelik bir çalışma yapılması lazım.

Bir de bu bakanlıklar bu emisyonları nasıl hesaplıyor? Onu da ben merak ediyorum. Mesela, Ulaştırma Bakanlığı emisyonu nasıl hesaplıyor? Enerji Bakanlığı emisyonu nasıl hesaplıyor? Bu emisyon hesapları da bizim için önemli. Ne kadar gerçekçi, ne kadar yanılma payı var? Hani bir kamuoyu araştırması yapıyorsunuz, diyorlar ya artı 2, yüzde 2 fazla, eksi-artı yanılma payı. Bu bizim karbon emisyonumuz da herhâlde bire bir değildir, bunların da bir hata payı vardır. Bununla ilgili çalışmalar nasıl yapılıyor? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim, benim sorularım bu kadar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey’e de teşekkür ediyoruz.

Şimdi Şırnak Milletvekilimiz Hüseyin Bey’de.

Buyurun Hüseyin Bey.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Tabii, öncelikle ben de teşekkür ederim.

Sera gazı envanterine ilişkin açıklamalar açıkçası Jale Hanım gibi düşünmeme de vesile oldu; keşke daha önce TÜİK dinlenseymiş çünkü TÜİK’in elindeki bu veriler gerçekten çok işimize yarayacak Komisyon olarak. TÜİK’in elinde daha fazlasının olduğunu da düşünüyoruz, eğer bunlar paylaşılsa araştırma Komisyonunun ihtiyacının karşılanacağını görebiliyoruz şu aşamada.

Tabii “2018’in sera gazı envanteri ve altındaki dram!” diye bir makale vardı, onu daha önce okumuştum. Şimdi, oraya baktığımızda da yine sunumdan da anladığımız kadarıyla, Türkiye, her yıl 40-50 milyon ton asfalt serip, 60-70 milyon ton çimento döküp, 40-50 milyar dolar yakıt ithal edip yakıyor şu aşamada; böylece yılda 500 milyon ton civarı sera gazını salıp iklimi değiştirme konusunda maalesef ki olumsuz bir durum ortaya çıkıyor. Öyle ki geçen yüzyılın ikinci yarısına göre aşırı iklim olayları sayısı 9’a katlanmış durumda. Sizin de hazırladığınız envanter her yıl Birleşmiş Milletler İklim

Değişikliği Sekreteryasına da teslim ediliyor, bunu da demin dile getirdiniz, ifade ettiniz. Bu konudaki değerlendirmelerde -ki siz de veriyorsunuz, dediğimiz gibi- bizdeki emisyon artışını tetikleyenlerin termik santraller, ulaşım ve inşaat; yani inşaat içerisinde de tabii, çimento, binalarda yakılan yakıt kaynaklı olduğu da görülüyor. Komisyon olarak şöyle bir çalışma istesek acaba yapılabilir mi kurumunuzca: 1990'dan itibaren serilen asfalt, dökülen çimento miktarı ve mümkünse bunların bir alt kırılımını yani asfaltta, şehirlerarası, şehir içi ya da Karayolları Genel Müdürlüğü veya belediyeler gibi çimentoda altyapı, bina gibi -parantezler içerisinde tabii- sağlayabilir miyiz acaba? Çalışma için aslında ihtiyacımız olduğunu düşünüyoruz. Yine, ayrıca, bunda otomobil sayısı, verilen imar ruhsat sayısı ve yine bunlarla ilgili emisyonlar da olursa çok iyi olur. Bu emisyonlar tabii ki asfalt için, ulaşım ve inşaat için "Mineral endüstrisi" dediğiniz sınıftan olacak herhâlde.

Yine, sizden binalarda yakılan fosil yakıtların türlerine göre enerji ve emisyon miktarlarını da ayrıca istesek, bunun mümkünatı var mı? Böyle bir çalışmayla buraya dair gelişmeleri daha iyi anlayabilir, yapılabilecekleri de daha net konuşabiliriz.

Bilmiyorum, Sayın Başkanım ve Komisyon üyesi arkadaşlarımız nasıl uygun görecektir, keşke bir daha yine sizi burada ağırlayabilsek ve hem envanteri bize öğretseniz çok iyi olur diye düşünüyoruz.

Teşekkürler tekrardan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben de teşekkür ederim Hüseyin Bey'e.

Şimdi de Mersin Milletvekilimiz Behiç Çelik Beyefendiye söz hakkı veriyorum.

Buyurun Behiç Bey, söz sizin.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, sunum yapan değerli bürokratlar; öncelikle hepinize saygılar sunarak sözlerime başlamak istiyorum.

Ben de sunumu dikkatle izledim, hatta antrparantez olarak şunu da ifade edeyim Sayın Başkanım: Dün mazeretimin nedeniyle toplantıya katılamadım ancak sunumları çok süratli bir şekilde gözden geçirdim, tetkik ettim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dün madenciler vardı.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet, evet onları da inceledim, yararlandım çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu sunum da zaten başka kurumların ve sivil toplum örgütlerinin sunumuyla iç içe geçmiş hususlar olduğu için, hem veri anlamında hem gösterge anlamında hem istatistik ve grafik anlamında iç içe geçmiş bilgiler olduğu için, hatta o baştaki politik süreç de benzerlik addediyor ama buna rağmen bir kurum olarak İstatistik Kurumunun böyle bir sunum yapmasından ayrı bir memnuniyet duydum; dolayısıyla, Sayın Hakan Yazıcıoğlu'na teşekkür ediyorum.

Yalnız, ben tabii, İstatistik Kurumunu, Devlet İstatistik Enstitüsü iken de biliyorum, orada çok değerli bürokrat arkadaşlarımız da oldu. Değişik siyasal iktidarlar döneminde de İstatistik Kurumu devletin en önemli, en güvenilir kurumlarının başında geliyordu; zaten devlet olmanın anlamı da budur, yani devlet, istatistiğine güvenilen en üst organizasyondur; devletin tapusuna güvenilir, devletin nüfus kaydına güvenilir. Şimdi, bu kurumlar yıprandığı zaman, eğer verilerine insanlar inanmamaya başlarsa burada devlette ciddi anlamda bir yozlaşmanın ve çürümenin olduğunu da gösterir. Şimdi, düşünebiliyor musunuz, elinizde tapunuz var ve tapuya inanmayan insanlar olabiliyor, böyle olması o devletin Allah korusun çöküş sürecine girmesi anlamına gelir ki bunu biz asla kabul edemeyiz ve bunun tamamen karşısında dururuz. Dolayısıyla, devletimizin en iyi kurumu, en önemli kurumu olan İstatistik Kurumunun bütün yönetsel ve bilimsel birikimlerini yeniden gözden geçirmesi gerekiyor;

bunu bir parlamenter olarak, bir devlet adamı olarak, bir vatandaş olarak özellikle istirham ediyorum çünkü sizler eğer bu konuda hassasiyet göstermezseniz, verileriniz ulusal ve uluslararası çapta kötü değerlendirilirse, yani kale alınmama başlanırsa bu, gerçekten çok kötü olur.

Ben geçen senesizin kurumun bilgilerinden yararlanmaya çalıştım -bir kitap çalışması münasebetiyle- özellikle tarım istatistikleri üzerine çalıştım, orada o kadar eksiğiniz var ki güncellenmeyen o kadar bilgi var ki yani şaşırdım, kaldım. Türkiye İstatistik Kurumundaki insanlar orada ne yapıyor? Ya, bunları güncellemek lazım, 2016 verileriyle 2020 yılında yorum çıkarmak mümkün değil, yapamıyorsunuz; aradan dört yıl, beş yıl geçiyor, bunlar güncellenmiyor. Bunun yanında, Ticaret Bakanlığından alıyorsunuz, oranın bilgileri de güncellenmiş bilgiler değil; Tarım Bakanlığından alıyorsunuz, onlar da güncellenmiş bilgiler değil. O nedenle, özellikle... Tabii, Türkiye’de bizim istatistik biliminin duayeni olan muhterem insanlar vardı ve sizin kuruma ta geçmişte DİE’ye de çok büyük katkılar yapmıştı; mesela Profesör Doktor Uğur Korum -yeni kuşak pek bilmez, bizim hocalarımızdı onlar- Profesör Doktor Erden Öney gibi değerli bilim insanları sizin kurumun kökleşmesine vesile oldu; zaten sizin kurum da zannediyorum, 1961 yılında kuruldu değil mi?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Evet, doğrudur.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – O yıllarda kuruldu. O sebeple bu hocalarımızın attığı temellerin o kadar sağlam olduğunu ben hâlâ düşünüyorum ve ona inanıyorum ya da inanmak istiyorum ama şöyle bir şey var: Siyasal iktidarın bu tür kurumlara müdahalesinin sıfır olması lazım; mesela istatistik gibi, mesela tapu gibi, mesela nüfus gibi; bunlarda yapılan oynamalar inanılmaz faturalar koyar önümüze. Mesela vatandaşlıkla ilgili meselelerde bakın, hâlâ şimdi konuşuluyor, tek bir idari makamın onayıyla vatandaşlıktan düşürme yetkisi olur mu, mahkeme kararı olması lazım; eskiden beri bu böyleydi. Yani Sayın Başkanım, bu kurumların önemine vurgu yapmak istedim, onun için açıkladım.

Şimdi, bu yılın başlarında Türkiye İstatistik Kurumunda 3 Başkan değişimi yaşadık; yani Cahit Şirin vardı Başkan olarak, ondan sonra kurum içinde yetişen Ahmet Kürşad Dosdoğru TÜİK Başkanı oldu. Kürşad Dosdoğru’nun tabii, kurumun içinden geldiği için ben isabetli bir atama da olduğunu düşünüyorum, kendisi özellikle fiyat istatistikleri ve iş gücü piyasasına ilişkin verilerin daha bilimsel tutulması yönünde çalışma yaptı, danışma kurulları oluşturdu -biz bunları haricen öğreniyoruz- her şeyi yoluna yordamına koydu ve görevden alındı. Şimdi, en üst makamlara damat gibi olan bir kişi Sait Erdal Dinçer Başkan olarak geldi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Şimdi, Sayın Başkanım, bunu tamamlayayım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru da ama bu, konumuz değil.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Ama İstatistik Kurumunun sunumu var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani, bakın, bunlar kurumun işi, biz onu bilemeyiz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Şimdi, burada bir de ENAG...

Ama bakın, bir ay içinde 3 İstatistik Kurumu Başkanı olur mu? Olur mu Sayın Başkanım yani?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani onu bilemeyiz, 5 tane de değişir, biz bilemeyiz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Yani olmaması lazım.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Üstadım, bakın, bunu gidin Mecliste basın toplantısıyla duyurun.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Yani, Ahmet Kürşad Dosdoğru hangi suçtan dolayı bu görevden alındı?

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Arkadaş şu an zaten Başkan Yardımcısıymış yani bakın, bunlar buranın yeri değil, kusura bakmayın.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Buranın yeri, kurum sunum yapıyor burada.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Olur mu, ne münasebet efendim, burada iklimi tartışıyoruz ya!

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Şimdi, ENAG diye...

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Onu gidin, Mecliste basın toplantısıyla duyurun.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sözümü bölmeyin lütfen.

ENAG diye akademisyenlerin oluşturduğu veri toplama merkezi gibi çalışan bir kurum var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle: Bu gibi teftiş kuruluşları...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - TÜİK verileriyle o kadar tezat teşkil eden sonuçları açıklıyorlar ki mesela, enflasyon açıklaması, daha yeni yani 2020 yılı sonu enflasyon açıklamasını 14,60 olarak açıkladı TÜİK.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neye göre, siz bunu neye göre...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – TÜİK en az 36,72 diyor. Şimdi, bu derece bir makas olabilir mi?

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – İklmle ilgili verilerinde bir yanlışlık var mı?

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – İklim verileri, hemen hemen bütün kurumların iklim verileri aynı zaten yani ben burada Kurumla ilgili görüşlerimi dile getirmek zorundayım. O nedenle söz aldım, konuşuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Söz aldın tamam da yani sana teşekkür ederiz ama...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Ama Kurumun, şimdi, İstatistik Kurumuna ben olumlu bir eleştiri yapıyorum burada, ben buradan politik bir çıkarım yapmıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, Hocam, tamam da komisyonumuz... Onu başka yerde yapın.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Olumlu eleştiri şu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kurum başkanı yok, şey yok.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Ben Türkiye İstatistik Kurumumuzun verilerinin ulusal anlamda ve uluslararası anlamda geçerli olmasını herkesçe kabul edilebilir, en sağlam kanıtlar olmasını istiyorum, onun için konuşuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Biz de onu istiyoruz, tamam, hepimiz istiyoruz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Onu konuşuyorum.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Öyledir zaten.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - İnşallah öyle olur, inşallah öyle olur.

HALİL ETYEMEZ (Konya) - Size göre olmayabilir çünkü devletin kurumu...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Bize göre olmadığı zaman kötü.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Emeğe saygıyı göstermek gerekiyor.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Bakın, bize göre olmadığı zaman kötü.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TULAY KORKMAZ – Sayın Bakanım, söz alabilir miyim acaba?

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Yüzde 100 İstatistik Kurumunun verilerine inanacağız hepimiz.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Arkadaşlar, çalışmışız, çağırmışız, Komisyonu var, dinliyoruz yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, şimdi, efendim, teşekkür ederiz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Sayın Başkanım, lütfen kesmeyin, bitirmek üzereyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Behiç Bey bitirsin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Olabilir ama yani her şeye alkış yapmayacağız.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Hayır, bak, geçersiz saymak gibi bir yaklaşım doğru değil. Bak, çağırılmışız bir devletin kurumunu, ciddi bir biçimde dinliyoruz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Devletin kurumunu savunduğumun farkındasınız, değil mi? Yani ben savunuyorum burada, devletin kurumunu savunuyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Behiç Bey, muhatap arkadaşlarımız değil.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Anlıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Muhatap onlar olsa.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bütün gruplara böyle yaparsak komisyon bitmez.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bak, siz dediniz ki: “TÜİK’i de çağıralım.” çağırdık, herkesi çağırıyoruz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Evet.

Sera gazı emisyonları konusundaki sunum için ben hiçbir şey söylemiyorum, kendilerini zaten baştan tebrik ettim, çok teşekkür ediyorum. Bu söylediklerim de kayda geçsin istedim çünkü bu Kurum yıpratılmamalı arkadaşlar. Bakın, yani burada siz “Siz inanmayabilirsiniz.” demek Sayın Etyemez, olur mu? Hep yüzde 100 inanacak bu kuruma, yüzde 100 inanacağız.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Hayır, hayır, bakın...

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Bu Kurum bizim göz bebeğimiz yani.

HALİL ETYEMEZ (Konya) - “Bu Kurum bilimsel verilerle çalışıyor, uluslararası geçerliliği yoktur.” diyorsunuz, dinliyoruz burada ya.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Geçerliliği yoktur demedim, geçerliliği olsun istiyorum dedim.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Bu, bu anlama geliyor, yokmuş olsun istiyorsunuz.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Eleştiriler var, ciddi anlamda eleştiriler var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Halil Bey...

Behiç Bey bitirsin.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben teşekkür ederim.

Yalnız, burada şunu söyleyeyim: Yani biz bütün kurumları mutlaka devletin kurumları ve Türkiye İstatistik Kurumu da hakikaten çok ciddi bir kurum. Ben de İstanbul Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümünde istatistik dersi vermiş bir kişiyim. İstatistik gerçekten çok önemli. Elbette verilerin sağlıklı olması lazım, sağlıklı toplanması lazım. Bu konuda birtakım tavsiyelerimiz olur ama kurumumuzu tenkit etmek -buradaki arkadaşlar yetkili değil- doğru değil, onu başka bir yerde tenkit ederiz diye düşünüyorum, varsa eksikler söyleriz, tavsiyeler de bulunur. Tabii, bütün kurumların verilerine itimat edilmesi, siz “nüfus” dediğiniz elbette, “tapu” dediğiniz elbette. “TÜİK’i” dediniz elbette; bu hepimizin arzusu ama siz şunu da hatırlayın: Bakın, eskiden nüfus ve tapu kadastro idareleri neydi? Şimdi gerçekten muhteşem bir dönüşüm yaşandı, bunu da kabul edin. Ben eski tapu kadastroyu biliyorum, şimdikini biliyorum. Ya, muhteşem bir dönüş var, muhteşem bir teknoloji, nereden nereye, bunları da takdir edelim. Tenkit edelim, tamam, daha güzel olması için tenkitlerimiz olsun. Benim zaten

3T prensibim var. Tamam, tenkit et, tavsiyeni belirt, teklifini söyle yani tenkit, tavsiye, teklif; bunu söyleyelim ama bu arada kurumlar bizim kurumlarımız, devletin kurumları, güzel şeyleri de takdir ederim, marifet iltifata tabidir.

Arkadaşlar gerçekten çok güzel bir sunum yapmışlar, hazırlamışlar, teşekkür ediyoruz, veriler de güzel.

Ama şimdi diğer arkadaşlarımız da şimdi size de...

Buyurun Vehbi Bey.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, ben Hacettepe Üniversitesi İstatistik mezunuyum ama hiç yani evet... Şimdi, şöyle: Dün Enerji Bakanlığı Bakan Yardımcımız geldi, bir piyasanın, elektrik piyasasının, enerji piyasasının öngörülebilir olması gerektiğinden bahsetti, arzdan bahsetti. Şimdi, öngörmek de esasına bakılırsa istatistik biliminin işlerinden bir tanesi.

Şimdi, ne kadar zorluk içinde olduğumuzu anlatmak istiyorum. 2011 yılında bir çalışma yapılıyor, bunu yapan devletin kurumları. 2020 yılı için birincil enerji arzının 222 milyon ton eş değer petrol olacağı tahmin ediliyor. 222 milyon ton. 2020 yılında gerçekleşen 144 milyon ton; fark 78 milyon ton, yanılma payı yüzde 54, yanılma payı yüzde 54. 5, 10, 15, 20 değil yüzde 54, yarı yarıya bir yanılma payı var yani fecaat ve buna göre de politika oluşturacaksınız, enerji politikaları oluşturacaksınız.

EPDK 2020 yılı için elektrik enerjisi arzını tahmin ediyor, diyor ki: En düşük talep 398 bin gigavat olacak, en fazla talep de 433 bin gigavatsaat olacak. Bunun ortalamasını alırsak 415 bin gigavatsaat olacak; oysa 2020 yılında gerçekleşen tüketim, arz 305 bin gigavatsaat. 110 bin gigavatsaatlık bir fark var, yüzde 36 yanılma payı.

Şimdi, eğer öngörmekten bahsediyorsak, öngörülebilir olmaktan bahsediyorsak bu hesaplamalarla, bu tahminlerle, bu öngörülerle ne yazık ki doğru sonuca ulaşmamız imkânsız, onu söylemek istiyorum ve burada kurumu da kurumları da çok şey yapmak istemiyorum, zorlamak istemiyorum çünkü bazen siyasilere de siyasi hedefler koyuyorlar. 2023 hedefleri bulunuyor 2011 yılında, çok ciddi hedefler konuluyor. E, tabii bütün alttaki bürokratlar da o hedeflere göre planlamaları yapıyor ve ne yazık ki bu tip yanılma payları ortaya çıkıyor.

Sera gazları salımı içerisinde yüzde 13 Türkiye’de tarım ve hayvancılık -öyle dediniz herhâlde- ve bunun yarısı da hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanıyor. Şimdi, ben size bir soru sormak istiyorum Sayın TÜİK’teki yetkililere. Türkiye’deki büyükbaş hayvan sayısı kaçtır? 18 milyon cevabını vereceksiniz çünkü kaynak, TÜİK 18 milyon tane büyükbaş hayvan var diyor. Peki gerçekten Türkiye’de 18 milyon büyükbaş hayvan var mı? Siz bu verileri Tarım ve Orman Bakanlığından alıyorsunuz. Gerçekten bu ülkede 18 milyon büyükbaş hayvan var mı? Ben olmadığını iddia ediyorum. Bu ülkede 18 milyon büyükbaş hayvan yok çünkü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Vehbi Bey, inanmıyorsan say kardeşim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şöyle: Ben istatistik bilimi okudum, dört sene okudum yani bir şehirde nüfus artış hızı bellidir, bir hayvan popülasyonunun nüfus artış hızları bellidir, büyükbaş hayvanın ölüm, düşük oranı bellidir, ölüm oranı bellidir, hastalık bellidir, değil mi? Yani bütün bu oranlar bellidir ve artış hızı bellidir yani geçen sene yüzde 1,6 artmış mesela büyükbaş hayvan sayımız, 2017 yılında 14 milyondan 16 milyona çıkmış yani neredeyse yüzde 15 artış var. Böyle bir artış olması imkânsız, böyle bir artışın olması imkânsız. Türkiye’de 18 milyon büyükbaş hayvan yok, iddia ediyorum. Bilim bunu iddia ediyor, hatta şunu söylüyorlar: Ya, bir sayım yapılması lazım. On yıldır sayım yapılmıyor, bir kere bir sayım yapalım ve kimseyi...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Vehbi Bey, şunu göz ardı etmemek lazım. Tam burada destek veriliyor bakın. Kulak küpesine göre hayvan sayısına destek veriliyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ha, işte kesime gidiyordur.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Ama onlar düşünüyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi önümüzdeki günlerde...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Hocam, ben çok ciddi bir şey iddia ediyorum. Bilmiyorum belki meslektaşlarımız der ki: “Evet, olabilir yani yüzde 15 artabilir.”

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Kulak küpesiyle destek veriliyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani belki onu da söyleyebilirler bilim insanları, bunu da söyleyebilir. Ona bir şey diyemem, ben sözlerimi tamamlayayım yani bu ortamda, şimdi bu veriler Tarım ve Orman Bakanlığından geliyor ve veriler hatalı ve buna göre de arkadaşlarımız hayvancılık faaliyetlerinin ne kadar sera gazı salımı yapacağını hesaplıyorlar, yaptıkları hesaplama yanlış. Ben söylüyorum, yaptıkları hesaplamalar bana göre yanlış. Bu arada şöyle bir ironi var yani Tarım ve Orman Bakanlığının verilerinin yanlış olduğunu söylüyoruz. Bu ülkeye istatistik bilimini de getiren de ziraat mühendisleri.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, onlardır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 1967 yılında Hacettepe Üniversitesinin de kurucuları ziraat mühendisleri.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İstatistik evet.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet, istatistik bilimi ziraat mühendisleri tarafından geliştiriliyor Türkiye’de ama en hatalı veriler o Bakanlıktan.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle yapalım mı? O zaman hayvan sayısı net, bunlar nasıl hesap ediliyor, bunu Tarım ve Orman Bakanlığına soralım. Oldu mu efendim, öyle yapalım.

Peki, bir de Semra Hanım, Manisa Milletvekilimiz onun bir sorusu var.

Buyurun son soruyu size vereyim.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim. Bütün Komisyon üyesi arkadaşlarımızı selamlıyorum. TÜİK’ten gelen yetkililere de çok teşekkür ediyorum. Sağ olun Başkanım.

Ben konunun polemikle açık kalmaması münasebetiyle konuya dair söz aldım, sektörden bir kişi olarak söz aldım, hem canlı hayvan tesisleri bulunan hem yem fabrikası bulunan yıllarca bu sektörde faaliyet göstermiş bir insan olarak hem daha önceki adıyla Tarım ve Hayvancılık, şu anda Tarım ve Orman Bakanlığımızın hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın ve halk sağlığı açısından Sağlık Bakanlığımızın birbirinden bağımsız olarak hayvancılıkla ilişkili faaliyet gösteren bu yem üretimi olabilir, bu canlı hayvan besleme tesisleri olabilir ve kesimhaneler olabilir, süt sağım merkezleri olabilir. Buralarda Avrupa Birliği standartlarına uygun olarak bir belgelendirme şartları yerine gelmiştir ve birbiriyle karşılaştırmalı olarak kontrol edilmektedir yani siz işte 400 bin kanatlı hayvan beslediğinizi iddia ediyorsanız aynı zamanda yem tedarikinizi yapmış olduğunuz yerden 400 bin hayvan beslediğinize dair uyumlu bir yem besleme sevkiyatınız var mı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çapraz kontrol. İstatistikte “çapraz kontrol” denir biliyorsunuz.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Etlik tavuk besliyorsanız veya yumurta hayvanı besliyorsanız nihai ürünün faturalandırılmasıyla Maliye Bakanlığıyla yine bir çapraz bir kontrol yapılmaktadır. Bu münasebetle elbette, “merdiven altı” dediğimiz, “gayrikaydi” dediğimiz istisnai durumlar söz konusu olabilir ancak bunların da istatistiklerde bir rakam oynatacak, küsurat oynatacak bir rakam olduğuna kani değilim ben, sektöre de çok haiz ve denetimlerinin ne kadar ağır olduğunu bilen bir kişi olarak.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben büyükbaş hayvan sayısından bahsettim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Haftaya çağıracağız onları.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Büyükbaş hayvanla ilgili olarak da hem karkas kilosuyla yani kesim kilosuyla hem süt kilosuyla...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Mesela 2017 yılında hayvan sayısı artıyor, et üretimi azalıyor. Yani bu süt rakamlarıyla da uyuşmuyor.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Verimlilikle ilgili değişkenlikler olabilir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani bu bilimin karşısında, bilimin kabul edebileceği bir şey değil yani bir apartmanda 8 tane hane varsa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Ahmet Vehbi Bey, Semra Hanım’ı bir dinleyelim, Hanımların sözünü kesmiyoruz.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Vekillerimizden iklim değişikliğinin konusu değildir diye bir itiraz gelmemesi adına çok hızlıca toparlayacağım.

Bir, dönemsel olarak verim değişikliğini dikkate almamız gerekiyor.

İki, bizim bu sektörde çalışan kişilerle ilgili olarak da bir bilinçlendirmeye gitmemiz gerekiyor. Ben işte, sektör içerisinde çok şahit oldum ki besi hayvanlarının sütçülükte, süt hayvanlarının besicilikte yetiştirilmeye çalışıldığı, bu nedenle verim kaybına çok uğrandığı ve de toplumsal psikolojinin baskısına çok fazla uğradığımızı düşünüyorum. Bir dönemde işte, et yüksek bir kârlılık sunduğu zaman bütün hayvanları kesime veriyorlar veya sütte bir arz eksikliği olduğu ve fiyatlandırmasında çok cazip bir şey olduğu zaman hemen o alana yönelip bütün padokları süt hayvanlarıyla dolduruyorlar. Bu da piyasalardaki arz talep dengesini bir miktar sarsmakta ama bunların kontrolüyle ilgili olarak farklı Bakanlıkların çapraz kontrol yaptığı konusunda sektörel tecrübemi ifade ediyorum.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Vallahi ben de iddiamı ortaya koydum. Kim boğulur kim boğulmaz benim iddiam ortada. Bilmiyorum sizler nasıl değerlendirirsiniz?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam iddia.

Teşekkür ediyoruz.

Efendim, müddei, iddiasını ispatla mükelleftir yani hukukun...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Yani büyükbaş hayvanda en sağlam bilgi oradadır çünkü birçok boyutta destekler veriliyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ben de o yüzden neyse...

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Tekrar TÜİK’i ağırlayabilecek miyiz?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim Hüseyin Bey, artık vakit şey oldu, sonra şey yapalım. Bakacağız ona hep beraber karar veririz. Bir de müsaade ederseniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Başkanım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir müsaade ederseniz.

Sayın Ahmet Vehbi kardeşim bir hususu belirttiniz, “Tahminler çok yüksek.” dediniz. Efendim, biz mühendisler en kötü şartları dikkate alarak planlama yaparız. Bu yeni Türkiye’de böyle. Eski Türkiye’de ise ben, bütün suyla alakalı ne kadar rapor varsa İstanbul, Kocaeli, İzmir, Ankara’yı incelemiş bir kişiyim. Orada daima şunu gördüm: Mesela İstanbul için en büyük raporlardan biri DAMOK Raporu. İstanbul’un 1965-1970’li yıllarda rapor hazırlanmış. İstanbul’un 2040 yılı nüfusunu kaç tahmin etmiş biliyor musunuz? 3,5 milyon. Şimdi, İstanbul’un nüfusu 18 milyon. Şimdi, ben mühendis olarak bütün talebelerime şunu öğrettim: Daima büyük düşüneceksiniz, eksik olmasın çünkü yok olmasının faturası çok daha büyük. Bu yüzden ben İSKİ Genel Müdürü olduğum zaman masterplanda İstanbul’un nüfusunu 2050-2070 nüfusunu 35 milyon olarak kabul ettim. İsabet etmişiz yani varsın fazla olsun ihtiyaç fazlası, olmadığı zaman onun faturası susuzluğun faturası gerçekten çok korkunç. Dolayısıyla, biz elektrikte de çünkü elektrik olmazsa pompa çalışmaz su akmaz, suda da biz en gayrimüsaait şartları düşünerek hesap yapıyoruz. Bundan dolayı tenkit etmeye gerek yok. Bu yüksek kabul etmiş...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – O zaman hesaplamaya gerek yok. Bende onu söylüyorum zaten herhangi bir şey hesaplama yapmayın, kafanıza göre yüzde yüz artıralım deyin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok efendim. Hesaplama, tahmin yapıyorsun en kötü. Evet, en gayrimüsaait...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu kadar yanılma olmaz diyorum, bu kadar yanılma olması bana göre mantıklı değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mantıklı neden? Bakın, İstanbul için yani tamam ben sözümü tamamlayayım. Müsaade edin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa)– Fazladan yapılacak bir tane termik santrali için başka tarafa kaynak aktarıyorsunuz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kaynak değil o yani ona göre bir hedef.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sonuçta parayla yapılıyor bu işler.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, netice itibarıyla İstanbul’da bugün 35 milyonu kabul etmeseydim, İstanbul bugün susuzdu. Dolayısıyla, elektrik yoktu, bu yüzden bakın, elektrikle ilgili olarak rahmetli Süleyman Demirel, bütün kurumlara bir yazı yazdı. Bu dediğim, rahmetli Demirel’in cumhurbaşkanı olduğu dönem. İSKİ’ye de geldi, ben İSKİ Genel Müdüryüm 1995. Türkiye’de büyük enerji sıkıntısı var, neticede ben dedim ki: Ya, mademki bizi de şey yapmışlar, ben de bütün enerjiyle alakalı bilgileri çok geniş bir rapor hazırlatıp sunmuştum yani Türkiye’de geçmişte elektrik sıkıntısı çekilmişse, su sıkıntısı çekilmişse, büyük sıkıntılar çekilmişse sebebi küçük düşünmekten olmuştur. Büyük düşünmek lazım, ben herkese Bakanlığımın döneminde, DSİ Genel Müdürlüğümde şunu söylemişim: Kardeşim, en kurak döneme göre hesap yapın, en kötü duruma göre hesap yapın. Ona göre ihtiyacı belirleyin çünkü susuzluğun o kadar büyük sıkıntısı var ki. Ben özetle bunu söyleyeyim. Bunun için onu özetle vurgulamak istiyorum.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sayın Bakanım, ben size katılıyorum, aynı fikirdeyiz fakat sorun şu: Küçük adamlar, küçük düşünenler her devirde vardır, şimdi de var, dolu, liyakatsiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yahu, bilemem ben küçükse onu bilemem.

Peki, şimdi...

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, Behiç Vekilim, TÜİK’i eleştirdi diye bütün milletvekilleri arkadaşlarımız Behiç Vekilimi eleştirdi. Siz eski Türkiye diyerek sizden önceki tüm Türkiye Cumhuriyeti iktidarlarını eleştirdiniz yani peşine biz de ayağa kalkalım o zaman. Bu rakamlarda yeni Türkiye’nin rakamları yani bu rakamlar eski Türkiye rakamları değil. Kimin bu ülkeye şu kadarcık katkısı varsa hepsini minnet ile şükranla anmamız lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İstanbul’u 1994 öncesi elli yıldır susuz bırakanları tenkit etmeyecek miyiz ya? Elektriksiz bırakanları, kömüre mahkûm edenleri...

Bakın, kusura bakmayın. Bakın, şöyle...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bizde de TÜİK’i istatistikleriyle ilgili tenkit etmeyecek mi arkadaşımız? Yani orayı açtınız mı biz de çok şey söyleriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben dönemimde evimde kaç tane şey yaşadım, kalorifer motorinle çalışıyordu, motorin bulunmadı, kömüre döndük.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Bakan, biz de eleştiriyi başlarız, hiç bu iki kapıyı açmayalım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam açmayalım ama hep beraber.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Başkanım, cevaplara geçelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, peki...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben eleştiri değil, güzel bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, müsaade ederseniz, burada hanımlara özel söz veriyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şimdi, dün sizin güzel bir öneriniz olmuştu. Jandarmadan Elif Hanım bir sunum yaptığında dirençli şehirlerle ilgili, hani “Şehirlerimizi yarıştıralım, güzel olur.” diye bir şey söylemişti.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Profesör Doktor Elif Çolakoğlu, güzel şehir...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, çok güzel de bir sunum yapmıştı. Siz de öyle söylemişsiniz. Şimdi, benim aklıma oradan geldi. Aslında bizim bu sunumda biz hiç şehirleri görmedik. Yani hani nasıl dirençli şehirler varken aslında mesela bize de şehirlerin sera gazı emisyonları konusunda bir bilgi verebilirsiniz. Yani şehirlerin yutak alanları ne kadar, onları Orman Bakanlığı falan veriyor genelde. Ama bunlarla birlikte sera gazı emisyonu sorumluluklarını da sektörler bazında alabilirsek şehirlerin, bize iletebilirsiniz Komisyona güzel olur. Şimdi aklıma geldi bu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok güzel bir teklif yaptınız, çok teşekkür ederiz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Onu da yarıştıırız böylece.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, yarıştıralım. Şöyle, özellikle Sayın Başkan Vekilim, şu şekilde bir karar aldık, dün özellikle bir hocamız, özellikle Sayın Elif Çolakoğlu Hanımefendi sunum yaptı, şehirlerle alakalı. Biz dedik ki: Şehirlerin gelişmesinde rekabet önemlidir. Yeşil alan, şu, bu, bütün emisyon vesaire, bisiklet yolları, bu konularda biz bir teklif götüreceğiz. Diyeceğiz ki: Şehirleri yarıştıralım, büyüklüklerine göre ve bunlara 1’inci, 2’nci ve 3’üncüye devlet bir ödül versin neticede tarafsız kişiler tarafından. Yani bu konuda sizler de şehirlerin değerlerini bize verebilirsiniz; yeşil alan değeri, emisyon değeri, bisiklet yolu vesaire, çevrecilik şu bu veyahut da binalardaki ısı yalıtımı oranı gibi yani bu konudaki emisyon veya yutak alanlarla alakalı değerleri verirsiniz biz şehirlere bunu ilan edelim ve şehirleri yarıştıralım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sektör bazında Başkanım, yani ulaşımı, asfalt, çimentosu, sanayisi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sektör bazında, tamam.

Hatta uygun görürseniz biz Sayın Cumhurbaşkanımıza teklif edelim. Mesela Hüseyin Bey’in güzel bir teklifi var, her taraf beton oluyor. Ya, okul bahçeleri, hastaneler, her taraf beton, beton, duvarlar beton. Amerika’da bakın, duvarlar bile yeşil duvardır, beton yoktur. Bizde her taraftan beton duvar.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yeşil duvarları söküyorlar ayrı, belediyeler kayıp kaçak oranlarını vermiyorlar. Diğer verileri veriler mi?

MURAT BAKAN (İzmir) – Kayıp kaçak oranlarını burada Bakanlık “Belediyelerden alınız.” dedi.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Şimdi, şöyle: Aydın sıfır, hiçbir veri vermemiş.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bazı belediyeler vermedi.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sadece Aydın değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse şimdi, kıfayetimüzakere teklif ediyorum.

Sözü Sayın Tülay Korkmaz Hanımefendiye veriyorum.

Tülay Hanım, bu bazı sorular, teklifler var, onları yazılı olarak talep ediyoruz. Mesajı aldınız.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TÜLAY KORKMAZ – Aldım Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama burada kısa, vaktimizi de çok aştık yani aşağı yukarı biz yirmi dakika derken bir saat oldu.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TÜLAY KORKMAZ – Bu mesajı da aldım Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, mümkünse şöyle yapalım: Siz çok kasa verecek derece verin ama geri kalanını tamamen yazılı olarak verin. Ama kurumu müdafaa etmenize gerek yok.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TÜLAY KORKMAZ – Tamam, ben o mesajı da aldım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz teknokratsınız. Tamam.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TÜLAY KORKMAZ – Sayın Bakanım, ben bu toplantıdan özellikle sizin 3 T kararınızı kesinlikle mesaj olarak alarak sadece kısaca...

Tüm mesajlarınızı alıyoruz Sayın Bakanım. Özellikle tenkit, tavsiye, teklif kavramlarıyla ilgili söyledikleriniz çok kıymetli.

Hazırnu tekrar selamlıyorum. Girizgâhta sadece şunu hatırlatmak istiyorum: Bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederek başlamıştım. Çünkü bu mevzu gerçekten derin, teknik, konusunun uzmanlarıyla yapılan bir iş. Şu anda TÜİK olarak teklifimi tekrarlıyorum: Merak edilen her hangi konu, hangi konu olursa olsun eleştirilen bütün konuları hangi komisyon dersiniz bütün uzmanlarımızla birlikte tüm detayla sizlerle paylaşıyoruz, tüm soruları cevaplarız. Çünkü nasıl burada bir teknik altyapı var, emek var ise o bahsi geçen her konu için emin olun gecesini gündüzüne katıp ailesini unutan, kendisini işine adayan emektar arkadaşlarımız var. O yüzden onlarla ilgili iki çift laf etmezsem hakları üstümde kalır. Açıgız, her zaman her türlü zaman ayırırız yeter ki siz kıymetli vaktinizi bize ayırın. Bununla bir giriş yapmak istiyorum.

Ayrıca, bu bahsi geçen hayvancılık üstüne bitkisel üretimi de katıyım Sayın Milletvekilim, tarımla ilgili tüm başlıklar, haklısınız. Biz de aynı eleştirilerle hem kendimize dönüyoruz, var olan idari kayıtların iyileştirilmesiyle ilgili tüm Bakanlık yetkilileriyle en alt detayda, en alt uzmanla ve en üst yöneticiyle gerekli irtibatı kuruyoruz. Şu anki yönetim özellikle de tarıma eğildi çünkü istatistik faslının kapanmasının iki kriterinden birisidir tarım. Bir sosyal hesaplarda millî gelirdir, o konuyla ilgili işi tamamladık 2016’da yayınladık. Tarımı kapatırsak eğer hani müzakere devam eder etmez bilmeyiz, teknik taraftan bakınca tarımın kapanması için ihtiyaçlarının tamamını Bakanlık

yetkilileriyle görüşüyoruz. Tarım sayımının yapılması, hayvancılıkla ilgili istatistiklerin iyileştirilmesi, artı söylüyorum bitkisel üretimle ilgili iyileştirilmesi konusu bizim de masamızda olan konulardır. Ama temel kaynağımız, idari kaydımız ne kadar güçlüyse biz o kadar güçlüyüz, paydaşlarımız ne kadar güçlüyse biz o kadar güçlüyüz. Eğer bizim isteklerimiz, söylediğimiz öneriler karşı taraftan dikkate alınır, masaya yatırılırsa biz onun sonuçlarını tüm istatistiklerimizi en alt detayda yansıtırız. Şu anki yapılan iş de bütün aynı burası gibi irtibat hâlinde. En doğrusuyla kamuoyuyla paylaşıyor, tartışılıyor. Dolayısıyla o konuyla ilgili de tarım da dâhil “dış ticaret” dediniz, ticaret istatistikleri şu anda uluslararası mevzuda gün yayın periyoduyla da detayıyla da her türlü ihtiyaca cevap veren bir başlıktır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Dış ticaretle ilgili bir şey demedim.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TULAY KORKMAZ – Özür diliyorum, yanlış yere bakıyorum.

Ticaret Bakanlığıyla da ayın 1’inde yayınlanmasıyla ilgili bütün teknik detay verilmiştir, destek verilmiştir. O sayede hani daha erken bir yayın ve devamında kurumumuzun yayını gelmiştir. Bizim söylediğimiz tek şey şudur: Daha iyisini yapar, evet yaparız. Yani 3 bine yakın personelle gerçekte 26 bölgede tekrarlıyorum gecesini gündüzüne katan, emeği görülmeyen tüm istatistik camiasındaki meslektaşlarımızla işini en iyisiyle, layıkıyla yapan bir kurumuz. Bu konuyla ilgili eleştirilerin yapıcı olmasını tenkitlerin yapıcı olmasını tercih ediyoruz. Ancak bu sayede tavsiyeler sisteme yansıtılır.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hepsı yapıcı tenkitlerin.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TULAY KORKMAZ – Emin olun, başımız üstüne. Her türlü hepsi...

MURAT BAKAN (İzmir) – Milletvekilleri yapıcı olmayan tenkit yapmaz. Hepsini öyle algılayacaksınız.

TÜİK BAŞKAN YARDIMCISI TULAY KORKMAZ – Estağfurullah Sayın Vekilim, öyle bir şeyimiz yok.

Biz teknik alanla ilgili ben arkadaşlarıma bırakmak istiyorum sözü ama tekrarlıyorum: Komisyonlara davet edilmeyi bekliyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, kısa ve öz olarak söylerseniz. Bir de Hasan Bey bir soru soracaktı, unuttu. Özellikle bitkilerden dolayı yani tarlaları ekiyoruz ya ondan dolayı da bir yutak alan oluşuyor. Siz ormanlarla ilgili yutak alanı 1990-2019 değerini 84 milyon ton karbondioksit eş değeri olarak verdiniz. Yani değişik rakamlar geldi bugüne kadar. Bunu da bir netleştirmemiz lazım.

Bir de Hasan Bey adına, Sayın Hasan Kalyoncu adına soruyorum...

Hasan Bey’in mutlaka içinde ukde olacaktı, müsaade ederseniz...

HASAN KALYONCU (İzmir) – Ormanlık alanların yutak alan olarak görev yaptığı biliniyor. Bunun verileri falan hepsi var. Fakat Türkiye’deki meyve ağaçları kalıcı zaten. Yani bakarsanız bunlar da orman kategorisine gidebilir. Tarımda olduğu için zaten ormanın içine alınmıyor, fakat bunlar diğer ağaçlar gibi yutak alan olarak görev yapıyor. Ayrıca tarımda yapılan ekim dikim faaliyetleri o bütün hepsi karbon yutak alanı olarak görev yapıyor. Bununla ilgili bir istatistik bir bilgi yok mu yani?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet teşekkür ederiz Hasan Bey. Hatırlattım hatırlarsan.

Evet, buyurun. Kısa ve öz olarak siz de beş dakikada toparlayın.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Müsaadenizle Sayın Başkanım. Kısaca ben bir toparlayayım. Bir iki teknik detay için de Betül Hanım’a söz vermek istiyorum.

Öncelikle Hasan Bey’indi sanırım, “Terör, İsrail, atom bombası, uluslararası çalışmalar, uzay çalışmaları kapsamında bir çalışmalar var mı?” diye. Bu IPCC “guide”larında, yani rehberlerinde genel olarak “national territory” ülke sınırları kavramı var. Yani ülke sınırlarında ekonomik ve insan faaliyetlerinden kaynaklı olan emisyonlar ölçülüyor. Sizin dediğiniz “national economy” olan, yani ülkeye has, ülke dışında başka ülkelerde yapılan faaliyetler. Bunlarla ilgili bir ölçüm yok, bir zorunluluk da yok. O nedenle o tarz faaliyetler ölçülmüyor. İşte terör başlığındaki faaliyetler, zaten öyle bir başlık yok, onu belirtiyim.

Raporlamalar Ek-1 ülkeleri için, BMBÇS’nin 43 ülkesi var, zorunlu. Ek-1 dışından endekslediğimiz ülkeler için gönüllü, onların gönüllü raporlamalarına göre küresel rakamlar çıkıyor. O yüzden işte en son 2018 totali var. Rakamlar çok karşılaştırmıyor veya toplulaştırılmıyor. Bunları da yapan zaten uluslararası kuruluşlar.

Gösterge setleri değerleriyle ilgili bir soru geldi. Dediğim gibi bunların yaklaşık yarısıyla ilgili veri mevcudiyeti çalışması yaptık ve verilerini üretebileceğini gördük. Biz bunları zaten 2022 programına aldığımızda 2022’de yayınlayacağız ama komisyonumuz talep ederse bir kalite kontrol sürecinden geçirmemiz lazım. Bazı göstergeler için elimde yaklaşık rakamlar var ama sunmadan sizlere bir...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, daha sonra yazılı olarak sunarsınız.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sonradan yazılı olarak sunabiliriz.

“Ulusal envanter Türkçe var mı?” dediler, bu, uluslararası bir rapor, İngilizce dilinde hazırlanıyor, 550 sayfa. Türkçe özeti kısmi olarak haber bülteninde var, tabloları orada, hani Türkçe elimizde hazır yok.

Türkiye’nin yüzde 1 payıyla ilgili bir konu geldi. Tabii, hani tarihsel süreçte bu, ülkemizin yüzde 1 payı var ama önümüzdeki gelişmelere tabii ki kayıtsız kalmayacağız. Yeşil Mutabakat var, yeşil ekonomi var. Bunlar finansman açısından ülkemizi zorlayan konular olabilir. O yüzden biz de aynı göstergelerdeki uyum, “adaptation” gibi bunlara uyacağımızı ülke olarak düşünüyorum.

“Yakıt bazlı istatistikler var mı?” Bazı istatistikler var, paylaşabiliriz. Veriler 1990 yılından önce yok, 90’dan başlıyor, her ülkede böyle aşağı yukarı.

Projeksiyonlar soruldu. Projeksiyonlar aslında Bakanlığın görevinde ve yapıyorlar bildiğimiz kadarıyla. O yüzden hani biz TÜİK olarak veriyi yayınlamak ve hesaplamaktan ve raporlamaktan sorumluyuz. O nedenle hani bizim projeksiyonla ilgili bir verimiz veya çalışmamız yok. Bu konu zaten İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulu kapsamında Bakanlığın.

“Bakanlıklar nasıl hesaplıyor?” kısmıyla ilgili biraz Betül Hanım bilgi verebilir. Detaylı verileri zaten sunacağız.

“Hayvan sayıları”, “emisyon” falan dendi. Yani şöyle bir detay bilgi vereyim: Yani inanın, o kadar detaylı çalışıyoruz ki hayvanların cinsleri, hangi bölgede oldukları, o bölgedeki ortalama sıcaklıklara göre emisyonları fark ediyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayıları Bakanlıktan mı alıyorsunuz?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Sayılar da alınıyor. Sayı, idari kayıttır, resmi istatistik programı çerçevesinde üretilen bir veridir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Peki, büyümeyle, devletlerin büyümesi ile sera gazı salınımı arasında bir korelasyon var mı? Bu konuda bir araştırmanız var mı?

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Şöyle, normalde “copy link” denilen bir olay var. Yani büyümeye bağlı olarak sera gazı arttırımı, artması durumu var. Bizim ekonomimizde böyle bir şey görünüyor. Biraz daha hani büyümede, büyürken sera gazını veya iklim değişikliği etmenlerini azaltıcı bir patikaya girmemiz gerekiyor. Bu da büyük itibarla yenilenebilir enerji ve sera gazı azaltımıyla alakalı konular. Bunlar var, ülkelerin bu tarz karşılaştırmaları var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, peki, teşekkür ederim.

Betül Hanım, siz de kısaca özetlerseniz...

Buyurun.

TÜİK GRUP BAŞKANI FATMA BETÜL DEMİROK – Teşekkür ederim Başkanım.

Ben özellikle Sayın Vekilimin “Bakanlıklar nasıl hesaplıyor?” sorusuna kısa bir cevap vermek istiyorum. Zaten kullanılan metodoloji, biz bir Ek-1 ülkesiyiz, kullanılan metodoloji belli, karşılaştırılabilir olması en önemli prensiplerinden biri. IPCC, yani Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli rehberlerinin öngördüğü metodolojiyi kullanıyoruz. Biz de aynı metodolojiyi kullanıyoruz, mesela ulaştırma emisyonlarını hesaplayan Ulaştırma Bakanlığımız da aynı metodolojiyi kullanıyor. Zaten bu kapağını gösterdiğimiz envanter raporumuz 567 sayfaydı, en son raporumuz galiba. Bu rapor her sektörü ve tüm Bakanlıkların dâhil olduğu sektörlerle de tüm detayıyla aktarılıyor. Hata payı tabii ki var, hata payı işimizin bir parçası ama bu hata payını da yine aynı metodoloji kapsamında hesaplıyoruz. Buna da “belirsizlik analizi” diyoruz, istatistiksel analizlerimiz de var, raporlama zorunluluğu duyduğumuz. Örneğin, size LULUCF, yani arazi kullanımı, arazi kullanımı değişikliği ve ormanlar hariç belirsizlik, son envanterimizin belirsizlik değerini hemen sunayım vekilim. Yüzde 15,3’tür. LULUCF hariç, belirsizliğimiz ise... Önceki dâhildi, ötür dilerim, hariç belirsizliğimiz ise yüzde 5,8’dir. Bunlar da kullanılan metodolojiye bağlı olarak hesaplanmaktadır.

Kalite güvence, kalite kontrol planımız da envanter sisteminin bir parçasıdır ve verilerin kalitesi de aynı şekilde, bu şekilde bir süzgeçten geçmektedir.

Teşekkür ederim.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Başkanım, son bir şey ekleyebilir miyim? Şehirler özelinde son bir şey gelmişti sanırım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O şehirler...

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Şehirler bazında bir emisyonumuz yok, total ekonomiyi ülke bazında hesaplıyoruz. Yani şu an İLBANK’ın, Dünya Bankasıyla yaptığı sürdürülebilir şehirler projesi var. Bütün belediyelerle bu hem sürdürülebilir kalkınma göstergeleri, yeşil göstergeler, bisiklet kullanımları, yeşil alanlar falan hepsinin içereceği bütün belediyelerin üretmesi planlanıyor ve bundan bir finansman sağlanması, aynı durum sürdürülebilir kalkınma göstergelerinde SDG11, sürdürülebilir şehirlerde de var. Bizim istatistiklerimizi de yayınlıyoruz onunla ilgili. Ayrıca büyükşehir belediyelerinde ve yerel belediyelerde şu sıralar “Voluntary Local Review” dediğimiz sürdürülebilir kalkınma için Birleşmiş Milletlere yerel gözden geçirme raporları hazırlıyorlar. Kendi emisyonlarını hesaplıyorlar, kendi enerji yoğunluklarını hesaplıyorlar, kendi bisiklet yollarını hesaplıyorlar, kendi yeşil alanlarını hesaplıyorlar. Bu tarz çalışmalar şehirlerimizde başladı. Biz kurum olarak yapmıyoruz ama özelde yapan bu tarz inisiyatifler var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, aslında TÜİK'in onları da yapması gerekir diye düşünüyorum. Yani bütün şehirlerdeki bazı temel şeyler... Yani bilgi için, bu maksatla değil ama yani doğru bilgi açısından, şehirleri yarıştırmak açısından önemli diye düşünüyorum. Onu olmazsa daha sonra görürüz, yeri gelir.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – O verimiz, şehir bazında veri tabanlarımızda da var. Eğer özelde talep edilirse mevcut olanları tabii ki paylaşıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ediyoruz.

TÜİK İSTATİSTİK GRUP BAŞKAN VEKİLİ HAKAN YAZICIOĞLU – Biz teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Özellikle TÜİK Başkan Yardımcısı Sayın Tülay Korkmaz Hanımefendi'ye, aynı zamanda sunum yapan Hakan Yazıcıoğlu'na ve aynı zamanda Fatma Betül Demirok'a çok teşekkür ediyoruz.

Sağ olun, elinize sağlık.

Şimdi, hemen Serpil Hanım'ı davet edeceğiz.

Sayın Serpil Günel, Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi Genel Müdürü kendisi. Önemli bir şey çünkü kuraklık dolayısıyla birtakım sıkıntılar oluyor. Tarım Sigortaları, TARSİM bizim için çok önemli. Dolayısıyla TARSİM'i çağıralım dedik.

Şimdi, Genel Müdüremiz Serpil Hanım kendisi sunum yapacak.

Yanınızda ekip olarak kimi getirdiniz, arkadaşları tanıyalım.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Genel Müdür Yardımcım Tufan Özer Bey. Tarım ve Orman Bakanlığı Reform Genel Müdürlüğü Doğal Afet Başkanı Kamil Özdemir Bey.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Tabii, bu özellikle bizim TARSİM'in geneliyle değil de yani kuraklık dolayısıyla sigorta nasıl işliyor, nedir? Kuraklık sigortası var mı? Onları özetlerseniz seviniriz çünkü Serpil Hanım, konu geniş ama bizi ilgilendiren kısmını...

Buyurun efendim, söz sizde.

2.- TARSİM Genel Müdürü Serpil Günel'in, yasal çerçeve, tarım sigortasının neleri kapsadığı ve TARSİM'in iklim değişikliğiyle ilgili çalışmaları hakkında sunumu

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tamam.

Öncelikle Sayın Bakanım, sayın vekillerim; saygı ve sevgilerimizi sunuyoruz kurumumuz adına da, TARSİM adına da.

Öncelikle 4 ana başlık var zaten bizim sunumumuzda. Yasal çerçeveye başlayacağız. Bu TARSİM neden kurulmuş, yasal dayanakları nedir? Kurumsal yapı nedir? Bir önceki versiyonu dünya tarım sigortasını çok sözel söyleyeceğim. Daha sonra branşlar... Neler var, tarım sigortaları neleri içeriyor? Temel verileri vereceğiz ve iklim değişikliğiyle ilgili çalışmalar hakkında bilgilendirme yapacağım.

Biliyorsunuz, tarım sigortaları 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu'yla başlıyor. Neden bu kanun yürürlüğe alındı? Ve gerçekten de tüm tarafların oy birliğiyle yürürlüğe alındı çünkü aslında tarım sigortaları doğal afetleri içeriyor, hem bitkisel üretim hem hayvansal üretim anlamında da çiftçi odaklı bir sistem oluşturuluyor. Burada, tabii, bu kanunun içinde havuzun görevleri yer alıyor, devlet desteği yer alıyor ama bu kanunda şu da var: Sigortacılık tekniği de var. Sigortacılık tekniği anlamında söylersek de 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu çerçevesinde de yürütülüyor kanun ve burada, bu kurumsal yapının içinde hem kamu hem de özel sektör var ve bu kanunla birlikte tabii ki yönetmelikler

var. Tarım Sigortaları Uygulama Yönetmeliği -biraz önce bahsettim- 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında yönetiliyor; aynı zamanda Tarım Sigortaları Havuzu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik var ve her yılda kapsama alınacak riskler, ürünler, bölgeler ve prim desteğine ilişkin Cumhurbaşkanımızın kararı var.

Bakanım, biraz önce kuraklıktan bahsettiniz, 2021 yılı başında Cumhurbaşkanımız açıkladı, biz ilçe bazlı kuraklıktan köy bazlı kuraklığa geçiş yaptık. Burada, sigortacılık sisteminde reasürans var, sürdürülebilir olmak adına, riskin transferi anlamında da hem aktüerya tekniği hem de reasürans çok önemli. Burada, reasürans dışında da devletimiz de tarım sigortalarına hasar fazlası desteği veriyor. Bu sistemin amacı da en geniş teminatı sunmak çünkü bu sistemden önce, 2005 öncesinde geleneksel tarım sigortaları var. Elementer sigortacılık bu sürecin içerisinde ama baktığımızda riskler tamamen kapsam içinde değil, sigorta şirketleri bunları üstlenmek istemiyor ve ciddi anlamda yüksek tutarlarda, yüksek primlerde sigorta poliçeleri mevcut.

Tabii ki amaç, sigortalılığı artırmak, bu bizim en büyük görevlerimizden bir tanesi. Maalesef sahada geziyoruz, sahadayız, pandemi oldu ama pandemiye rağmen tarımın sürdürülebilir olması çok kritikti. Tabii, burada asıl amaç da artık kriz yönetiminden risk yönetimine geçiş. Dolayısıyla sigortalılığı anlatmak, sigortayı anlatmak, tarım sigortalarını doğru anlatmak çok önemli, artırmak çok önemli. Sürdürülebilir açıdan da sigorta tekniğini uyguluyoruz ve uygun primde sunmak çok önemli. Dünyada tarım sigortalarına bakıyoruz, her zaman devlet tarafından desteklenen sigortalar olmuştur ve biz bu kanunun başında “Agroseguro”yu yani İspanya’yı dikkate almışız ama şu anda biz gerçekten de Türki cumhuriyetler olmak üzere Azerbaycan’da bu sistemi kurduk, Makedonya geldi, Makedonya Tarım Bakanını ağırladık, onlarda da benzer sistemi kuracağız, inşallah bunu da Türki cumhuriyetlerimize yayacağız. Çiftçi yerinde istikrar sağlamak en temel amaçlarından bir tanesi yani bugün bir don afeti geldi, bir kuraklık afeti geldi, bu bir yatırımdır, bu yatırımın sürdürülebilirliği... Yani tekrar bir tohum alsın, tekrar bir gübre alsın, ilaç alsın bununla ilgili tazminat ödemelerini de gerçekleştiriyor bu sistem.

Bu sistemin tarafları kim? Öncelikle havuzun tarafları: Tarım ve Orman Bakanlığımızdan 2 üye var, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumundan -Hazine ve Maliye Bakanlığımıza bağlı biliyorsunuz- 2 kişi var, havuzda Yönetim Kurulunda yer alıyor, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, STK’ler bu havuzun içerisinde, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliğinden 1 üyemiz var ve ben işletici şirketinin Genel Müdürü olarak bu havuzda yer alıyorum. İşletici şirket şuradan kaynaklanıyor: 22 sigorta şirketi. Evet, havuz kamu ama 22 sigorta şirketinin eşit hisseyle sahip olduğu işletici şirket, havuzun tüm taleplerine, tüm emirlerine sigortacılık çerçevesinde, sigortacılık perspektifiyle operasyonel anlamda hizmet veriyor, ekspertiz işlemini bizzat yapıyor ve işletici şirket hem ziraat mühendisleri bünyede barındırıyor hem veteriner hekimleri bünyede barındırıyor. Aynı zamanda aktüerya, istatistik biriminden arkadaşlarımız var, reasüranstan arkadaşlarımız var yani havuzdaki tüm çalışmalar da işletici şirket tarafından gerçekleştiriliyor. Bizim geçen senelerde...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunlar ortak mı? Bu bahsettiğiniz özel sektör ortak mı yani size ortak?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, işletici şirketin ortakları.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – 22 şirket?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, 22 şirket.

Aslında havuzun personeli yok, havuz, kanunda da bir işletici şirketle anlaşma yapıyor, bu işletici şirket de havuzun her türlü operasyonu, çalışmaları, önerileri konularında çalışıyor yani talimat veriyor ve işletici şirket de bunu yerine getiriyor; işte bu “en güzel PPP” dediğimiz, kamu-özel sektör çalışmasının bir örneği.

Biz, geçen sene, 2020 yılına kadar 12 bölgeyle hizmet veriyorduk Sayın Bakanım ve vekiller. Bu sene şunu gördük: Daha çok anlatmamız lazım, bu doğruları daha çok anlatmamız lazım, paydaşlarımıza sinerji yaratmamız lazım ki zaten var aslında, Tarım ve Orman Bakanlığımızın il, ilçe müdürlükleri var, sigorta şirketlerimizin acenteleri var, Ziraat Bankası var, tarım kredi müdürlükleri var, ziraat odaları birlikleri var. 12 bölge bizim için yeterli değildi, 16 bölgeye çıkardık tüm teşkilatı ve bunu yaparken de bitkisel üretim ve hayvansal üretim potansiyeline yani hep matematiğe baktık. Tabii ki bizim olmazsa olmazlarımızdan bir tanesi de eksperlerimiz çünkü sigortacılıkta memnuniyet hasarda belli oluyor. Şu anda aktif görev yapan eksperlerimiz 1.830; bunların 899’u ziraat mühendisi, 931’i de veteriner hekim.

Şimdi, ürünlere geldiğimizde de... Bizim temel branşlarımızdan prim üretiminin yüzde 80’ini şu anda, hâlihazırda bitkisel ürün sigortaları oluşturuyor. Biz bitkisel ürün sigortalarında dolu paketi veriyoruz, dolu paketinde fırtına, hortum, heyelan, sel, su baskını, don ve kuraklıkta da aşırı yağış, aşırı nem, sıcak hava dalgası gibi birçok doğal afeti içeren bir teminat yapımız bulunuyor. Biz aynı şekilde ilave olarak da taşıt çarpması, kar ağırlığı, hortum gibi afetleri ekleyebiliyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Taşıt çarpması derken?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Taşıt çarpması da özellikle fidanlarda, seralarda teminat anlamında karşılaştığımız şeylerden, hasarlardan bir tanesi.

Şimdi, ben özellikle saymak istiyorum, gerçi bu sunumumuzda yer almıyor ama bu detaylar size verdiğimiz şeyde var çünkü bazen sahada maalesef, şunu da görüyoruz: Tabii ki, poliçe bir akittir, Türk Ticaret Kanunu’na göre oluşturulan ve 5684 sayılı Kanun’a göre oluşturulan bir akittir ve burada, akitte de teminatlar yer alır. Bu teminatlar içerisinde işte, zaman zaman don teminatının verilmediği, dolu teminatının verilmediği, sel, suyun verilmediği, hortumun verilmediği, teminatların eksik olduğu şeklinde beyanları görüyoruz. Burası da bizim için çok büyük bir fırsat Sayın Bakanım. Burada, aslında tarım sigortalarında 4 evre vardır: Birincisi, tek risktir; ikincisi, çoklu risktir; üçüncüsü, verim sigortasıdır; dördüncüsü de gelir sigortasıdır. Biz şu anda üçüncü aşamadayız, aslında verim sigorta aşamasındayız ama ilerleyen dönemlerde bu en sonunda gelir sigortası olarak da karşımıza çıkacak çünkü bizim tabii ki...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Oraya geçmediniz daha değil mi, gelir sigortasına geçmediniz?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Onunla ilgili çalışıyoruz Sayın Bakanım.

Şimdi, burada, bizim dolu paketimizde -size söylemek isterim, tekrar vurgulamak isterim- dolu, fırtına, hortum, yangın, heyelan, sel, su baskını, dolu riskinin neden olduğu kalite kaybı -özellikle meyvelerde, yaşı meyvelerde ve sebzelerde- yaban domuzu zararı... Eskiden yüzde 1’le verilen teminat -ek olarak verilen teminat- artık poliçe içerisinde binde 1 oranla poliçeye eklenmiş durumda. Kuş zararı, yağmur teminatı... Kuş zararını özellikle bu sene ekledik, ayçiçeğini de ekledik; ciddi gelen bir talepti, STK’lerden gelen bir talepti. Pamukta -özellikle hasat döneminde- yağmur teminatını ekledik, isteğe bağlı teminatlara baktığımız zaman da don teminatı var; kiraz, üzüm, incir gibi ürünlerimizde yağmur teminatı var ve yine, küresel iklimin en büyük şeylerden bir tanesi de sıcak hava zararı.

Biliyorsunuz, geçen sene 17-18 Mayıs civarlarında, özellikle Akdeniz Bölgesi’nde turuncgillerde ve Ege tarafında bunu yaşadık ve orada da tabii, sigorta anlamında teminat altına alabilmek için de şunu bilmemiz lazım: Evet, bu sıcak hava zararı sigorta anlamında sigortalalanabilir mi yani benim

eksperim sahaya gittiği zaman bunun gerçekten sıcak hava zararı mı, yoksa klasik, fizyolojik yani bitkinin kendisinden kaynaklı, bakımından kaynaklı ya da hastalığından kaynaklı döküm mü, değil mi, bunu tespit edebilmesi lazım. Dolayısıyla, burada -tekrar etmem gerekirse- her türlü doğal afeti TARSİM içeriyor ancak şunlar kapsam dışı: Bakımsızlık, artı, gerçekten oradaki o tohum uygun mu; oraya ekilmesi, dikilmesi gerekir mi; işte, don çukurunda mı, orada hastalık var mı, biz bunlara da bakıyoruz. Köy bazlı kuraklık sigortasında da zaten var, bu sene... Biraz sonra sunumda da yer alacak.

Burada da, köy bazlı kuraklık sigortasında da aslında bir verim sigortasına geçiştir bu. Don, kuraklık, sıcak rüzgâr, sıcak hava dalgası, aşırı nem ve aşırı yağış da var. İsteğe bağlı olarak -özellikle biz tahıl grubunda verdik bunu- kuru tarımda özellikle kuraklığı veriyoruz, zaten biliyorsunuz Türkiye'nin yüzde 78'i kuru tarımla alakalı ve bu dönemde de, bu sene de maalesef kuraklığı yaşıyoruz. Tabii, şeyde bize şöyle serzenişler geliyor: "Keşke kuraklık poliçemizi de alsaydık." çünkü şimdi sahada, Güneydoğu Anadolu'da bitirmek üzereyiz tespitlerimizi ve şimdi İç Anadolu Bölgemizde tespitlerimiz devam ediyor. Bu hasat dönemine yakın verim tespitlerimizi tamamlayacağız ve inşallah, Temmuz-Ağustos aylarında da ödemelerimizi gerçekleştireceğiz ama şöyle bir şey de oluyor: "TARSİM hasar ödemiyor." şeklinde de şeyler maalesef duyuyoruz, biraz sonra zaten söyleyeceğim, rakamları da sizlerle paylaşacağım.

Aynı şekilde, ağaçları da dolu, fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, taşıt çarpması, kar ağırlığı ve sel, su baskınına karşı da sigortalıyoruz. Biraz önce, hayvan, hayat sigortaları... Aslında TARSİM tabii, bu sürece başlarken donla başlıyor, sonra, peyderpey hayvan, hayat sigortalarını da teminat kapsamına alıyor; biz ne yapıyoruz? Burada her türlü hastalık var, şap hastalığı var, icbari, mecburi hastalıklar, özellikle büyükbaşta işte, mavi dil, pnömoni, antraks gibi hastalıklar da bu teminat kapsamında; şapı ek hastalık olarak alıyoruz. Burada, baktığımızda, biraz sonra vereceğiz; 5,6 milyon civarında büyükbaş ve küçükbaş sigorta kapsamında. Biz nasıl sigortalıyoruz? Onu söyleyeyim: Biz nasıl sigortalıyoruz, öncelikle bizim için esas olan Çiftçi Kayıt Sistemi. Eğer bir üretici veya yetiştirici Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı ise biz sigortalıyoruz, eğer kayıtlı değilse sigortalamıyoruz. Bitkisel tarafta sigortalar on-line yapılıyor yani bir üretici Ziraat Bankasına gitti, işte, kredi çekecek, sübvansiyon kararnamesi gereğince sigortasını yapacak; zaten bizim sistemimiz, bizim oradaki sigorta şirketi acentesi -Ziraat Bankasında- bizim sistemimizi açıyor TARSİM'den ve TARSİM de Tarım ve Orman Bakanlığının sistemiyle entegre yani biz, gelen üreticinin kayıtlı olup olmadığını biliyoruz; orada ne üretim yaptığını da biliyoruz, ona göre bir poliçe öğretiyor. Ve biliyorsunuz, bitkisel üretimde, bizim dolu paketinde yüzde 50 devlet desteği var yani 100 liranın 50 lirasını devlet ödüyor, 50 lirasını da çiftçi ödüyor, üretici ödüyor. Donda da yüzde 67'ye varan bir destek var, kuraklıkta hâlihazırda bugün -bu sene- yüzde 60 ancak Cumhurbaşkanımız açıkladı, bir müjde verdi: Önümüzdeki seneden itibaren yüzde 70'e çıkacak buradaki devlet desteği de; çiftçilerimiz için de çok olumlu bir açıklamaydı. Aynı şekilde, Hayvan Kayıt Sistemi var, "HAYBİS" dedikimiz...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani kuraklıktaki sigortanın yüzde 70'ini devlet ödeyecek.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAY – Evet, 100 liranın 70'ini devletimiz ödeyecek Sayın Bakanım, 2022'den itibaren.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Donda ne kadar dediniz?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAY – Şu anda yüzde 60'ını ödüyor. Yani dünya devletlerine baktığımız zaman da örneğin -bizim örnek aldığımız- İspanya'ya baktığımız zaman, devlet desteği yüzde 25'le -minimum yüzde 25'le- 70 arasında değişiyor. Biz gerçekten, ciddi anlamda devlet desteği verilen ve artık dünyaya da örnek olan bir sistem hâline geldik.

Şimdi, burada “HAYBİS” dediğimiz bir kayıt sistemi var yine Tarım ve Orman Bakanlığımızın. Burada da kayıtlı olan hayvanları sigortalıyoruz ama biz bitkisel den ayrı olarak eksper gönderiyoruz; gerçekten orada o hayvanlar var mı? Hani, o hayvanlar var mı ona bakıyoruz. Bire bir o hayvanları sigorta kapsamına alıyoruz ve veterinerler ilk önce ön bilgilendirme formu düzenliyorlar ve bu, gerçekten de o hayvanların orada olduğunu, HAYBİS’te kayıt esasının doğru olduğunu oradan çok net görüyoruz. Yani bir nevi hani, Sayın Vekilim -size ek olarak burada- da bir kontrol sistemi var, özellikle sigortalanma açısından söyleyebilirim. Dolayısıyla bu ön bilgi evet, buradaki hayvanlar hastalıklı değil, öncelikle bakıyorsunuz yani hani, kaskoda düşünün, bakıyorsunuz “Bu araba çarpık bir araba mı? Kasko sigortası kapsamına alacağım ama...” “Bunu sigortalayacağım ama gerçekten hasta mı, değil mi? Bu ortam, işletme düzgün mü, temiz mi, ari mi?” Çünkü arılık indirimi de var bizde, bunlara da bakıyor veteriner hekimimiz ve gidiyor, onayladıktan sonra direkt poliseleştiriliyor ve polise bilgileri hem SMS olarak üreticilerimize ve yetiştiricilerimize gidiyor hem de acentelere bilgi olarak gidiyor.

Aynı şekilde, tabii, biz teknolojiyi de çok yakından takip ediyoruz; teminat, bilgilendirme eksikliğini gördüğümüz zaman Sayın Bakanım, biz -sektörde bir ilktir- sesli poliseyi hayata geçirdik; bu hem mobilde var hem de poliselerimiz üzerinde barkod var yani üreticiler artırılmış gerçeklik (augmented reality) teknolojisiyle ekranlarından, düz bir yere tuttukları zaman bir TARSİM yetkilisi çıkıyor ve teminatların ne olduğunu, hangi parselinin sigortalı olduğunu ve hasar anında ne kadar tazminat aldığını kendilerine iletiyor. Tabii, hasar için, hasar ihbarı için acenteye gitmesine gerek yok, “call center”ımızı arayabilir, “web”den girebilir, mobilden girebilir; bu arada, sigortalı üreticilerimize baktığımız zaman da yüzde 90’ı da akıllı telefon kullanıyor ve Facebook kullanıcısı. Dolayısıyla, buradan da biz iletişimimizi sürdürüyoruz. Aynı şekilde, yetiştiricilerimiz de yani hayvan üretimi yapan ya da kümes... İşte, et tavukçuluğu, yumurta tavukçuluğu, su ürünleri vesaire aynı şekilde, “web”den acenteye de gidebilir, mobilden “IVR”den, “call center”ımızdan da bize talepte bulunabiliyorlar.

Biz, şimdi polise sayısına baktığımız zaman, 2006’dan itibaren 16,6 milyon adet polise üretmişiz; bugün itibarıyla, 1,6 milyon adet policemiz var; buradaki üretici adedimiz de 421 bin civarında. Sigorta alanına baktığımız zaman da yaklaşık 21 milyon dekarlık bir alanı 2021’de sigortalamışız. Günümüze kadar da toplamda 234 milyon dekar alanı sigortalamışız. Devlet desteği anlamında 9 milyar TL havuza devlet desteği olmuş, bugün itibarıyla 1,5 milyar TL. Sigorta ettiren yani üreticimizden ve yetiştiricimizden biz 8 milyar TL almışız, gerçekleşen hasar ise 8,9 milyar TL olmuş yani bu kadar da hasar ödemişiz. Yani üreticinin ödediği üzerine bir hasar ödemişiz. 2021 yılı için 1,3 milyar TL sigorta ettiren pirimi, gerçekleşen hasar ise 1,5 milyar TL. Dolayısıyla, gene üreticinin üzerinde bir hasar ödemişiz.

Şimdi, burada, baktığımızda gene sigorta bedeli de yani tarımsal varlık anlamında baktığımız zaman biz 2021’de -bugün itibarıyla- 64 milyarlık bir varlığı sigorta kapsamına almışız ama 2006’dan beri de 368 milyar, 369 milyarlık bir varlığı sigorta kapsamına almışız.

Şimdi, geçen seneye baktığımızda, tabii, buradaki sigortalı adeti de kritik. Sigortalı adetimize baktığımız zaman geçen sene 581 bin üreticiyi ve yetiştiriciyi sigorta kapsamına almışız. Bunun 137 bini de yani bu sisteme inanarak ilave gelen üretici için, ilk defa sigortalı olan üretici de 137 bin adet, bunun da yüzde 24’ü kadar. Bugünde, şu an içinde, hâlihazırda mayıs sonu itibarıyla 420 bin çiftçi, üretici ve yetiştirici tarım sigortası kapsamında yararlanıyor ve bunun 76 bini de ilk defa sigorta alan üreticilerimiz.

Şimdi, tabii, sigortalılık oranı çok kritik. Hani biraz önce vekilim bir öneri verdi ama bence sigortalılık anlamında da bu şehirlerin yarışması kritik. Özellikle, bu işe yatırım yapan, ekonomik değer yaratan ürünlerle ilgili, hayvancılıkla ilgili çünkü sürdürülebilirlik anlamında da sigorta çok önemli. Yani biz artık kriz yönetiminden risk yönetimine geçiyoruz aslında bir nevi sigortayla.

İşte, Manisa'da bakıyoruz aslında üzüm bir değer, Manisa'da genel sigortalılık oranı yüzde 18 iken, üzüm için yüzde 49. Orada aslında ciddi bir bilinç var. Adana'da altıntopa, greyfurta baktığımız zaman sigortalılık oranı yüzde 24 ama ürünlerdeki sigortalılık oranı yüzde 21, biraz düşmüş. Yine ayçiçeği önemli bir ürün. Zaten Tekirdağ sigortalılık anlamında çok yüksek, yüzde 63'lerde ama ürün anlamında da yüzde 57'lere yakın. Buğdayda biliyorsunuz Konya tahıl ambarı, orada ilin sigortalılık oranı yüzde 23, buğdayın sigortalılık oranı yüzde 28. Çeltik çok kritik, Edirne'de ilin sigortalılık oranı yüzde 43, ürünün sigortalılık oranı yüzde 54. Kayısıda Malatya, bizim en çok hasar ödediğimiz Malatya ilimizde yüzde 14 sigortalılık oranı var, ürünün sigortalılık oranı yüzde 25. Limonda Adana'da aynı şekilde, ilin sigortalılık oranı yüzde 24 -biraz önce bahsettim- ürünün sigortalılık oranı ise yüzde 27. Mandalina da aynı şekilde yüzde 24 ve yüzde 35. Portakalda ise yüzde 9 ve yüzde 45, özellikle Antalya'ya dikkatinizi çekmek isterim, sigortalılık oranı yüzde 45 olarak yer alıyor.

Şimdi, biz, gene dünya sigortalarına baktığımız zaman 1978'de İspanya başlıyor bu işe ve oradaki genel sigortalılık oranı şu anda yüzde 40'larda. Türkiye'ye baktığımız zaman 2006'da başlıyor, genele baktığımız zaman yüzde 21'lerdeyiz. Evet, bunu artırmamız lazım ama ürüne baktığımızda ekonomik değer arttığı zaman, yatırım da yapıldığı zaman, daha kurumsal bir bakış açısı gördüğümüz zaman da sigortalılık yapılıyor, gerçekten sigorta önemseniyor.

Büyükbaşta, işte, 2019'da yüzde 9'iken sigortalılık oranımız, yüzde 16; yüzde 69 artıyor. Küçükbaş yüzde 8'den yüzden 14'e çıkıyor. Kümes yüzde 13'ten yüzde 26 çıkıyor. Arıcılık şu anda aynı ama bu sene artan bir trendde arıcılık faaliyetlerimiz var. Tabii, biz bu ürünleri 2020 ÇKS'siyle karşılaştırıyoruz. Su ürünlerinde de ciddi bir artışımız var, yüzde 12'den yüzde 17'ye. Serada da var, geçen sene hortum, fırtına, dolu özellikle Kumluca bölgesi, Finike bölgesinde toplamda 68 milyon civarında bir hasar ödedik.

Şimdi, şöyle bir şey de var: "TARSİM pahalı." diye yanlış bilinen doğrular var. Şimdi, baktığımızda bizim öncelikle ciddi anlamda indirimlerimiz var. İşte, DİTAP'a özel yüzde 10 indirim var, peşin ödeme indirimi var yüzde 5, kadın çiftçi indirimi var. Bunlar toplanarak geliyor yani ayrı ayrı ve toplanarak geliyor. Bir şey aldınız, hem gençseniz hem kadınsanız hem işte DİTAP'a üyeyseniz hem peşin ödeyecekseniz bir bitkisel üründe, bir buğday poliçesinde yüzde 50'ye varan indirim var. Biz, bu sene -özellikle verdim bu miktarı- hasarsızlık dâhil, hasarsızlığımıza yüzde 30'a kadar indirim var yani hani şöyle bir şey de var üreticilerimiz bazında: "Ben bu sene aldım ama ya ben boşuna aldım." diyor üreticilerimiz çünkü "Hasar olmadı, hasar ödemiyor ki TARSİM." diyor ama ben Denizli bölgesinde Honaz'ın bir köye gittim. Beyefendi dolu poliçesini almış ama dondan da zarar görmüş, bahçe çok net görünüyor; o özel omcalar, o gözler vesaire onları çok net gördük bağlarında. Biraz sonra bir üretici daha geldi, dedi ki: "Ya, ben bu sene yaptırmadım TARSİM'i." Bir Loto gibi değerlendiriyor aslında bu şeyi. Arabasını gördüm "Bu arabayı nasıl aldın sayın üreticim?" dedim. "Bu arabayı, ben, işte, buradan hasat ettiğim parayla aldım." dedi. "Sen kaskosunu yaptırıyor musun?" dedim. "Evet." dedi. "Tamam, sen bunun kaskosunu yaptırıyorsunuz da kendi bağını, bahçeni nasıl sigortalamıyorsun? Sen her sene gidip o kaskodan zarar alıyor musun? Her sene gidip o duvara çarpıyor musun?" dedim. Dolayısıyla "Haklısınız." dedi ama dediği şey de "Çok pahalı TARSİM." Ben de ona örnekleri verdim "Bakın, çok mu pahalı TARSİM?" dedim.

Ben de size birkaç örnek vereyim, özellikle kuraklık olduğu için ben kuraklıktan, buğdaydan vereceğim: Bir dekar buğday için bizim çiftçimizin, üreticimizin ödediği tutar 12 lira, bir dekar alanda 12 lira. Kuraklık için bu sene ödeyeceği -yüzde 60'la ilgili söylüyorum- buğday için 15 lira. Zaten hayvancılıkla ilgili de tutarları var, sizlerle paylaşabilirim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onları geçelim.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, biz dediğim gibi sürdürülebilir olmak için iklim değişikliği zaten bizim için temel bir konu. İklim değişiyor ve sürdürülebilir olmamız lazım, bu sistemin devam etmesi lazım. Biz her yıl teminatlarımıza teminat ekliyoruz. Evet, biz artık üçüncü aşamadayız. 2021'de sıcak hava zararını teminat kapsamına aldık, ki bu bizim için en büyük şeydi, seksen yıldır yaşamadığımız ve birden gördüğümüz bir zarardı. Özellikle turuncgil ve üzümli de kapsam dâhiline aldık.

Sıcak hava zararından kastımız şuydu: Bizim bilim kurulumuz var Sayın Bakanım. Bu bilim kurulunda da gerçekten bu sigortalanabilir bir risk mi... Bilim kurulunda kimler var? Üniversite hocalarımız var, STK'mizin temsilcileri var, özellikle Tarım ve Orman Bakanlığımızın araştırma enstitüsü var. Biz, burada, Çukurova Üniversitesinden Turgut Yeşiloğlu'yla sıcak havada Alata gittik ve BATEM'le çalıştık. İşte, dediğim gibi eksper gitti, gerçekten orada bir sıcak hava yaşanmış mı, yoksa haziran dökümümü? O, ona baktı. Burada sıcak hava zararını biz şöyle tanımladık -bu da bilim kurulunun açıklamasıyla- dedik ki: Özellikle, turuncgillerde 36 derecenin üzerinde, en az dört-altı saat seyretmesi hâlinde biz bunu vereceğiz. Burada bir döküm yaşanırsa, kuruma ve dökülme yaşanırsa...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunları da Meteorolojiden mi alıyorsunuz?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tabii, aynen. Tüm meteorolojik istasyonlardan alıyoruz.

Bu arada bizim meteoroloji entegrasyonumuz var, hatta mobilde de özellikle erken uyarı sistemleri bizim sigortalılarımıza da gönderiyoruz, Meteorolojiyle de yakın iş birliğimiz var. Bir de uydulardan bunları alıyoruz, özellikle uzaktan algılama sistemleriyle ilgili projelerimiz var. Aynı şekilde üzümde de 38 derecenin üzerinde en az iki-üç saat seyretmesi hâlinde salkımlarda tane tutumunun gerçekleşmemesi ve büyümenin durması, kuruması ve dökülmesi hâllerini de teminat kapsamına aldık.

Biz her sene kuraklıkta -evet, çok fazla bir talep geldi zaten- STK'lerden, tüm paydaşlarımızdan içerik anlamında talepleri topluyoruz. Bizim haziran ve temmuz ayı -yani yazın- bu talepleri toplama ve gerçekten bilim kuruluyla değerlendirme, sigortalanabilir olup olmadığının değerlendirilmesi ve çözüm üretme ve çalışma ayımız, öyle söyleyeyim. Biz de ilçe bazlıdan köy bazlıya geçtik. Bunun asıl temel farkı şuydu: Biz geçen sene 59 ilde 286 ilçede 21.510 çalışma yaptık ve 150 eksperle yaptık bunu ama bu sene 67 ilde 375 ilçede 5.311 köyde 46 bin, yaklaşık 2 katında bir gözlem yaptık. Burada, baktığımız zaman 21 bin adet üreticimiz var sigortalı olarak ve şu anda çalışmalarımız sürüyor ve muallak olarak da 300-400 milyon civarında bir hasar ödemesi gerçekleştirmeyi düşünüyoruz ama tabii, bu muallak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kuraklıktan dolayı mı?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Kuraklıktan dolayı. Daha netleşen bir rakam değil Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O zaman ben şunu öğrenmek istiyorum: Kuraklıkta sigorta işlemleri, müracaat işlemleri ne zaman başlar?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Kasımda başlıyor aslında. Kasımda ilk ÇKS kaydıyla başlıyor, her an yaptırabilirsiniz ama son kabul tarihi var ama son kabul tarihi var. 15 Mart son kabul tarihimiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 15 Mart, kuraklık için?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, kuraklık için.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Don için vesaire...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Hepsinin son kabul tarihleri “web” sitemizde var. Orada bitkinin fenolojisine göre yaptığımız bir değerlendirme var, hasada göre göre yaptığımız bir değerlendirme var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hemen toparlayalım, kırk dakika olmuş.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tamam, hemen toparlıyorum.

Dolayısıyla burada “web” sitemizde her türlü bilgi var ve şeffaf.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Web” sitesinden alabiliriz onları.

Peki, teşekkür ederiz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Son olarak da gerçekten teknolojiyen yararlanıyoruz. Bizim mobil uygulamamızda erken uyarı sistemleri var. Hasar tespitlerinde android sistemleri kullanıyoruz; eksperlerimize hasar raporlarını on-line sistem üzerinden geliyor ve on-line sistem üzerinden gelen raporları da merkezlerimizde olan ziraat mühendisleri ve veteriner hekimler değerlendiriyor uzaktan algılamayla; özellikle hayvan hayat sigortalarında eksper gönderemedik pandemide. “SMS Risk İnceleme Bildirimi” dediğimiz, uzaktan, SMS’le oraya gittiğimiz daha doğrusu SMS’le bağlantı kurup uzaktan bizzat kendi veteriner hekimimizle hasar tespit işlemini yapıyoruz ve çok hızlı sürede de tazminatları ödüyoruz. CBS (Coğrafi Bilgi Sistemleri) uygulamalarından da faydalanıyoruz. Tabii, analitiğin gücü çok önemli, verilerin gücü çok önemli bununla da ilgili ciddi anlamda on beş yıllık bir veri var, bu verilerden de özellikle fiyatlama açısından aktüerya bilimi ve istatistik bilimini kullanarak da fiyatlamalarımızı gerçekleştiriyoruz.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Serpil Hanım, çok teşekkür ederiz. İsbet oldu, güzel sunumdan dolayı tebrik ederiz.

Tabii, sorular var.

İzmir Milletvekilimiz Sayın Murat Bakan, buyurun efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Genel Müdürüm teşekkür ederiz, buraya kadar geldiniz sunum yaptınız.

Komisyonumuzun ismini biliyor musunuz Sayın Genel Müdürüm?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, İklim Değişikliği.

MURAT BAKAN (İzmir) – Şu sunumda iklim değişikliğiyle ilgili 1 sayfa var bana göre, o sayfa da aslında bizim çalışmamızı ilgilendirmiyor yani biz burada TARSİM’i dinledik, TARSİM’in ne yaptığını dinledik, aslında konumuzla hiç ilgisi olmayan bilgiler aldık. Kuraklıkla ilgili verdiğiniz, yaptığınız sigorta da önemli değil, onlara ne kadar prim ödediğiniz önemli değil, bilgisayarlarla, SMS’lerle ne yaptığınız önemli değil. İnanın, Komisyonun çalışma alanıyla ilgili hiçbir bilgi almadık.

Bakın, ben, neyle karşı karşıya olduğumuzdan, iklim krizinden TARSİM’in farkında olmadığını düşünüyorum. Dünyada sigorta şirketlerinin en önemli problemi iklim krizi. Bakın, “Swiss Re” adlı sigorta şirketi diyor ki: “Doğal afetlerden kaynaklanan küresel boyutlardaki sigorta kayıplarının ortalaması son on yıldır 75 milyar dolar artmış.” Yine, bakın, iklim krizinden en çok etkilenecek sektör olarak sigorta sektörü gösteriliyor. Dünyanın en büyük sigorta şirketlerinin artan riskler, doğal afetler,

kuraklık, ani yağışlar, fırtınalar, kasırgalar sebebiyle batacağı düşünülüyor çünkü kasırgalardan dolayı ödenen primler çok yüksek ve bundan en çok etkilenecek sektör tarım. Sizin geleceğe yönelik hangi çalışmanız var? Türkiye’de kuraklık ne kadar artacak? Hangi bölgede kuraklık ne kadar artacak? Bundan dolayı nasıl bir hazırlık yaptınız? Yani şu iklim değişikliğine yönelik çalışmanızda sıcaklık artışını dâhil etmişsiniz, bu mu yani bilim kurulunuzun aldığı şey? “Sıcaklık artışını da riske dâhil ettik.” Bu kadar mı? Dünya bununla çalkalanıyor, yüz milyarlarca dolar prim ödeme riskiyle karşı karşıya sigorta şirketleri. Türkiye’de tarım inanılmaz... Mesela, Konya Kapalı Havzası kuraklıkla ilgili en yüksek riski olan bölge. Konya Kapalı Havzasıyla ilgili 1 tane slayt olsaydı bari, buradaki karşılaşılabilecek olan riskle ilgili. Bu riskleri nasıl karşılayacaksınız, buna ilişkin nasıl bir hazırlığınız var, geleceğe yönelik nasıl bir hazırlığınız var? İnanın, TARSİM’i anlamış olduk da iklim kriziyle TARSİM’in nasıl bir bağlantısı var, ona ilişkin ben şu sunumdan hiçbir şey açıkçası anlamadım, dinlemedim. Sizin geleceğe yönelik bir bakış açısıyla... O bilim kurulunda hangi hocalarımız varsa, iklim çalışan hocaları davet etmeniz lazım TARSİM’e, iklim çalışan hocalar sizin... Bize burada çok inanılmaz bilgiler sunuldu. Hepimiz aslında, buraya çevreyle ilgilenen milletvekilleri olarak seçildik, işte Bakanımız çevre mühendisi, arkadaşlarımızdan Çevre Komisyonunda olan, profesör olan arkadaşlarımız var. Biz çok bilgileniyoruz ama sizin bununla ilgili profesyonel olarak en büyük risk grubunda olan bir sektör olarak çok hassas çalışmalar yapmanız lazım geleceğe yönelik. Bunca şirket de, profesyonel özel sektör şirketi ortaklarınız da, bunlar da mı yapmıyor? Onu da anlayamadım yani kusura bakmayın bu eleştiriyi yapmak zorundayım.

Teşekkür ederim tekrar sunumunuz için.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

E, tabii, sizin sorularınıza göre bir rapor hazırlayıp gönderecek Sayın Genel Müdürümüz.

Evet, şimdi, gene İzmir Milletvekili Profesör Doktor Hasan Kalyoncu’ya söz veriyorum.

Buyurun Hasan Bey.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Evet, TARSİM’i güzel anladık fakat Sayın Vekilimin dediğine ben de katılıyorum. Biraz daha bu iklim değişikliği neleri etkileyecek... Mesela, benim merak ettiğim sorular var. Şimdi, birincisi, Trabzon’da fındık üreticilerinin karşılaştığı bir böcek, bu sizin sigorta kapsamında yok. O zaman TARSİM gelebilecek durumları öngörememiş. Diyelim ki hastalıkları saydınız, farklı bir hastalık geldi, TARSİM bunu kapsamıyor ve ayrıca büyük bir tehdit olarak önümüzde duran çekirge istilaları var, bu, Anadolu’ya doğru yavaş yavaş gelmeye başladı. Şimdi, vatandaşın tarlasını çekirge istila edip ürünleri harap ederse siz bu vatandaş sigorta kapsamına almıyorsunuz, bunlar önemli. Şimdi, TARSİM’in şunu öngörmesi gerekmiyor mu? Yani iklim değişikliğine bağlı olarak komşulardan bize gelecek istilacı tür olarak kabul edilecek bir zararlının -bunun adının ne olduğu da önemli değil- istilacı tür olduğuna karar verildiğinde TARSİM ödeme yapabilir yani bu, Ahmet’tir, Mehmet’tir, hangi organizma olduğu da önemli değil aslında. TARSİM böyle bir şey getirebilir; eğer istilacı türlerin verdiği bir zararsa, bu da ziraat mühendisleri tarafından tespit edildiyse vatandaşa ödeme yapılabilir, çok basit, genel bir tabirle bunu halledebiliriz.

Yine, hastalıklar açısından, Anadolu’da var olan yani ülkemizde var olan bu hayvan ve bitki hastalıkları için sigorta kapsamına almışsınız fakat bunun haricinde, mesela, bizde olduğu gibi bir salgın gelirse, Covid-19 gibi bir şey gelir de hayvanları telef ederse gene sigorta kapsamında. Veya bitkiler için aynı durum söz konusu; bu da öngörüleriniz arasında yok. İklim değişikliği zaten bunları öngörüyor.

Şimdi, bunun bir başka yanı da var. Mesela, yine iklim değişikliğiyle beraber böcek faunası yer değiştiriyor; herkes kendi yaşayabileceği alana doğru gidiyor. Mesela, balon balıklarının buralara gelmesinin sebebi... Zaten genelde balon balığı üzerinden gidiyor da mikro istilacılar da var, böcekler de var; bu canlılar yer değiştiriyor. Şimdi, yer değiştirdiğini düşündüğümüz zaman, bitkiler açısından tozlaşma problemleri ortaya çıkıyor; tozlaşma problemi, tozlaştırıcı ile tozlaşan arasında uyum olmazsa yine çok büyük bitkisel zararlara sebebiyet veriyor. Böcek faunası değiştiği zaman burada böyle bir durumla karşı karşıya kalacağız, bununla ilgili çalışmalarınız var mı?

Ondan sonra, mesela, tarihler verdiniz dediniz ki “Şu tarihte olursa don, şu olur, bu olur.” Şimdi, iklim değişikliğiyle beraber ekim ve hasat zamanları da değişiyor. Bunları göz önüne aldınız mı?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Aldık.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bunları planladınız mı? Şimdi, sizin sigorta tarihleri belli fakat iklim değişikliğiyle ekim zamanı farklılaştı. Mesela, Haziranın ortasındayız, dışarı çıktık mı üşüyoruz. Bunlar nasıl olacak? Bu, önemli bir durum, vatandaş buradan çok büyük zarar görebilir.

Bir başkası; şimdi, özellikle bunu sürekli vurguluyorum: Şimdi, Ege ve Akdeniz’de meyve ağaçları... Bu meyve ağaçlarının meyve verebilmesi için kışın belirli bir soğukluğu yaşaması gerekiyor, bunu yaşamadığı takdirde bu adamlar meyve üretemezlerse bunun zararını kim karşılayacak? Bunun bir öngörüsü olması gerekiyor çünkü vatandaşın yapacağı veya şey diyorsunuz ya “çiftçinin bakımda hata” yani kullanıcı hatası değil bu. Adam meyvesine çok güzel baktı fakat kışın bu soğukluğu bu meyveler yakalayamadı. Yakalayamasa zaten meyve vermeyecek. Zaten günümüzde büyük oranda meyve üretiminde düşüş de var, kalitede düşüş de şu anda var ve bu zaman içerisinde bu durumla karşılaşma ihtimaliniz var. Yani bunu Meteorolojiden mi alıyorsunuz, ne yapıyorsunuz nasıl yapıyorsunuz, o soğukluk meyveleri için belirli bir şeydir bu. Bu, olmazsa meyve vermez. Yani bizim istediğimiz aslında, şu anda TARSİM’in zaten vatandaşa hizmetleri var. Şeyler de belli... Hortum yeni girdi zannediyorum şeye.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Yok, yeni girmedi. Kronolojide var.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Yok yani yeni girdi dediğim, on sene öncesinde hortum yoktu herhâlde, yeni sayılır şey olarak.

Mesela, sıcaklık, ani sıcaklık yükselmeleri falan bunları aslında öngörerek buna göre bir planlama yapmak gerekiyor ki çiftimizi koruyalım. Çiftçimizi koruduğumuz zaman tarım ürünlerini de korumuş oluyoruz ve ülkeyi korumuş oluyoruz. Burada da size büyük sorumluluklar düşürüyor. Yani şimdi, sel ve su baskını zaten olan bir şey var, bunun da sizde karşılığı var. Biz burada olabilecekleri, değişimler sonucu neler olacak, vatandaşımıza nasıl bir hizmet vereceğiz... Aslında bunları dinlemek istiyorduk.

Teşekkür ediyorum, sorularına cevap verirseniz sevinirim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi tabii, içimizde bu işle iştigal eden bir vekilimiz var; Manisa Milletvekilimiz Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu.

Buyurun efendim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Şöyle: bu iş benim pek fazla uğraşma şansım olmadı siyasetten dolayı, eşim uğraşıyor.

Teşekkür ederiz sunumunuz için.

Milletvekili arkadaşlarımızın demek istediği şey şu: İklim değişikliği çok ciddi bir risk, yeni yeni felaketlerle karşı karşıya kalıyoruz, yeni yeni risklerle karşı karşıya kalıyoruz ve bunun sebeplerinden bir tanesi iklim değişikliği. Tarım sigortalarında teminat kapsamının daha geliştirilmesi gerektiğinden bahsediyor buradaki arkadaşlarımız.

Şimdi, ben aynı zamanda -evet işte, tarım sigortası da kesiyoruz ama- ben kendim tarım sigortası yaptırıyorum, çiftçiyim, her sene yaptırıyorum, yaptırmak mecburiyetindeyim; çiftçiyim, borcum var, Ziraat Bankasından kredi kullanıyorum ve tarım sigortası yaptırmak mecburiyetindeyim. Şimdi, şöyle bir sıkıntımız var, yaşadığımız sıkıntıdan bahsedeyim size: Evet, poliçe kesiliyor, poliçeyi de genellikle... Daha doğrusu bu Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri ağırlıkta poliçe üretiyorlar, bakarsanız kayıtlarda o çıkar, öyle tahmin ediyorum ben. Bunda ciddi bir zorlama var, çiftçimiz zorlanıyor yani illa Ziraat Bankası kredi çektiği yerde, kredi çekildiği zaman, kredi işlemi gerçekleştiği zaman, tarım sigortası da yaptırılıyor ve bu esnada sigortasının banka şubesinden veyahut da Tarım Kredi Kooperatifinden kesilmesi konusunda ciddi bir baskıyla karşı karşıya kalıyor. Bunun ben daha önce şahitliğini yaptım. Bu da şöyle bir şey oluyor: Birincisi, rekabeti ortadan kaldırıyor. İkincisi sigortacılık, uzmanlık gerektiren bir iş, özellikle tarım sigortası kesmek hakikaten de uzmanlık gerektiren bir iş. Bu Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerindeki her SEGEM belgesi alanın işte... İş yoğunlukları çok fazla buradaki çalışan personelin. Dolayısıyla, yanlış poliçeler üretilebiliyor ve burada çiftçimiz mağduriyet yaşayabiliyor. Bunlara da şahitlik ettik. Bu tarım sigortasının yaygınlaşması için bir kere öncelikle çiftçimizin sisteme girmesi lazım, kayıt içine girmesi lazım, ÇKS yaptırması lazım ancak ne yazık ki çiftçimizin belki yarısı, belki de daha azı şu anda Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı. Bununla ilgili bir çalışma yapılması lazım; bunu bu Komisyon çalışmalarında yeni bir sisteme geçirmemiz lazım. Türkiye'deki sürülen, ekilen, biçilen her karış toprağın sisteme girmiş olması lazım ki tarım sigortası daha geniş kapsamlı olması için.

Eksperlerin... Eksperlerden şikâyetler var efendim, size söyleyeyim. Manisa'dan bahsettiniz, üzümünden bahsettiniz, zeytin aynı şekilde... Eksperlerden ciddi şikâyetler var. Evet ziraat mühendislerine saygı gösteriyoruz ama her ziraat mühendisi her ürünü bilecek diye bir şart yok. bağla ilgili bilgisi olmayan eksperlerin geldiğinden, zeytinle ilgisi olmayan eksperlerin geldiğinden bahsediyor çiftçilerimiz. Belki bu sebepten dolayı da... Ve bilinçli değiller, bir daha eksper çağırılması gerektiği konusunda herhangi bir bilgileri yok. Bu konuda ciddi sıkıntıları var.

Primlerin yüksekliğinden şikâyet ediliyor. Bu, ciddi bir şikâyet. Şu yapılıyor, size yapılan şeyi söyleyeyim: Mesela, dolu teminatı veriyorsunuz, don teminatı işte isteğe bağlı ve dolu teminatı daha düşük. Benim kredi çekmek için mutlaka o poliçeyi kestirmem lazım, o yüzden beni ne kurtarıyor? İşte, don teminatını yaptırmıyor insanlar genelde. Neden? Primlerin yüksekliğinden kaynaklanıyor bu, gördüğüm kadarıyla.

İndirimlerden bahsettiniz yani çok da güzel anlattınız: Eğer gençseniz, kadınsanız ve peşin para veriyorsanız indirim alıyorsunuz. Böyle bir insan yok ama onu söyleyeyim size. Yani şimdi ÇKS kayıtlı kadın çiftçi yüzde 1, yüzde 2 veyahut da yüzde 5, tamam olarak bilmiyorum. Genç zaten yok köylerde, 50-60 yaşında, çiftçide para yok yani bu şekilde bunlardan faydalananacak bir insan yok. Yani onu da size indirmek...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tutarlarla birlikte verdik Sayın Vekilim.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Nasıl?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tutarlarla birlikte verdik.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Yani büyük ihtimalle çok fazla değildir.

Ama şu bir gerçek: İnsanlar, zorunlu trafik sigortasını dahi bir zorunluluk olarak yaptırıyorlar; ne zaman anlıyorlar o sigortanın değerini? Risk gerçekleştiği zaman, kaza gerçekleştiği zaman anlıyorlar. Bu konuda insanlarımızı biraz daha bilinçlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum ama yaptığınız iş önemli bir iş, hakikaten de önemli çünkü ekonomik hayatın sürdürülmesini sağlıyorsunuz yani bütün bir sene boyunca mesela, zeytine bakıyorsunuz, bir sürü masraf ediyorsunuz fakat birdenbire bir don, bütün ekonomik geliriniz ortadan kaldırabiliyor. O bakımdan, önemli bir iş yapıyorsunuz ama dediğim gibi biraz daha yaygınlaşması gerekli.

Bir de şunu soracağım: Kâr ediyor musunuz?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ama ben baktım şimdi, burada sigorta ettirenden ve devlet desteğiyle anladığım kadarıyla 17 milyar liralık bir gelir var.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL –Cevabı sonra mı vereyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sonra verin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sonra mı vereceksiniz?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Siz sorun ondan sonra...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Eğer kâr ediyorsanız primleri düşürün yani kâr etmenize gerek yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru, kâr etmesine gerek yok. evet, haklısınız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ederiz Ahmet Vehbi Bey.

Şimdi, Konya'dan Vekilimiz Halil Etyemez Beyefendi.

Buyurun efendim, söz sizde.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Serpil Hanım, sizlere de teşekkür ediyoruz sunumuzdan dolayı.

Tabii, TARSİM'in bu derece sunumunu da çok merak ediyordum ben TARSİM'i tanıma boyutuyla çünkü alanda çok fazla sorunlarla karşılaşyoruz.

Gördüğüm kadarıyla, kurumsallaşmasını henüz tamamlamamış bir kurum. Gittikçe büyüyor, görev alanı işte, poliçe konuları... Tabii, alandaki duruma göre de yeni yeni konular ortaya çıkıyor. Bir defa, şunu belirtmek gerekiyor: Türkiye şartlarında özellikle son zamanlarda çeşitli bölgelerdeki yaşanan afetlerin, çiftçinin yaşamış olduğu sorunlar, TARSİM'in... Tabii, devletin vermiş olduğu yüzde 60 destek son derece önemli ve bugün kuraklığa vermiş olduğu yüzde 70'i artırması o da çok önemli, buradaki rakamlara da bakıyorum ben, özellikle bitkisel üretimde yüzde 13 gördüğüm kadarıyla -ki kuraklıktan en çok etkilenen bitkisel üretim- yani yüzde 13'ten alacağı destekle çiftçinin sorunu çok da çözülüyor. O nedenle, trafik sigortası gibi aslında çiftçiye TARSİM'i zorunlu hâle getirmenin yoluna bakmak gerektiğini düşünüyorum, özellikle bunu her yerde de ifade ediyorum.

Vatandaşa bir güven sorunu var TARSİM'e karşı, eksperlere karşı güven sorunu var. Hangi konuların poliçe kapsamına alınacağı konusunda... Tabii, birazcık işin ucuz olması, az para verme endişesi taşıyarak bunu tercih etmeme sıkıntısı yaşanıyor. Sunumumuzda ifade ettiniz, aslında eğitim çalışmaları, bilgilendirme çalışmaları... Bunların da yeterli olmadığını düşünüyorum çünkü vatandaş nelerin TARSİM kapsamında olabileceğini...

Belki ziraat odaları, belki ilçe tarım müdürlükleri de sizden uzmanlar çağırarak bu çalışmalarını yapıyor ama gerçekten çiftçide gördüğümüz bir şey var TARSİM'e karşı çünkü bu sıkıntılar yaşandığı zaman, bize geldikleri zaman, TARSİM'i mutlaka önemsemek, mutlaka TARSİM'de sigorta yaptırmak gerektiğini kendilerine anlattığımız zaman çok farklı tutum ve yaklaşımlarla karşılaşıyoruz. Onun için, ilk eleştirileri eksperlerin tutumlarına yani doğru tespit yapmadıklarına dair, tabii, bunlar onların kendi savunmalarıdır, sizin de uzmanlarınız gittiği takdirde orada bunun gerekli açıklamalarını yapıyorlardır ama bu, özellikle bölgelere göre yapılmalı yani İç Anadolu Bölgesi'nde en çok nelerle karşılaşıyoruz, en çok karşılaşılan konular üzerinde aslında durulması gerekiyor. Mesela, kuraklık gibi, dolu gibi, don olayı gibi, fırtına gibi... Mesela, bir dönem, benim bölgemde dolu yağışı yaşandı, bununla beraber bir de fırtına oldu. Doluya destek verildi, TARSİM karşıladı, fırtınadan dolayı mısırların yatması neticesinde yaşamış olduğu zararı karşılamamıştı, birkaç sene oldu ama bunu, bugün için söylemiyorum. Dolayısıyla, özellikle poliçeler yapılırken o bölgenin hassasiyetini yaşayabilecekleri durumları göz önünde bulundurarak bunu yapmamız gerektiğini düşünüyorum. Çok iyi bilinçlendirme çalışması yapılması gerekiyor.

Bir başka husus, tabii, bu sizinle ne kadar ilişkili bilmiyorum ama bunu hem Tarım Bakanlığıyla hem sizlerin birlikte...Ecrimisil arazilerde sigorta yapılmıyor.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Yapılıyor.

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Yapılmadığı ifade ediliyor.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Kira sözleşmesi...

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Sözleşme değil. Bakın, sözleşmeye döndüğü zaman sigorta yapılıyor ama ecrimisil ödeme yani hazine arazilerinin, ecrimisil karşılığında ekilen arazilerin sigorta kapsamında olmadığı ifade edildi. Bunun üzerinde birazcık durulması gerekiyor çünkü belli bölgelerde, mesela benim bölgemde, seçim bölgemde ecrimisil arazilerin hayli fazla olduğunu biliyorum. Bu konunun da üzerinde durulması gerektiğini düşünüyorum çünkü bu sigorta, çiftçiye ekim yapıp ürettiği ürünü alamayacağına dair... Yaşadığı afet sonucunda bunu yaşıyor yani bitkisel üretimde ektiği ürünü alamayışını... Yoksa şey olarak baktığınız zaman, kendisinin midir, sözleşmeli midir, yoksa ecrimisil midir şeklinde ayırdığınız zaman, burada, birtakım mağduriyetlere de uğranabilir. Bunların üzerinde özellikle durulması gerekiyor.

Prim yüksekliğini... Tabii, devletin desteği birazcık bir katkı oluyor ama burada da birazcık kafa yormak gerekiyor. Zorunlu hâle getirme noktasında, belki destekleri biraz daha artırıp çiftçi davranışlarını, TARSİM'le olan ilişkileri geliştirme yönünde biraz daha katkıları artırarak bir zorunluluk hâline getirmenin üzerinde de çalışılması gerektiğini düşünüyorum.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ediyoruz.

Evet, şimdi Serpil Hanım cevaplandırarak.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Benim bir sorum vardı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şimdi, her şeyden önce, TARSİM Genel Müdürümüze biraz yüklendiler. Ben, Cumhuriyet Halk Partisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Başkan Vekili olarak öncelikle TARSİM gibi tarım açısından çok önemli bir kurumumuzun başında, üst düzey yönetici olarak bir kadın Genel Müdür görmekten memnuniyetimi ifade ederek...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ondan biz de memnunuz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – O konu da evet, kadın dayanışması var bu Komisyonunda, değil mi, ona göre duyuralım. Öncelikle ondan memnuniyetimi dile getirmek istiyorum.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Teşekkür ederim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şimdi, aslında, tabii, TARSİM kuruluş amacı olarak yani yapı olarak son derece çiftçilerimiz açısından -tarımla uğraşan daha doğrusu çiftçiler olarak adlandırmayalım- çok önemli ama iklim krizi konusundaki çalışmaların dışında tabii, yapısal anlamda TARSİM'in birtakım sıkıntıları var, biz onu biliyoruz zaten ama şurada, öncelikle bir iklim krizi konusundakileri söyleyeyim: En son bu dönemde TARSİM'e en çok yöneltilen eleştiri arkadaşlarımız da dile getirdiler tarım sigortalarının ekim farklılıklarından kaynaklı zararları karşılamadığı yönünde, sadece fiziki zararlara yönelik olarak bunu karşılıyor. Şimdi, bakın, mevsim geçişleri çok sert oluyor biliyoruz. İşte, baharlar -ilkbahar ve sonbahar- çok hızlı geçiyor, kışlar o kadar eskisi kadar soğuk olmuyor ama kışların bahara kaymasıyla bitkilerin üretim şeyleri kayıyor. Dolayısıyla, tam çiçek açmışken bir dolu yağıyor bunların sıkıntıları var ve bizim ekolojik sistemimizi bozmamızın sonuçları bize yine çok ağır olarak ne yazık ki geri dönüyor.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL –Maalesef.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Mesela, son mayıs ayında 46 ilde 30 farklı üründe zarar olduğuyla ilgili ziraat odalarının raporları var. Şimdi, burada küresel iklim değişikliğinden kaynaklı riskleri -sizin sunuşunuzda da onu teyit etmiş olduk- sadece don, aşırı yağış, kuraklık, fırtınayla sınırlandırmış durumdasınız ve tarımsal üretime dair iklimsel riskler aslında çok çeşitleniyor sonuçta. Mesela, aşırı sıcak, poyraz... Evet, siz bunların tespitinin “Güç olduğunu” söylediniz ama ne yazık ki TARSİM çok belirgin hasar risklerinde bile çok farklı şeyler söylüyor. Bakın, biz, don, selle karşılaşan üreticilere gittiğimiz zaman bize söyledikleri en önemli şey şu oluyor: “Geliyor eksper, bakıyor ‘Biraz daha sula, biz, bekleyelim, ürün geliyecek mi?’ diyor onu bekliyoruz.” Şimdi, zaten çiftçi gitmiş, mahvolmuş, bitmiş, gün dönümü geçmiş, perişan olmuş, sulama sistemleri hasar görmüş, sel gelmiş, almış götürmüş, bir de “Sula.” diyorsun. Tekrar su harcayacak, elektrik harcayacak ve onları adam etmeye çalışacak, ondan sonra geliyor eksperler, hasar tespiti yapıyorlar “Ne oldu?” diye ve ona göre buğdaysa doluluk oranına bakıyorlar. Bizim alanda en çok şikâyet olarak duyduğumuz konu bu oluyor genelde.

Başka bir şey daha söyleyeceğim ama buradaki en önemli konulardan bir tanesi, fiziki riskler için teminatlandırma yapıyorsunuz daha çok. Bakın, oysa “geçiş riski” denilen bir risk var, siz sigortacı olarak biliyorsunuzdur. İşte, teknoloji, tüketici tercihleri, finansal piyasa beklentilerinde yaşanacak büyük dalgalanmalar konusunda nasıl bir teminatlandırma yapacaksınız ya da böyle bir planız var mı? Onu sormak istiyorum çünkü iklim değişikliğinden kaynaklı riskler 2'ye ayrılıyor. Bakın, bu, özellikle Türkiye Sınai Kalkınma Bankasının raporlarında da yer alıyor ve diyorlar ki: Mesela, iklim krizi, finansal sektörü doğrudan ya da dolaylı olmak üzere ekonomik koşullarda etkileyen değişimler, iş gücü kayıpları, fiyat dalgalanmaları, gelir kayıpları, maliyet artışları gibi mikroekonomik ve makroekonomik aktarım kanalları aracılığıyla etkiliyor ve böylece, iklim riskleri finansal risklere dönüşüyor bir anlamda. Mesela, sigorta konusunda bu konuda ne yapacaksınız? Bir onu sormak istiyorum.

Burada Sayın Başkanım, bir şey de söylemek istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şimdi, hazır sigortacılık konuları konuşulurken, biz daha önce de belirtmiştik, Merkez Bankamız, ondan sonra Hazine Bakanlığını temsilen Hazine Bakan Yardımcılarımızdan biri, Bankalar Birliği Başkanı diye özellikle çağrılması gerekenlerle ilgili

söylemiştik, onları hatırlatmak istiyorum. Bir de Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında ülkemizde ekonomi ve sektörlerini ilgilendiren çalışmalarıyla Profesör Erineç Yeldan'ı davet ettiğimizi söylemiştik. Erineç Hoca aslında davet olması hâlinde gelebileceğini söylüyor. Bunu tekrar hatırlatmak istiyorum bu konu gelmişken, sigorta konusu.

Bir de biliyorsunuz, yine kuraklık anlamında da sıkıntılar var ama obrukların hasarını gidermek için çok büyük paralar gerekiyor. Mesela, bir çiftçinin 1 milyon gibi... TARSİM'in böyle bir çalışması var mı, onu soruyorum. Obrukların hasarı için çiftçiye bir ödemeniz var mı? Onu öğrenmek istiyorum.

Şimdi, burada, çok önemli noktalardan biri -ben daha önce de dile getirdim ama hazır siz gelmişken tekrar dile getirmek istiyorum izinizle- biz, burada kuraklığı konuşuyoruz ve daha önce gelen, tarım konusunda sunum yapan arkadaşlarımız da bize sürekli olarak şunu söylediler: Damlama sistemlerine, boru sistemlerine geçilmesi gerekiyor ama ne yazık ki TARSİM boru sistemlerini ve damlama sistemlerini teminat kapsamına almıyor. Biz, 2019 yılında TARSİM'e bir ziyaret gerçekleştirdik, ben direkt İstanbul'a, Genel Müdürlüğe geldim. O zaman Genel Müdür yoktu kurumda, Zeki Karakurt'tan randevu almıştım ve kendisini ziyaret etmiştim. Zeki Bey'i ziyaretimizde -danışmanıma da "Biz hangi konuları özellikle dile getirdik." diye ben sordum- burada bu dolu nedeniyle kullanılmaz hâle gelen, sigorta ödemesi kapsamında olmayan ancak çok büyük maliyet getiren damlama ve boru sistemleri ve ekipmanlarının sigorta kapsamına alınması gerektiğini dile getirdik. Burada, siz de sunuşunuzda bir şey söylediniz: "Her yıl kapsama alınacak risklere, ürünlere, bölgelere prim desteğine ilişkin Cumhurbaşkanı kararı..." O zaman bize de orada, TARSİM'de aynı şey söylendi, "Bunun için Cumhurbaşkanı kararı gerekiyor. Biz bunu mutlaka iletacağız." denmişti. 2019, geldik 2021 yılına, hâlâ damlama ve boru sistemleri kapsamında değil. Özellikle bunu çiftçiye mutlaka yapmamız gerektiğini düşünüyorum.

Biraz önce vekillerimiz de dile getirdi, gerçi iklim kriziyle çok ilgili değilse de felaketler artıyor, dolayısıyla çiftçilerimize vermemiz gereken destekler de artacak. Bu hisseli olanların, özellikle hisseli parsellerde ÇKS sisteminden çok şikâyet alıyoruz yani ÇKS'si olmayanlar yararlanamıyor bu hisseli olanlarda. Mesela, aynı zamanda Rize benim sorumluluk bölgelerimden biri, Eskişehir Milletvekiliyim aslında da Eskişehir'de de var tabii hisseli ama mesela Rize'de alanlar çok küçük, tapular çok eski, çok hisseli hiç kimse alamıyor orada ÇKS ne yazık ki. Bizim aslında Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir önerimiz vardı, özellikle raporda da buna yer vermek istiyorum, tüm tarım sigortasıydı herhâlde, değil mi? Özellikle Özgür Karabat Vekilimizin vardı öyle bir şeyi; o var.

Bir de mesela, özellikle bu gecikmeli ve yetersiz gelen sigorta ödemelerinin poliçe vadeleri beklenmeksizin afet durumunda bir an önce bunun yapılması gerektiğiyle ilgili çiftçilerimizin istekleri çok oluyor çünkü hakikaten nakit ihtiyaçlarının giderilmesi gerekiyor. Afet olduğu zaman çiftçi zaten zor durumda, bir de sigorta prim ödemesi geliyor çiftçinin, artı maliyetler kullanması gerekiyor. Mesela, bu geçici risklerde de özellikle o aradaki farkın o anlamda da belirlenmesi önem kazanacak çiftçi için çünkü bir mali kaybı olacak, üstüne ek maliyet bindirecek ki sulasın tekrar tarlasını, belki elektrik kullanacak gibi.

Özellikle bu sigorta eksperlerinin tuttuğu hasar tespit raporlarında yüzde 7 ile yüzde 90 arasında değişen farklı oranlar çiftçiye çok rahatsız ediyor. Biz bunların hepsini Zeki Bey'e iletmıştik, onun için, tekrar ben onları dile getirdim, onun için ziyaret etmiştik ama bunların hiçbirinden geri dönüş alamadık. Bunları söylemek istedim, sorularımı da belirttim ama...

Bir de Başkanım, tekrar bir şey daha söylemek istiyorum. Şimdi, biz hazır tarımdan konuşurken, "toprak" deyince biz aslında sadece tarımda toprağı düşünülüyor. Evet, Anadolu toprakları çok yorgun ama sonuçta hepimiz toprağın üzerinde yaşıyoruz ve bu dünyada, evrende hepimiz toprağın üzerindeyiz, sonuçta beton da atsak o toprağı toprağın üzerindeyiz. Dolayısıyla, toprağın dirençliliği, alüvyon

yapıları, iklim değışikliğinden etkilenmeleri de çok önemli. Dolayısıyla, bizim toprağın dirençliliğı konusunda bir uzman da çağırmanız gerekiyor diye düşünüyorum yani tarım dışı alan anlamında. Yani bu gerçekten çok önem kazanıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Geçen haftaki arkadaşımız...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, biraz değindi.

CİHAN PEKTAŞ (Gümüşhane) – Atatürk Üniversitesinden çağırmıştık.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, işte biraz değindi ama daha çok tarım anlamındaydı. Hatta orada da ben tekrar biraz...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Burada Kevser Hanım var.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, Kevser Hanım bize bir sunuş hazırlasın yani on beş yirmi dakikalık bir sunum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, Kevser Hanım’dan sunum isteyelim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Süpersiniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, Kevser Hanım haftaya çarşamba gününe hazırlık yap.

Teşekkür ediyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sorular bitti.

Şimdi, Serpil Hanım, özellikle...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Hemen cevaplayım mı?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii ki, kısa ve öz cevap verin çünkü Sevgi Hanım da bekliyor.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tamam, hemen cevap vereyim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama şöyle: Bazı sorulara da daha sonra yazılı cevap verebilirsiniz, daha uygun olur.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, daha sonra da daha uygun, güzel cevaplarımızı hazırlarız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, buyurun efendim.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Ben böyle hızlıca şey yapayım çünkü çok yoğun bir gündem.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Beş dakika içinde özetleyin.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Gerçekten, buraya gelmemiz de bizim için çok önemliydi. Ben aslında bunu biraz fırsata çevirdim çünkü TARSİM tarafında da çok bilinmeyen olduğu için, ben aslında TARSİM’i çok hızlı anlatmaya çalıştım ama biz her daim geleceğe hazırlanıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – TARSİM’i biraz tanıttın.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – TARSİM’e dair çiftçilere bilgi...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Çok doğru, biz de bunu tespit ediyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani böyle farklı bir broşür yazarsınız, çiftçilerin cep telefonlarına gönderin “TARSİM şöyle yapıyor.” diye.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Evet, yapıyoruz Sayın Bakanım, çok haklısınız. Biz de işte bunu bir fırsat gördük ve o yüzden biraz...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buna biz “efradını cami, ağyarını mâni bilgilendirme” diyoruz yani kısa ve öz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tamam, kısa ve öz.

Geleceğe yönelik her daim hazırlık yapıyoruz. Öncelikle bir yeterli olma şeyi var, 12 bölgeden 16 bölgeye çıktık. Zaten bizim içeriğimiz doğal afet. Şunu söyleyeyim: Kışın sıcak geçti yani kasım ve aralık dönemi sıcak geçti ve biz, hiç beklemediğimiz bir şey aldık şubat ayında, 22 Şubatta Giresun’da don hasarı vuku buldu. Biz, böyle bir erken donu beklemiyorduk. Neden? Çünkü artık küresel iklim değişikliği var. Normalde, o bölgeden biz sene boyunca 40 bin ihbar alıyoruz ama sadece bir ayda 46 bin ihbar aldık. Bu ne demek? Biz eksperlerimizle yetmeliyiz çünkü hasarın esas yerinde...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İhbarı verenler sigortalı olanlar, değil mi?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tabii ki sigortalılar, işte Giresun, Ordu... Beklemediğimiz bir dondu. İşte, aslında bu küresel iklimin frekansları ve şiddetleri değişti. Dolayısıyla, bunun için her daim, bir, bunun için hazırlık rezervdir, bir yeterliliktir, eksperlerinle yeterli olabilmektir; iki, teşkilatınızı genişletmektir. Biz şuna bakıyoruz: Araba kaskosunda mekanik, kapsam dâhilinde midir, üreticinin sorumluluğunda mıdır? Biz, sigortalı olabilir riskleri... Bunlara salgın da dâhil olabilir, zaten biz büyük hayvancılıkta -siz de belirttiniz- bunları kapsam dâhiline alıyoruz ama sigortalının mücadele edebileceği hususları ya da planlamayla... Sürekli don çukurunda ve don hasarı alıyor, don tazminatı alıyor; artık onu bir düşünmesi lazım, biz de don tazminatını ödüyoruz, artık orası... Tabii ki bu sigortayı yaparken de sebepsiz zenginleşmeye mahal vermememiz lazım ve tarımın sürdürülebilirliğini sağlamamız lazım ve buna da çok dikkat ediyoruz. Dolayısıyla, buradaki stratejiler de, devletimizin yaptığı stratejiler de bu anlamda çok önemli. Biz, evet, Swiss Re’nin raporlarına bakıyoruz, AIAG, Dünya Tarım Sigortaları örgütüdür, oradaki hasar tespitlerine bakıyoruz. Şöyle bir şey söyleyeyim: Amerika’da bir tarım sigortaları ürünü yüzde 11’lerde, yüzde 12’lerde satılıyor, biz dolu paketini yüzde 2’lerle satıyoruz Başkanım. Dolayısıyla, biz, evet, her şeyi kapsayalım ama buranın sürdürülebilir olması lazım. Ben ucuz primleri... Devlet desteği de aynı şekilde, kaynaklar sınırsız değil. Dolayısıyla, bu hem aktüeryal... Biz ne yapıyoruz? Reasürans şirketleriyle görüşüyoruz, yurt dışıyla görüşüyoruz, oradan “know-how” transferleri var. Dolayısıyla, küresel iklimin getirdiklerini görüşüyoruz ve geleceğe de yeterli olma adına çalışıyoruz sigortalılık perspektifiyle.

Hortum, kurulduğundan beri teminat kapsamında Sayın Vekilim, öyle söyleyeyim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Fiziki riskler var.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Yani, evet, hortum teminat kapsamında.

Sayın Vekilim, ben özellikle hızlı geçiyorum.

Küresel iklimin getirdiği -biraz önce Sayın Vekilim yine söyledi- hasat zamanlarını biz her zaman dikkate alıyoruz, örnek veriyorum, bu sene Deveci armut çeşidinde, Washington navelde, portakallarda, satsumada, mandarinlerde, elmada son hasat tarihi ileri bir tarihe alınmıştır. Bizim hasat tarihimiz baki değildir, her dönem AR-GE grubu her zaman çalışır, her zaman sahadadır. Hasat tarihleri, ekim tarihleri değişir, bunların tarihlerine bakın, her zaman aynı değildir. Ben, hızlı geçeyim diye söyledim Sayın Vekilim. Dolayısıyla, burada da küresel iklim anlamında yakından takip ediyoruz.

Biraz önce bir soru gelmişti, kredi zorunluluğu var ama Ziraat Bankası kanalıyla üretim yüzde 60'ını oluşturuyor TARSİM'in. Banka kanalıyla üretim olmasa ben bu primleri düşüremem yani bunu biraz banka sağlıyor ama bu, geçmiş dönemlerde yüzde 80 civarındaydı, yüzde 60'a indi. Artık devreye birlikler girdi, acenteler girdi yani bu işi daha profesyonel yapanlar girdi.

Eksperlerle ilgili... Çok doğru, biz bir "fraud sistemi" kurduk, böyle farklılıklar olursa sistemde hemen müdahale ediyoruz rapora Sayın Vekilim. Özellikle özel bir ekip kurduk, bizim eksperlerimiz de çok deneyimli yalnız, gerçekten çok deneyimli. Burada yaşanan sıkıntıların en temeli, üreticilerimizin ne poliçe, ne teminat aldığını bilmemeleri. Sigorta sisteminin... Aslında, evet, bir nevi evet, devlet desteği var ama bu sigorta sistemi yani bir trafikten farksız, kaskodan farksız ama tarım sigortası, daha farklı. Bu sigorta sistemi devlet tarafından destekleniyor çünkü burada 8,9 milyar bir hasar ödenmiş, geçen sene 1,7 milyar. Ben sizinle şu rakamları da paylaşmak istiyorum...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Geçen sene ne kadar para topladınız, ne kadar ödediniz?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Geçen sene 1,5 milyar civarında bir para topladık, 1,7 milyar ödedik, yani bu sistem kâr etmiyor. Bu sistem...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bunun içinde devlet desteği de var mı? Ayrıca devlet de para veriyor.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Devlet desteği var, peyderpey gelen devlet desteğimiz de var.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – O da zarara yazılacak.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Şimdi, devlet desteği de var ama şöyle: Burada eksperlerin maliyeti var...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, yok, ben daha net sorayım: Geçen sene ne kadar devlet desteği aldınız? Çiftçiden ne kadar aldınız? Ne kadar ödediniz?

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Toplam 2,4 milyar şeyimiz vardı Sayın Bakanım, 1,7 milyar da hasar gerçekleşti muallaklar dâhil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama arada...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Aradaki fark şöyle...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kâr etmişsiniz demek ki.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Yok, kâr yok. Rezerv anlamında bu, süreklilik arz eden bir durum. Ben, 2020'den gelen poliçeleri ödemeye devam ediyorum. Reasürörler anlamında, risk anlamında bu paraya ihtiyacımız var; eksperlerin maliyetleri var, eksperlerin ciddi maliyetleri var Sayın Bakanım, eksperlere de ücret veriyoruz, hasar maliyeti de var ortada. Şimdi, hasar maliyeti de olmadan bir iş yapamayız, diğer personel maliyeti var, işletme maliyeti var. Ben size örnek vermek istiyorum, özellikle ödediğimiz teminatlar anlamında: Bir üreticide, mesela küçükbaşta sigorta ettiren primi 35 bin lira ama ödenen tazminat 426 bin lira.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, şimdi, şöyle yapalım mı, tamam, bunlar yazılı olarak da verirseniz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Bunlar da örnekler.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, teşekkür ederiz. Geri kalan...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Kayıt sistemiyle alakalı Tarım ve Orman Bakanlığının özellikle çalışmaları var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, o konuları yazılı olarak iletirseniz seviniriz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Oldu mu efendim?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?

Çiftçinin şöyle bir şeyi var: Biraz önce de dediniz ya “Sayın Cumhurbaşkanının kararıyla yüzde 70’e çıkaracağız desteği.” diye. Çiftçi normalde de şunu söylüyor: “Bana destek verme kardeşim, yemimi ucuzlat, maliyetimi düşür, mazotumu ucuzlat, vergimi düşür; ya, ben üretiyorum.” Burada da yani TARSİM sigortasında da aynı şey yapılmalı bence. Destek vermesin ama çiftçi bilsin ki başına bir afet geldiği zaman gerçekten alacak, dolayısıyla, bedelini ödemeye hazır çiftçi ama çiftçinin her şeyini karışılalım yani...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, tamam, peki...

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Sayın Vekilim, bunu gerçekten bilen çiftçiler var, bize dua eden çiftçilerimiz var, gerçekten bunun değerini bilen çiftçilerimiz var.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bu sefer çift taraflı zarar oluyor hem devlet desteği yani siz zarar ediyorsunuz, ben, onun iyi dengelenmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, çok teşekkür ediyoruz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Rica ederim Başkanım, inşallah yararlı bir sunum olmuştur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Geri kalanı yazılı olarak...

Sağ olun, elinize sağlık.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Teşekkürler, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok teşekkürler.

Şimdi de Türkiye Sigorta Birliği Koordinatörü Sevgi Unan.

Sevgi Hanım, buyurun efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama şu damlama boru sistemini iletin lütfen.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Orada kayıt sistemiyle alakalı Sayın Vekilim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani o damlama şeyini de hakikaten desteklerseniz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Kayıt sistemiyle alakalı Sayın Başkanım. Çünkü o sistemler kayıtlı değil ama elementer sigortaların kapsamında, çok ucuza damlama sulama sistemi sigortalıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani o özel sigortalıyor.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Ama ben onu yazılı olarak söyleyeceğim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, teşekkür ediyoruz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Rica ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sağ olun.

Sevgi Hanım, hoş geldiniz.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Hoş bulduk Sayın Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, siz de yirmi dakika içinde sunarsanız.

Evet, önce kendinizi tanıtırmanız. Kendisi Türkiye Sigorta Birliği Koordinatörü.

Evet, Sevgi Hanım.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Merhabalar.

MURAT BAKAN (İzmir) – Keşke Sayın Genel Müdürüm, siz de dinleseniz, aslında tam sizi de ilgilendiriyor bu sunum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Aslında doğru.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Genel Müdürüm...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Serpil Hanım, aslında siz de dinleseniz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bakın, bu sunum benim size söylediğim konuyu içeren bir sunum. Aslında tam sizin alanınız, vaktiniz varsa dinleyin bu sunumu.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Sayın Vekilim, tabii ki dinlerim, yalnız uçak planlamamız var ama...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ha, uçağa yetişecekseniz o ayrı ama benim size eleştirimi içeren konuda arkadaşımız sunum hazırlamış.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, gayet basit, telefonda ZOOM’u açın, oradan rahatça dinleyebilirsiniz.

TARSİM GENEL MÜDÜRÜ SERPİL GÜNAL – Tabii, tabii, tamam.

MURAT BAKAN (İzmir) – ZOOM linkini arkadaşlarımız atsın size.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yolda dinleyin.

Sevgi Hanım, buyurun.

3.-Türkiye Sigorta Birliği Koordinatörü Sevgi Unan’ın, ülkemiz ve dünya sigortacılığının küresel iklim değişikliğine bakışı, Birliğin çalışmaları, öngörülleri ve önerileri hakkında sunumu

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Çok teşekkür ederim, çok sağ olun.

Sayın Başkan, sayın komisyon üyeleri; Türkiye Sigorta Birliği adına saygılarımı sunuyor, göstermiş olduğunuz teveccüh için çok teşekkür ediyoruz.

Ben, bugün, sizlere kısaca ülkemiz ve dünya sigortacılığının küresel iklim değişikliğine bakışını, çalışmalarını, öngörülerini ve yapılabilecekler noktasındaki birliğimiz önerilerini aktarmak istiyorum.

İlk bölümde, sigorta sektörü iklim krizini hangi verilerle takip ediyor, kısaca bahsetmek istiyorum. Bu slayt Dünya Ekonomik Forumu’nun 2019 Küresel Riskler Raporu’ndan alındı. Dünyanın karşı karşıya olduğu en büyük tehlikelerden ilk 3’ü iklim değişikliğinin önlenmesi ve adaptasyonundaki başarısızlık, olağandışı hava olayları ve 3’üncü sırada da doğal afetler olarak sıralanmış. Swiss Re dünyanın en büyük reasürans şirketlerinden birisi, diyor ki: “Doğal afet kaynaklı hasarlardaki artış trendi insan ve sermayenin ekonomik gelişmeler ve kentleşme nedeniyle belirli alanlarda yoğunlaşmasından kaynaklanıyor.” Aon da dünyanın en önemli sigorta ve reasürans “broker”larından birisi, 2020 Küresel Doğal Afetler Raporu’nda demiş ki: “2020 yılında yaşanan küresel doğal afetlerin ekonomik kaybı yaklaşık 270 milyar dolar, sigortalı zarar 100 milyar dolar. Burada...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu “sigortalı zarar” dediğiniz nedir? Onu açarsanız.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Sigorta şirketleri yani tüm dünyadaki sigorta sektörü tarafından ödenen zarar miktarı, hasar miktarı doğal afetler kaynaklı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani sigorta firmasının zararı değil.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Hayır, hayır, ödenen hasar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani hasar miktarı diyelim.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Sigorta sektörü tarafından...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ödenen miktar.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Buradaki bu 38 dereceye dikkatinizi çekmek isterim, 3'üncü sıradaki Kuzey Kutup Dairesi üzerinde şimdiye kadar kaydedilen en yüksek sıcaklık bu, Rusya'nın bir bölgesinde 38 dereceye ulaşmış bir sıcaklık.

Pandemi nedeniyle bu sene fiziksel ortamda yapılamayan Dünya Ekonomik Forumu 2021 Küresel Riskler Raporu "Gelecek on yılda olağanüstü hava olayları bekleniyor." diye belirtmiş.

İklim kriziyle ilgili bu slaytta küresel ortalama ısı değişimi verilmiş. Tabloya göre "Ekonomi ve ticaretin önlem alınmadan devam etmesi durumunda ortalama sıcaklık seksen yıl içerisinde 5 dereceden daha fazla artacak." deniyor. "Alınacak sıkı önlemlerle bu artış 1 derecenin altına çekilebilir." diye belirtilmiş.

Bir sonraki slaytımız, bu tabloda dikkatinizi çekmek istediğim nokta, yeşil boyalı çizgi yani normalize hasar. Normalize hasar nedir? Geçmişte gerçekleşen hasarların bugünkü kentsel ve sosyal yoğunlaşma ortamında verebileceği hasarı gösteriyor. 1980, 1985, 1990, 2000'lere kadar olan hasarlar eğer bizim şu anki içinde bulunduğumuz ekonomik ve toplumsal, sosyal alanda olsaydı hasar miktarları neredeyse birkaç katına çıkıyordu

Genel olarak sigorta ve iklim değişikliği, biz konunun neresindeyiz sigorta sektörü olarak, Sigorta -anladığım kadarıyla Komisyon üyelerimizden sigortayı bilen üyelerimiz var- bir risk transfer sistemi yani nedir? Aynı tür riskle karşı karşıya olan kişiler belli bir miktar para ödüyorlar ve toplanan o tutar risk gerçekleştiği zaman zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanılıyor. Çok detaya girmeyeceğim zaman kısıtı nedeniyle sizlerin vaktini almamak adına.

Bir de reasürans var. Sigortayı genel olarak hepimiz biliyoruz ama reasürans ne? Reasürans da sigorta şirketlerinin sigortacısı yani sigorta edilmiş riskin belli bir kısmının veya tamamının yeniden sigorta edilmesi. Sigorta şirketleri sigortadıkları bütün riskleri üzerlerinde tutmuyorlar, reasürans şirketlerine devrediyorlar. Türkiye'de kurulu reasürans şirketlerimiz var; yurt dışına da devredebilirler, bu konuyla ilgili herhangi bir kanuni engel yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani sigorta şirketlerinin teminatı mı?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, sigorta şirketlerinin sigortacısı. Türkiye'de Millî Reasürans var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Millî Reasüransa da diğer tüm sigorta şirketleri sanki ortak mı, öyle bir şey mi?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Yok, hayır. Millî Reasürans, İş Bankası grubunun bir şirketi, Atatürk tarafından kurulmuş Türkiye'deki ilk reasürans şirketi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Anladım. Başka var mı?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Şu anda başka, evet, geçen iki sene önce kurulmuş Türk Reasürans var, o da yeni.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Türk...

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Türk Reasürans.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, onu kim kurdu?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - O bir kamu şirketi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hangi kurumlar yani?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Türk Reasürans bir kamu şirketi yani devletin kurduğu bir şirket, oradaki amaç da...

MURAT BAKAN (İzmir) – Kamu iktisadi teşebbüsü.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, tamam.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Kamu teşebbüsü.

MURAT BAKAN (İzmir) – Teşekkür ederim.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN - Rica ederim.

Sigorta şirketleri iklim değişikliğine ilişkin risklerde sigortayı nasıl kullanıyorlar? Şimdi, şirketler üstlendikleri risklerin yönetimini temelde 3 fonksiyonla yapıyorlar. İşleri kabul ediyorlar, fiyatlama yapıyorlar, ve reasürans şirketlerine devrediyorlar. Bunun için de analiz ve modellemeye dayalı öngörüler kullanıyorlar, politikalar oluşturuyorlar, değişen koşullara göre de bu politikalarını ve modellemelerini revize ediyorlar. İklim kaynaklı afetlerin risk ölçümlerinin yapılması ve sigorta fiyatlarının belirlenmesi genellikle geçmişe dönük olarak gerçekleştiriliyor. İklim değişikliği, iklim krizi küresel risk coğrafyasını değiştirdiği için sigortacılar da coğrafi bilgi sistemleri, risk haritaları ve olay senaryoları gibi farklı teknikleri kullanarak işte bu fiyatlandırma sürecini yönetiyorlar.

İklim değişikliğinin artmasıyla birlikte sigorta sektörü yeni risk transfer yöntemleri gerçekleştirdi. Bunlardan bir tanesi afet bonusu. Afet bonusu, kısaca, sigortalı riskin finansal piyasalara devri, bunu ülkemizde Doğal Afet Sigortalı kurumu da yaptı, sunumda birazdan anlatacağım örnek olarak. Bir de “parametrik sigorta” dediğimiz son üç beş yıl içerisinde geliştirilen ve globalde, dünyada, Avrupa’da oldukça fazla uygulaması olan bir sigorta türü var. Bu, düşük olasılıklı ve yüksek maliyetli riskler için ve genellikle doğal afetlerin yol açabileceği hasarlar için yapılıyor. Bununla ilgili de bir örnek vereceğim.

Afet bonoları deprem, kasırga, sel gibi doğal afetlerin hasar riskini sigorta şirketi veya ilgili kurum üzerinden yatırımcıya transfer ediyor. Afet bonoları kredi değerlendirme kuruluşlarınca derecelendiriliyorlar, serbestçe el değiştiriyorlar; dolayısıyla, portföyünü çeşitlendirmek isteyen kurumsal yatırımcılar için uygun yapıda enstrümanlar. Afet bonoları riskin gerçekleşmesi ve hasarın ortaya çıkması durumunda değerinin tamamına varan kısmını kaybediyorlar. Riskin gerçekleşmemesi veya belli bir hasarın altında maddi kayba neden olacak şiddetli meydana gelmesi durumunda da yatırımcısına getiri sağlıyor. Bononun getirisi ekonomik koşullardan, finans piyasalarının seyrinden bağımsız, sabit getirili diğer menkul kıymetlerden de daha yüksek getiriye sahip. Riskin gerçekleşmesi durumunda sigortalı varlıklarda meydana gelecek maddi hasar bono yatırımcısı tarafından karşılanıyor. Böylece, gerçekleşebilecek büyük hasarlı riskler sermaye piyasasına dağıtılıyor, bonolar etkili birer risk yönetim aracı olarak kullanılıyorlar.

MURAT BAKAN (İzmir) –Var mı şu anda Türkiye’de doğal afet bonusu?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Türkiye’de -sunumun 14’üncü slaytında var, şimdi onu anlatıyorum- ilk doğal afet bonusu 2013 yılı Nisan ayında DASK tarafından Bermuda’da kurulan bir özel amaçlı şirket tarafından İstanbul’daki olası bir deprem riskine karşı üç yıl vadeli olarak ihraç edildi. Standard and Poors’tan “BB+” kredi notu aldı. İhraç tutarı başlangıçta 100 milyon dolar olarak belirlenmişti ancak 100 milyon dolarlık öngörülen ihraç için 6 katına yakın bir talep toplandı. Dolayısıyla, doğal afet bonusunun tutarı daha sonra 400 milyon dolara

yükseltildi. Elde edilen ihraç tutarı kısa vadeli Amerikan hazine bonolarında değerlendirildi, portföy yüksek kredi derecesine sahip Amerikan hazine para piyasası fonlarında Munich Re'nin varlık yönetim şirketi olan bir şirket tarafından yönetildi ve varlıkların değerlendirildiği araçlar da yüzde 2,5 üzerinden yıllık getiri sağladı. Bu bono nasıl çalışıyor? Parametrik tipte bir bonoydu bu. Kandilli Rasathanesi erken uyarı sisteminden gelecek sismik yer hareketleri verileriyle tetiklenmek üzere yapılandırıldı. Modele göre, İstanbul ve çevresinde en az yüzde 10'unu etkileyen yani İstanbul'un yüzde 10'unu etkileyecek ve 1,01 ivmeden büyük sarsıntı ivmesine sahip bir deprem meydana gelmesi bonoyu tetikleyecekti yani bono o zaman harekete geçmiş olacaktı. Bono yerel bir aracı kurumu aracılığıyla Bermuda Borsası'na kote olmuş ve ikincil piyasa işlemleri bu borsada gerçekleşmişti.

Parametrik sigorta örneği, bu, kuraklıkla çok yakından...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu vatandaşlar mı deprem sigortası olarak mı...

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Hayır. Bu şöyle oldu Sayın Başkan: Biz sigortalılar DASK'tan konut sigortamızı yaptırdık, almış olduğu riski de DASK afet bonosuna dönüştürdü, yani bizim sigortalılar olarak bire bir ilişkide olduğumuz bir durum değildi. DASK kurumsal yapısıyla bunu ihraç edecek bir şirketi Bermuda'da kurdu, bir afet bonosu ihraç etti ve bu da kurumsal, finansal piyasalarda yatırımcılar tarafından alındı.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bonoyu satın alanlar riski de satın alıyor.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, riski de satın alıyorlar.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani DASK riskini satmış oldu.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, riskini devretmiş oldu.

Bu parametrik sigortayla ilgili örnek de çok ilginç bir örnek yani benim çok sevdiğim bir örnek; Ren Nehri biliyorsunuz Avrupa'nın en işlek ve en önemli su yolu, aynı zamanda, Almanya'nın gemiyle taşınan 223 milyon ton yükünün yaklaşık yüzde 80'ini Ren Nehri taşıyor ve ülkenin sanayi merkezlerini, Belçika, Hollanda ve Kuzey Denizi'ne bağlıyor. Kasım 2018'de Avrupa'da bir kuraklık yaşanıyor. Nehrin su seviyesi 1920'lerden bu yana en düşük seviyede iken nehirde geçemeyen birçok gemi nedeniyle nakliye ve deniz ticaret ciddi olarak bozuluyor ülkede. Navlun maliyetleri artıyor, inşaat malzemesinden petrol ürünlerine, sanayi mallarına kadar her şeyin fiyatı yükseliyor. Sektörler arasındaki iş kesintilerinin zararları da ciddi boyutlara ulaşıyor. Bu tür olayların finansal etkilerine karşı bir koruma olarak Almanya'daki nakliye ve üretim şirketleri parametrik çözümler aramışlar ve Ocak 2019'da "Swiss Re" tarafından yüksek veya düşük nehir suyu seviyelerinin finansal etkilerinden korunmak için tasarlanmış parametrik sigorta ürünü olan "Flow"u piyasaya sunuyorlar. Bu nasıl çalışıyor? Bu program belirlenmiş nehir hacimlerinde ölçülen su seviyelerini kaynak gösteren bir Endeks formülünü kullanıyor. Endeksin tanımlanmış endeks eşik değerinin altında kaldığı her gün için sigortalıya sabit bir miktar para ödüyor. Sigortalının hasarının ne olduğunun önemi yok burada.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani belli miktar suya bağlı çok enteresan. Su seviyesi düştükçe sigorta yaptırana bu sigorta şirketi...

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Aynen. Direkt bu tutarı alıyorlar. Evet, yani şöyle her su seviyesi için.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hasarını hasar olarak ödüyor.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, yani şöyle her su seviyesi için farklı tutarlar belirlenmiş başlangıçta. Orada, belki o nakliye şirketinin veya taşıma şirketinin hasarı daha düşük olmasına rağmen nehrin seviyesi o seviyeye indiği anda parasını alıyor, herhangi bir hasar tespiti yapılmıyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Mesela, Türkiye’de kuraklık için de yapılabilir mi? Bu kuraklık seviyesine bağlı olarak, ısı artışa bağlı olarak parametrik sigorta yapılabilir mi?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Yapılabilir şöyle: Türkiye’de birkaç senedir parametrik sigorta uygulamaları yapılıyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yağışa da bağlı olarak.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, şöyle yapılıyor; Türkiye’deki yaygın uygulama şöyle: Sizin güneş enerjisi tesisiniz var. Yıllık 365 günün 260 günü güneş olması gerekir ki siz enerjiyi üretin veya kâr etmeye başlayın. Burada bir eşik değer belirleniyor. Güneşin seviyesi 260 günün altına düştüğünde veyahut da bunun eşik değerlerine farklı farklı yöntemlerle belirlenir, o zaman size para ödeniyor. parametrik sigorta çok yaygın bir sigorta olmadığı için çok pahalı Sayın Başkan şu anda Türkiye’de prim bedelleri çok yüksek, havuz ne kadar büyürse bir üründe... Sigortacılıkta mantık şu: Havuz ne kadar büyük olursa ne kadar fazla sigortalı olursa prim de o kadar çok düşüyor, yani bu kuraklık için de kullanılıyor Afrika’da. Orada farklı farklı Afrika’daki ülkeleri...

MURAT BAKAN (İzmir) – Çünkü riski azaltmış oluyor.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, aynen çünkü şöyle sigorta şirketleri de sektörde ticari kuruluşlar, onların da bir şekilde para kazanıyor olması lazım. Sunumun başında belirttiğim gibi bu tamamen bir havuz sistemi, havuzun içinde ne kadar çok su varsa o kadar fazla prim düşüyor yani hem şirket kâr ediyor hem de sigortalı mağdur olmuyor, daha düşük prim ödüyor.

Gelişmiş ülkeler neler yapıyor? Bu çok önemli. En alttaki yeşil renkli kısma dikkatinizi çekmek isterim. Doğal afetlerin sigortalı varlıklar üzerinde oluşturduğu hasar gelişmekte olan ülkelerde toplam hasarın ortalama yüzde 3’ü civarındayken gelişmiş olan ülkelerde bu oran yüzde 45’lere kadar çıkıyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Havuzda su çok fazla var.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, sigorta bilinci çok yüksek, penetrasyon çok yüksek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama Türkiye’de de bazı sektörlerde yüzde 50’yi buldu. Mesela Ahmet Vehbi Bey yok ama üzümde, değil mi?

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Doğal afetlerin dünya için giderek daha büyük bir tehdit hâline gelmesi tüm ülkeler tarafından kabul edilmiş bir gerçek ve afetleri önleyici tedbirler alınmasının yanı sıra sigorta sektörünü de geliştirmek için kamu tarafından ekstra çabalar sarf ediliyor. Sigorta penetrasyonun yaygın olduğu ülkelerde sigorta sektörü, sigortalı, kamu, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve özel sektör iş birliği içerisinde doğal afet hasarlarının önlenmesi, azaltılması ve toplumun bilinçlendirilmesi noktasında faaliyet göstermekte. Bu, bizim ülkemiz için de güzel bir örnek olabilir.

İklim değişikliği sigorta sektöründe nasıl algılanıyor? Sigortacılar diyor ki:” Artan sıcaklık, deniz seviyesinin yükselmesi, sıcaklık dalgalarının hem frekans hem de şiddet olarak artması ve yağışların düzensizleşmesi gibi değişimler gelecek on yıl içerisinde hasarları tırmandıracak. Bu tüm dünya için, ülkemiz için de geçerli. Hasarların büyük bir kısmı birincil değil, ikincil yani artçı olaylardan kaynaklanacak. Örneğin, geçtiğimiz yıl Japonya’da meydana gelen tayfundan sonra uzun süre devam eden şiddetli yağışlar ve Mozambik’te gerçekleşen kasırgayı takip eden fırtına dalgaları Asya’da yaygın, sel-seylap hesaplarına neden oldu, yani birbirini tetikleyen hasarlar yaşayacağız bundan sonra.

Diğer taraftan, Kaliforniya orman yangınlarının sıklığı geçtiğimiz yıl önceki dönemlere göre azaldı fakat Avustralya’daki milyonlarca hektarın ormanın yanmış olması toplamda dünyadaki hasarı düşürmedi.

İklim değişikliğinin sigorta sektörüne etkisi ne olacak? En önemli etkisi sigortalı hane halkları, çiftçiler, enerji sağlayıcılar gibi grupların karşılaştıkları finansal kayıpların tazmin edilmesinde sektörün sahip olduğu kilit konum nedeniyle hasar ödemelerinde artış meydana gelecek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tazminat artıyor yani.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, artıyor bunu görüyoruz.

İklim değişikliğinin mühendislik, yangın ve kâr kaybı sigortalarındaki hasarlar üzerinde doğrudan etkisi olmakla birlikte sigorta sektörünün kârlılığını ve iş modelini tehdit edecek dolaylı etkisi de var. İklim değişikliği önümüzdeki on yıllarda sigorta sektöründe bir paradigma değişikliğine neden olacak? Sektör, finansal işlemlerini, işleyişe ilişkin yöntemlerini ve genel faaliyetlerini düzenleyici gelişmelerle piyasadaki gelişmelerin yarattığı zorluklarla başa çıkabilecek şekilde değiştirmek zorunda kalacak. Burada da bu yeşil kısım çok önemli. İklim değişikliği kaynaklı riskleri şimdilik sigortalayabiliyoruz ama önümüzdeki dönemde iklim değişikliği kaynaklı riskler sigortalanan riskler arasına girebilir.

Peki, ülkemiz sigorta sektörü neler yapıyor? Türk sigorta sektöründe zorunlu deprem sigortasıyla teminat altına alınan deprem riski dışındaki sel, fırtına, yer kayması, dolu, kar ağırlığı gibi doğal afet riskleri tek başına teminat altına alınamıyor. Nasıl alınıyor? Örneğin, konutunuzu veya iş yerinizi yangın paket poliçesi yaptırdığınızda onunla birlikte sel, fırtına, yer kayması gibi tüm doğal afet risklerini teminat altına alabiliyorsunuz. Örneğin, arabanıza kasko poliçesi yaptırdığınızda dolu riskini teminat altına alıyorsunuz, yani arabanız için ayrı bir dolu poliçesi yok. Kasko poliçesi yaptırıyorsunuz, bunun ek teminatları arasında hırsızlık gibi veyahut da sel gibi, dolu gibi riskleri de teminat altına alıyorsunuz. Keza inşaat sigortası, elektronik cihaz sigortası, tekne sigortası, emtia, nakliyat sigortası, tarım sigortası, ferdi kaza sigortası, hayat sigortası, tüm sigortalarda doğal afetlere ilişkin teminatlar mevcut ve şu an biz bunları sigortalıyoruz. TARSİM’i Serpil Hanım anlattı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Müteahhitlerin inşaatlarda yaptırdığı sigortalar var.

MURAT BAKAN (İzmir) – “All Risks.”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – “All Risks sigorta.”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “All Risks sigorta” o nedir, ondan da bahsederseniz.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – “All Risks Sigorta”sı şöyle: Örneğin, herhangi bir konut inşaatı da olabilir, bir fabrika inşaatı veyahut da üçüncü hava limanı inşaatı. Sigorta şirketleri tarafından inşaat, elektronik cihaz, makine kırılmalarına ilişkin tüm teminatların ve

artı doğal afetlere ilişkin risklerin de teminat altına alındığı bir paket sigorta “All Risks” ismi buradan geliyor yani bütün risklerin bir paket hâlinde verildiği bir poliçe. İş tamamlanıp teslim edilene kadar da bu poliçe geçerli oluyor.

İklim değişikliğine ilişkin risklerde sigorta sektörü tüm ürünlere sahip doğal afetlere ilişkin. Riskin paylaşılması yoluyla oluşturulan havuz sayesinde risklerin karşılanmasına ilişkin yüksek bir kapasitemiz var. Kapasite dediğimiz yani kaynaklarımızda şu anda herhangi bir sıkıntımız yok, reasüre edebiliyoruz “trete”lerimiz müsait, reasürans kapasite açısından bir sıkıntımız yok. Bireylerin de konut, iş yeri, araç, tekne, sağlık gibi her türlü afetten kaynaklanabilecek hasarını karşılama noktasında herhangi bir teminat boşluğu ve hasar durumunda da tazminat ödemesi açısından herhangi bir sıkıntı yok. Burada özellikle şeyi belirtmek isterim çok fazla etrafta duyuyor olabilirsiniz: “Sigorta şirketi bunu ödemedi. Yaptırdım ama bunu ödemedi.” Ama aslında şöyle düşünün: Siz sigorta şirketinizden hasar aldığınız zaman çıkıp bir yerlerde bunu bahsetmiyorsunuz, Yani kötü şeyler daha çok duyuluyor, iyi şeyler bizde saklı kalıyor. Biz de sigorta sektörü olarak sigortalılarımızın birtakım suistimallerine çıkıp... Yani geçen gün medyada gördük, eşine hayat sigortası yaptırıp uçurumdan atan beyefendi var mesela, bu tarz şeyler de var. Yani bu işler tamamen iyi niyet ve dürüstlikle ilgili. 2020 yılından örnek vermek istiyoruz. Karadeniz Bölgesi’nde, Akdeniz Bölgesi’nde, son dönemde Ege Bölgesi’nde yaşanan sellerin yarattığı ekonomik kayıplar çok büyük rakamlara ulaştı. Sigorta sektörü tüm paydaşlarıyla birlikte yaşanan her türlü olumsuzluk karşısında hızla aksiyon alarak sigortalıların yanında olduğunu gösterdi, fakat bizim sorunumuz, yani ülkemiz sigorta sektörünün sorunu afetlerden korunmaya ilişkin ve sigortaya ilişkin toplumsal bilincimiz yok, dolayısıyla, sigortalanma oranlarımız da çok düşük. Bu sigortalanma oranlarımız ülkemizde; her 5 evden 4’ünün konut sigortası yok; dolayısıyla doğal afet teminatı da yok. Türkiye’deki konutların neredeyse yarısının zorunlu deprem sigortası yok. KOBİ’lerin üçte 2’sinin sigortası yok. Her 4 araçtan 3’ünün kasko sigortası yok ve iş yerlerinin yarısının yangın ve doğal afet sigortası yok.

Öngörüler ve öneriler noktasında ülkemiz için bizim düşüncelerimiz sahil kesiminde konumlanan rizikolar, yükselen deniz seviyesi ve güçlü rüzgâr riskiyle karşı karşıya. Nehirlere yakın mesafede bulunan konut, ticari ve endüstriyel tesislerin de yükselen su seviyesi sonucu daha sık ve güçlü sel riskine maruz kalması beklenmekte. Buna bağlı olarak iş gücündeki olası azalmanın, aksaklıkların iş durması, kâr kaybı olarak sigorta sektörlerine etkileri olacağını düşünüyoruz. Dolu yağışı riskinin mal sigortaları hasarlarında etkisi artıyor. Artan kaza ve hasar sıklığı sonucunda sorumluluk hasarlarının da artmasını bekliyoruz. Uzun süren kuraklığın yangın artışlarını da beraberinde getireceği öngörüyoruz. İklim değişikliği sonucu meydana gelecek sağlıkla ilgili etkilerin toplum içerisinde en savunmasız gruplar tarafından; yaşlılar, kadınlar, hamileler tarafından özellikle hissedileceğini düşünüyoruz. Yaz aylarında kötü hava ve beklenmeyen meteorolojik koşullar nedeniyle hasar istatistiklerinin ve mevsimsel dağılımın geçmiş yıllara göre değişiklik gösterdiğini görüyoruz. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin daha belirgin hâle gelmesiyle birlikte hava olaylarıyla bağlantılı afetler sonucu meydana gelen maliyetleri karşılamak üzere sigorta sektörüne yönelik bir talebin olmasını da bekliyoruz.

İklim değişikliğinin yarattığı riskler hayatımızın her alanında tehdit oluşturmaya devam ediyor. Çok sayıda can ve mal kaybına neden oluyor, üretim ulaşım, sağlık, tarım, finans gibi pek çok sektörü etkiliyor. Bizim görüşümüze göre iklim kriziyle hiçbir kimse hiçbir taraf, hiçbir sektör, hiçbir ülke tek başına mücadele edemez. İklim krizi bir bütün olarak ele alınmalı.

Öneriler noktasında, sigorta sektörü kapsamlı araştırma ve deneyimler sonucu elde ettiği uzmanlığa dayalı olarak risk farkındalığının artırılmasında önemli rol oynuyor. Sektör bugüne kadar risklerin azaltılmasına dair iklim dostu yaklaşımı teşvik eden birçok girişim ve sosyal sorumluluk projesi gerçekleştirdi.

Sigorta ve reasürans şirketleri risk farkındalığının artırılması için poliçeleri riske dayalı sigorta primleri, ilave prim ve veya indirimler, gerekli afet önleme tedbirleri koşul ve şartları aracılığıyla katkı sağlamaya devam ediyorlar. Avrupa sigorta sektöründe yapılan ileri düzeyde risk haritaları gibi risk farkındalığının artırılması yönünde destekler ülkemizde de sigorta ve reasürans şirketlerimiz aracılığıyla yapılabilir. Sadece sigorta sektörü olarak değil, insana, varlıklara değer veren güçlü bir ülke olabilmek adına toplum olarak iklim değişikliğine sebep olan unsurlarla mücadele edilmesi, şehirleşmenin ve altyapının olası riskleri bertaraf edecek şekilde düzenlenmesi konusunda duyarlılık gösterilmesi, iklim uyum ve afet risk yönetimi çalışmalarına bütünlük bakılması, başta kamu olmak üzere bilim, finans, ekonomi çevresi, sivil toplum kuruluşları, özel şirketler gibi tüm tarafların bir araya geldiği bir kurul oluşturulması gerekli görülmekte. Sigortacıların riskin tanımlanması, analizi, finansal çözümler oluşturulması ve risk azaltıcı davranış biçimlerinin desteklenmesi konusunda önemli tecrübeleri var. Bu tecrübelerin kamu-özel sektör iş birliği çerçevesinde kamuyla paylaşılması, bilinç arttırma, riskin haritalandırılması ve bölgelendirilmesi, bilgi paylaşımı, finansal maliyetlerin ve risklerin analizi gibi konularda iş birliğinin geliştirilmesi, hiç kuşkusuz, ülkemiz için önemli bir sinerji oluşturacaktır.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Sevgi Hanım, çok teşekkür ediyoruz.

Hakikaten iklim değişikliğinin sigorta sektörü üzerine etkilerini incelemiştiniz, tebrik ederiz sunumunuzdan dolayı.

Tabii, bu arada öncelik gene Murat Bey’de.

İzmir Milletvekilimiz Sayın Murat Bakan soru soracak.

Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sevgi Hanım, çok teşekkür ederiz. Gerçekten aydınlatıcı bir sunum oldu.

Aslında, ben, az önce TARSİM... Siz dinleyebildiniz mi TARSİM’le ilgili sunumu? Yaptığım eleştirinin temel gerekçesi, şu sizin bize burada az önce yaptığınız sunumu TARSİM’in bu bilinçle yapmamış olmasıydı. Yani, Türkiye’de tarımla ilgili sigorta yapan bir şirket var, bir kamu şirketi ama Türkiye’nin geleceğinde ne var, buna ilişkin nasıl çözüm üretebilir, mesela parametrik sigorta, afet bonusu, yani birçok alternatif var, buna ilişkin bir öngörüler yoktu. O yüzden ben size tabii, Sigorta Birliğinden bir kadın koordinatördü sunum geldiği için ayrıca teşekkür ediyoruz; Nur’u takip edeyim. Konuya vakıf bir arkadaşımız iklim kriziyle ilgili sunuma geldiği için ayrıca teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, zaten Sevgi Hanım’ı onun için çağırdık.

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet.

Türkiye Sigorta Birliği sizin bu çalışmanızı diğer sigorta şirketleriyle paylaşıyor musunuz? Mesela, TARSİM’e de “Siz dinleyin.” dedik -yolda dinliyor mu, bilmiyorum TARSİM Genel Müdürümüz ama- dinliyorsa katkısı olacaktır onlara da. Paylaşıyor musunuz? Bir de bu iklim krize sebep olan etkenler var. Şimdi, siz diyorsunuz ki: “Kimse iklim krizinden kaynaklı sorunları tek başına çözemez, bütüncül olarak bakmak lazım.” Mesela termik santraller Türkiye’de... Dünya termik santralden vazgeçiyor, mevcutları kapatmak için de hepsi tüm Avrupa ülkeleri bir zaman koydular. Avrupa’da

2038 yılına kadar termik santral hiç kalmayacak, mevcut kapatılacak. Bunları sigortalıyor musunuz? Yani siz, aslında, iklim krizinden en çok etkilenecek sektörlerden birisi olarak kendinizi de insanlığın geleceğini de gezegenin geleceğini de tehdit eden bu konuyla ilgili ne yapıyorsunuz? Mesela, demir çelik sektörünün karbon emisyonu yüksek, böyle bir çalışmanız var mı? Emisyonu yüksek sektörlerde primleri yükseltmek mesela, bunun düşürülmesine katkı sağlamak çünkü sonuç itibarıyla bu dönüp sigorta şirketlerini de vuracak. Buna ilişkin bir çalışmanız var mı?

Tekrar kıymetli sunumumuz için teşekkür ediyoruz. Çok faydalı oldu, sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Şimdi de Eskişehir Milletvekilimiz Jale Nur Hanımefendi, buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Her şeyden önce, bu sigortalar birliğine TARSİM bağlı mı?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Hayır. Bizim ilişkili olduğumuz kurumlardan birisi ama değil.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Anladım.

Burada aslında sunuşunuzda söylediniz, dediniz ki: “Önlem alınmaz ise iklim değişikliği önümüzdeki dönemde sigortalanmayan riskler arasına girebilir.” Ben, aslında, burada, sürekli olarak şunu söylüyordum başından beri. Burada iki risk var: Birincisi, Murat Vekilimin de söylediği, hem iklim krizini tetikleyen yatırımların bankacılık sektörü tarafından finanse edilmemesi bir risk. Bir diğeri de iklim krizi nedeniyle oluşabilecek risklere karşı sigortaların sigortalamayacağı. Siz, bunu aslında, burada teyit etmiş oldunuz.

Burada da çok güzel bir şey var aslında “Bu tecrübelerin kamu-özel sektör iş birliği çerçevesinde kamuyla paylaşılması, bilinç arttırma, riskin haritalandırılması, bölgelendirilmesi, bilgi paylaşımı, finansal maliyetlerin ve risklerin analizi gibi konularda iş birliğinin geliştirilmesi hiç kuşkusuz ülkemiz için çok önemli bir sinerji oluşturacaktır.” demişsiniz. Bununla ilgili önerileriniz neler? Yani bu iş birliklerini yapıyor musunuz? Ne tür hazırlıklar yapıyorsunuz geleceğe ilişkin? Bir de Türkiye’de risk haritaları var mı iklim krizi değişikliklerine karşı?

Onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sigorta şirketlerinin birleşmesinden de söz ediliyor bu son dönemde, özellikle iklim krizi risklerine karşı. Bununla ilgili düşüncelerinizi almak istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Türkiye Sigorta Birliğinin pozisyonu nedir? Yani siz bir sivil toplum kuruluşu musunuz, yoksa bir yaptırım vesaire var mı? Kimler üye? Bunlardan bahsetmediniz.

Teşekkür ederiz, söz sizde, buyurun.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Sağ olun, çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye Sigorta Birliği, kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu, aynı Bankalar Birliği gibi. Yaklaşık 70’e yakın üyemiz var, Türkiye’de faaliyet gösteren sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri ruhsat aldıktan sonra belli bir süre sonra Birliğe üye olmak zorundalar 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’na göre.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sigorta şirketlerinin TOBB’usunuz yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – Barolar Birliği gibi.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, aynen. Sigortacıların bankalar birliğiyiz, o şekilde.

Sunumun paylaşılması... Sunumu tabii ki de paylaşırsınız. Ben özellikle Birlik yönetimine bunu iletirim. Biz, yapmış olduğumuz tüm çalışmaları zaten paydaşlarımızla birlikte yapıyoruz ve paydaşlarımızla neticelerini, sonuçlarını paylaşıyoruz.

Yeşil enerjinin desteklenmesi aslında -sizin bahsettiğiniz- o emisyonu yüksek sektörlerin sigortalanmaması. Şöyle: Bizim üyelerimiz tamamıyla ticari şirketler. Risk değerlendirmelerini yaparken bu konuyu dikkate alan şirketler olabildiği gibi, dikkate almayan şirketler de olabilir yani Türkiye’deki tüm sektörler gibi. Buna ilişkin sosyal sorumluluk projeleri, iklim kaynaklı risklerin azaltılmasına ilişkin sosyal sorumluluk projelerini yürütüyorlar, her konuda bu tür şeyleri destekliyorlar. Özellikle, yenilenebilir enerji tesislerinin sigortalanması konusunda çok hevesliler ve bunu kamusal bir vazife olarak, topluma bir vazife olarak yapıyorlar ama dediğiniz termik santrallerin sigortalanmaması konusu tamamen ticari bir bakış açısı. Şöyle söyleyebilirim: Türkiye’de termik santraller var olduğu sürece bir şekilde A şirketi yapmasa da B yapar, A şirketi yapmazsa da B şirketi tarafından muhakkak ona bir poliçe bulunur, yapılır.

MURAT BAKAN (İzmir) – Birileri o sigortayı yapacak illaki.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – İş birlikleri konusunda... Şöyle aslında: İş birliği yapmak için -harita konusuyla birleştireceğim- risk haritaları çok önemli. Almanya’da özellikle Alman Sigorta Birliği ve Alman sigortacıları bunu yapıyorlar. Ülkemizde de çok değerli risk haritaları var. Tarım Bakanlığının yaptığı haritalar var, AFAD’ın haritaları var, DSİ’nin haritaları var, üniversitelerin farklı çalışmaları var, sigorta şirketlerinin elinde var, yurt dışındaki reasürörlerin ülkemizle ilgili risk haritaları var ama önemli olan bunların bütünleşik bir hâlde, katmanlı bir risk haritası hâline dönüştürülmesi ve tüm tarafların, halkın da kullanımına açılması. Böylelikle, hem bilinçlendirme hem risk farkındalığı hem de buna ilişkin önlemlerin alınması daha kolay olacaktır. Yani bizim, aslında, iş birliğinin geliştirilmesi noktasında verebileceğimiz örneklerden birisi de bu. Yani üniversiteler... Kamunun elinde çok değerli veriler var, bunlar ilgili tüm sektörlerle bir araya getirilir, katmanlı bir risk haritası, bu “web” üzerinden, internet üzerinden herkesin kullanımına açılır ve bunlar anlık olarak, günlük olarak güncellenebilir. Bunlar yurt dışında, Avrupa’da yapılan uygulamalar.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir şey var Başkanım, çok kısa.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu CCR’nin ve diğer şeylerin raporlarının sizde olduğunu söylediniz, incelediğinizi. Elinizde bunların Türkçeleri varsa bizimle paylaşabilir misiniz? İklim kriziyle ilgili uluslararası rapor varsa ya da sizin çevirttiğiniz bir rapor varsa bunu paylaşabilir misiniz? Sadece bunu söylemek istemiştım.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Elimizde olan her şeyi tabii ki de memnuniyetle...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunları Komisyona gönderirseniz memnun oluruz.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, Komisyonla paylaşırsınız.

Şöyle: Sürdürülebilir şehirler konusunda tüm bu doğal afetlerle ilgili, sürdürülebilir şehirler konusunda da bir makalemiz var. İsterseniz burada tüm örnekler ve dünya uygulamaları da var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu da gönderirseniz iyi olur.

MURAT BAKAN (İzmir) – Onu bizim grubumuzla paylaşırsanız çok seviniriz.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Evet, onu da paylaşabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Ben teşekkür ederim, çok sağ olun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, o zaman son soruyu sorayım müsaade ederseniz.

Şimdi, TARSİM sizin Türkiye Sigorta Birliğine niye üye değil? Üye olması gerekmez mi?

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Bize üye olanlar sigorta...

MURAT BAKAN (İzmir) – TARSİM'in ortakları.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Aynen. Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri yani DASK gibi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – TARSİM'in ortakları zaten üye olduğu için...

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Bizim üyemiz, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam.

Efendim, çok teşekkür ederiz, zahmet oldu.

TÜRKİYE SİGORTA BİRLİĞİ KOORDİNATÖRÜ SEVGİ UNAN – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İnşallah, bu bilgileri de TARSİM'e gönderirseniz seviniriz, isabet olur.

Teşekkürler, zahmet oldu efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Biraz şey yapmak lazım Başkanım, sosyal sorumluluk projesinden çıkarıp yasal düzenlemeleriyle, iş birlikleriyle, paydaşlarıyla yapıya kavuşturmak gerekir, risk büyük.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru haklısınız.

Katkı veren herkese gönülden teşekkür ediyorum. Tabii, size, milletvekillerimize ve burada destek veren bütün arkadaşlara gönülden teşekkür ediyorum.

Sağ olun, hayırlı akşamlar.

Efendim, oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.37

